Zuurder dan de citrus

'Zuurder dan de citrus' is het eerste deel
van de Eden-trilogie.

eerste druk - 2013: © M.W.
volledig herwerkte druk - 2018: copyright@edentrilogie.eu
meer info: www.edentrilogie.eu

Duplicaties of vertalingen geef ik in handen van de H. Orthodoxe Kerk.
Deze herwerkte uitgave draag ik in dankbaarheid op aan wijlen
Aartspriester Silouan die mij inspireerde, mij droeg en mijn naam gaf.
Eeuwige gedachtenis!

	Voorwoord	7
1.	God boven God	9
2.	Eden	23
3.	Ash' hadu	33
4.	Heimwee	41
5.	Op jacht	49
6.	Winter	73
7.	Djebel Akhbar	99
8.	Hij die beren doodt	115
9.	De val en de val	129
10.	Twee strijden	135
11.	De val- en putgesprekken	145
12.	De rivier	153
13.	Het geschenk. deel 1	159
14.	Het geschenk. deel 2	165
15.	Kaïn	169
16.	Het afscheid	173
17.	Het offer	177
18.	De bocht	189
19.	Veraf, als een volkomen parel	193
20.	Eva	203
21.	Mens boven God	211

Voorwoord

Niemand twijfelt eraan dat het verhaal van de schepping niet door Adam of Eva zelf werd geschreven. Er is een sterk vermoeden dat iemand uit de entourage van Mozes het schreef. Het mysterie rond Kaïn die plots vanuit het ongewisse een vrouw en kinderen krijgt, is nooit verklaard kunnen worden. 0f het al dan niet op waar gebeurde feiten berust, kan niet hard worden gemaakt. Maar hoeft zulks wel? Laat het op zijn minst verwonderlijk heten dat het verhaal zo herkenbaar is en zoveel wijsheid bevat! Het verhaal doet me dan ook denken aan een parabel. De mysterieuze schrijver liet misschien 'er was eens' weg om te voorkomen dat we zouden denken dat het niet over ons zelf gaat. Allen, althans wanneer het over mensen gaat, zijn wij allen die in dit verhaal voorkomen. Ook dit boek hoeft geen naam van een auteur te dragen. Het werd geschreven door een leerling die alles 'om niets' leerde van zijn spirituele voorvaders, moeders en vaders, zijn huidige geestelijke zusters en broeders, zijn kritische lezers, zijn naam en zijn gezin. En wanneer hij dit kon schrijven, was het niet om wat hij heeft, maar om wat hij verloor. Het boek ontkiemt het best in een gevangenis, waar het begin van spijt luid weerklinkt. Getuige hiervan alle quotes van Oscar Wilde.
Moge het zich als zaad voortplanten in het hart van mens tot mens.

1. God boven God

Alzo sprak in gedachten de engel Lucifer, drager van het licht en ook Morgenster genoemd, fier tot de aartsengel Michael: "Kijk, Michaël! Goud en diamant! Tegelijk! Ik ga nooit onder! Ik verschijn steeds aan gene zijde! Het licht verliezen doe ik nooit!", terwijl hij het zonlicht van de eerste dag in zijn hand hoog optilde. Maar toen hij tegelijk opkeek, verbleekte dit licht in het aanschijn van het oogverblindende en onevenaarbare schouwspel van de immer wentelende zesvleugelige serafs die ontiegelijk dichtbij het goddelijk licht cirkelden en dansten als ware het ondoofbare toortsen. Hun zes vleugels met talrijke ogen bekleed, vingen elk minuscuul lichtdeeltje op om het genereus door te geven aan alle hiërarchen onder hen. De cherubs als eersten schitterden op hun beurt als stralende mensachtigen met vier vleugels en gezichten; zij droegen de troonwagen met de acht wielen waarop de Heer der Heerscharen plaats had. Daaronder hoorde Lucifer hoe de heerschappijen, de krachten en de machten in al hun heerlijkheid lof zongen met één stem: "Heilig! Heilig! Heilig!" Eén niveau lager schouwden zich de overheden en aartsengelen met helemaal onderaan de engelen waar ook Lucifer toe behoorde als de allermooiste onder hen. En toch was dit Lucifer de Morgenster niet genoeg. Deel uitmaken van dit verblindende schouwspel in het heilige der heiligen was Lucifer niet genoeg.

Naar het goddelijk licht boven hem kijken was al een moeilijke opgave, maar toen hij plots onder zich zag hoe datzelfde goddelijk licht als een mensgelijke gedaante met de Man in Eden rondwandelde, ja toen voelde hij zich helemaal gepasseerd. Morgenster voelde zich nu niet alleen de mindere van zijn meerderen maar ook de mindere van zijn minderen alsof het goddelijk licht hem persoonlijk zowel boven als onder wou mijden. Lucifer aanriep in gedachten Michaël, de onbetwiste leider onder de aartsengelen, daarom ook genoemd 'Wie is als God': "De Man is vele malen minder mooi dan wij en toch vertoont God zich als een mens. Ik tors het licht en ben de mooiste onder de engelen. Waarom verkiest Hij niet om op mij te gelijken?" Michaël dacht hem terug: "Alleen God kan daar op antwoorden." Lucifer kon moeilijke vrede nemen met dit antwoord en probeerde het alsnog naast zich neer te leggen. Maar toen God de Mannin, Zijnsgelijke in de vorm van de wondermooie vrouw schiep uit de rib van de man, voelde Lucifer zich gans ondergeschikt en zelfs verworpen. God in een menselijke gedaante zien wandelen met de Man en Mannin aan Zijn zijde in de heerlijke tuin van Eden waar alles de liefde sprak en ademde, voelde aan als een rechtstreekse afwijzing. "Hoe kan God nu twee soorten in één scheppen en beiden hen toch gelijk zijn?", barstten zijn gedachten los. Michaël dacht hem andermaal ten antwoord: "De mens kan zich in vrijheid voortplanten, wij niet. En liefde maakt één, zoals de zeven aartsengelen één zijn en allen in het heilige der heiligen één zijn met Hem waar alle liefde van komt." Lucifer had er geen vleugels naar en was verbijsterd: het leek hem of de mens zo zelf schepping kon scheppen. Zijn jaloersheid en

afgunst bereikten een hoogtepunt welke enkel een toevlucht vonden in de zuiverste hoogmoed.
Michaël samen met de aartsengelen de 'Machtige van God,' ook Gabriël of Djibril genaamd en Raphaël, ook de 'Hersteller van God' genaamd, voelden het gevaar aankomen en riepen meteen alle 770 000 engelen in gedachte op om de mens te dienen. "God schiep heden de Man en Mannin naar Zijn beeld. Wij zullen de Man en de Mannin dienen. Zoals de serafs en alle hiërarchen boven ons het goddelijk licht doorlaten voor ons, zo zullen ook wij op onze beurt dit licht doorschijnen naar de mens. Daartoe werden we allen geschapen." Verbolgen richtte Morgenster zich in gedachten eveneens tot de 770 000: "Moeten wij dan buigen voor de Man en de Mannin? Wat hebben wij dan misdaan dat Hij Zijn gelijkenis schenkt aan de mens en niet aan ons? Wij, Zijn eerder geschapenen? Betekent liefde dan onrechtvaardigheid wanneer ik niet mag gelijken op God en de mens wel? Ik tors de zon die elke morgen opkomt. Het licht dat ik draag is als diamant! Zie haar schittering! Waarom zou ik dit wel mogen dragen maar niet Gods' gelijkenis? Waarom zou ik nu knielen voor de Man en de Mannin? Is dit dan liefde? Ik ben heus niet alleen: kijk met hoe vele misnoegde engelen wij nu zijn! De een al mooier dan de ander! Zij zijn mijn wolken en steunen mijn arm. Zij luisteren naar mij en niet langer nog naar Michaël! Zij zijn mijn legioenen. Michaël is 'Wie is als God' ? Een sterke naam kreeg hij en zonder geschapen te zijn naar Zijn beeld is dat hem genoeg? Mijn vleugels sidderen om zoveel zwakheid. Hij zal nooit zijn naam waardig zijn om zoveel onderwerping en vernedering. Zal ik mij vermommen als wie Michaël is, als

wie God schijnt te zijn? Het zal steeds ik zijn die God niet is en wie ik niet langer nog wil zijn. Mag ik niet op God gelijken? Dan wil ik niet op Hem gelijken!" Lucifer voelde de instemmende aandacht die veel engelen aan hem schonken en het maakte hem driester: "Kijk dan naar Gods' gelijkenis! De Man verblijft samen met de Mannin in de tuin van Eden: niets hoeven zij te doen, alles krijgen zij en om niets wandelen zij zij aan zij met God in de tuin van Eden. De Man en de Mannin kennen geen enkele zorg, terwijl ik elke dag voor hen de zon tors en mijn legioenen het water dragen in eindeloze kringloop. Oh nee, nooit zal ik de mens dienen en me voor zijn voeten werpen zoals Michaël en de zijnen dit wel doen. Ik verdoem de Man en de Mannin. En ik verdoem God omwille van Zijn beeld in de mens. Eeuwig zal ik hen bestrijden tot er van hun gelijkenis met God niets meer overblijft. De God in hen zal ik doden. Ik laat de zon los en geen licht wil ik nog dragen. Ik zal me bewegen in het duister, in het ongeschapen zwarte licht, onzichtbaar als een geest in het aanschijn van de zon. De naam die God mij gaf haat ik. Ik heet niet langer Lucifer, maar Belial en vele andere namen zal ik dragen. Mijn vleugels zal ik afschudden. Mijn natuur zal ik vervormen tot van mijn schoonheid niets meer overblijft. Niets maar dan ook niets, wil ik met mijn Schepper nog gemeen hebben. Mijn schoonheid zal zich hullen in alles wat de liefde niet is en enkel de schoonheid van het tegengestelde zal ik aanbidden en tonen en een naam zal ik het geven: het kwade schep ik, Belial, in woord en daad. Mijn wolkendragers zullen voortaan geen levenscheppend water meer vervoeren, maar enkel nog haat. Ik zal voortaan de duisternis scheppen en elk

licht nog schuwen. Mijn ogen zullen blind zijn, mijn tong zal proeven en tasten, mijn bijten zal doden, mijn spieren zullen wurgen." Michaël dacht: "Jullie handelen niet alleen dwaas, maar ook ondankbaar. Jullie plaats is niet langer in het heilige der heiligen, maar in het diepst van de aarde!" En achter hem stonden zijn trouwe engelen in overgrote meerderheid paraat om Belial en de zijnen uit het heilige de heiligen te weren. Het licht onttrok zich op staande voet aan Lucifer en de zijnen en ze trokken zich allen terug in het verborgene op aarde. Hun verblijf beschouwden ze niet als een eigen keuze, maar voelde aan als hen opgedrongen door de komst van de mens. Het wakkerde hun haat ten opzichte van de mens aan. Het gevolg voelde aan als oorzaak. Hun gedachten werden steeds minder luid wanneer het over het verloren licht ging, maar zwollen des te kwaadwilliger aan wanneer het over de mens ging. Zij voelden zich slachtoffer. Alleen Belial behield het ware overzicht en genoot van zijn macht over deze volgelingen. Hij corrigeerde hen allerminst. Hij genoot van hun wraaklust en tegelijk van hun domheid. Zoals hij ooit de mooiste engel was, zo wou hij absoluut nu de lelijkste en meest gevreesde engel worden. Hij zou Michaël een lesje leren en wachtte geduldig. Zijn plan was klaar. Eén ding had hij nog nodig om wraak te kunnen nemen: toegang verkrijgen tot de mens. Zonder toegang maakte hij geen kans om wraak te nemen op God. De engelen van Michaël hadden hen verdreven naar de aarde buiten Eden, maar dit voelde enkel maar aan als een straf zolang Belial en de zijnen de mens niet konden benaderen in Eden. Wachten behoefde geen geduld omdat tijd niet bestond. Plots voelde Belial een gedachte komen. 'Lucifer, waar ben je?' Beli-

al rook meteen zijn kans. 'Lucifer, waar ben je?', betekende de gedachte nogmaals alsof de aartsengel Raphaël, de Hersteller van God, niet zou weten waar hem te vinden. "Hier ben ik, Raphaël! Belial is mijn naam!" En hij wachtte niet op Raphaëls antwoord om aan te vallen: "Kom je ons herstellen? Herstel dan eerst de liefde zelf! De vrijheid tot voortplanting van de mens bewijst hoe onvolmaakt en ongelijk God ons engelen toebedeelde!", dacht hij trots vanuit het duister van zijn ziel. "Hij schiep ons eerder. Waarom deze ellendige vleugels en onvermogen tot eigen nageslacht, terwijl de mens deze gave wel te beurt mag vallen? Hij sluit de mens op in een gouden kooi van Eden? Mooie vrijheid is dit! Moet ik mij dan onderwerpen aan een willoos wezen enkel omwille van diens gratuite gelijkenis met Hem? Herschep mij dan! Of verdoem mij! Ik ken ten minste de vrijheid om Zijn liefde af te wijzen! Ik daag God uit: is het de mens, geschapen naar Zijn beeld, vergund om ook de liefde in vrijheid af te vallen? Het is makkelijk iets te scheppen dat je slaafs volgt. En daar moet ik mij voor ten dienste stellen? Laat een ander maar de morgenster bedienen! Herschep me niet, maar ontschep me of geef me de middelen om mezelf te ontscheppen, maak het niemand moeilijk! Maak me niet tot last van jullie andersdenkende engelen! Verdamp me tot niets of verdroog me tot een zandkorrel in de woestijn waarin ik heden liever vertoef dan het schouwtoneel op te voeren van het licht dat alles verblijdt voor een wereld die door Hem verdeeld is of minstens geschapen werd zonder vrijheid voor Zijn beeld gelijke. Ik ben heus niet alleen! Ontschep ons! Of laat ons onszelf bewijzen! Geef ons een plaats in de mens en bewijs ons dat dat vleugelloze creatuur,

geschapen naar Zijn beeld van liefde in slaafsheid meer waard is, meer vermag, dan het beeld van niet-liefde in vrijheid dat Hij mij en de mijnen blijkbaar vrijelijk toelaat. Zo Zijn beeld gelijke erin slaagt bewijs hiervan te leveren, zal Ik God aanbidden zoals ik Hem de eerste dag aanbad en verheerlijkte. Ook ik draag een beeld van mijn Schepper in mezelf. Het is verheven boven alles. Maar het is het mijne! Hij schiep me in vrijheid. Of beeld ik mij dit in? Waarom schiep Hij mij tot de mooiste der engelen? Mocht ik de mooiste zijn opdat ik dan zeker zou zwijgen? Dat juist ik Hem aanvecht? Dat juist ik jou, zijn aartsengel 'Hersteller van God', de wacht aanzeg? Heb ik wel enige vrijheid of werd ook ik slaafs tot deze opstand gedwongen? Herstel me tot één van de jouwen en ik heb zekerheid! Ontzeg me de toegang tot de mens en ik heb andermaal zekerheid!"

Raphaël, onverstoorbaar één in licht met God, dacht hem ten antwoord: "Je dwaalt Belial. In het midden van de tuin van Eden staat van in het allereerste begin een boom. Het is de boom van goed en kwaad, de stam is onverwoestbaar, de wortels reiken diep, haar onrijpe vruchten zijn in het begin zuur, maar eens gerijpt, worden ze zoet. De boom stond er lang voor engel, mens of dier werden geschapen."

Belial onderbrak hem: "Maar geen schepsel mag van de appel eten? Hoe idioot is dit? Wat heeft 'iets niet mogen' te maken met vrijheid?"

"Omdat deze boom geen gewone appelboom is. Er staan vele appelbomen in Eden, maar met deze boom wil God de Man en de Mannin iets belangrijks duidelijk maken. God zelf is de stam van deze boom die vruchten voortbrengt: elke appel

die eraan groeit is eerst zuur maar rijpt geduldig tot hij zoet wordt en het is de stam die aangeeft wanneer de appel zoet genoeg is om zo los gelaten te worden, om zo gegeven te worden aan de Man en de Mannin. Deze appels worden niet genomen, ze worden gegeven. Wij, noch de seraf, noch de mens kunnen onmogelijk juist of zeker weten of de appel klaar is om als zoet te worden genuttigd. Wij moeten vertrouwen hebben in de stam en zelf niet proberen het onderscheid te maken tussen haar zuur of zoet, tussen goed of kwaad. De stam wil ons geen zure appel geven, dus wachten we tot we nemen wat we krijgen. De stam vraagt enkel om vertrouwd te worden. Hij is oneindig genereus en liefdevol. Zijn oordeel is steeds juist omdat de stam ons lief heeft."
"Maar niet rechtvaardig!" brulde Belial in gedachten terug, "Ik zal wel zelf beslissen of ik in een zure dan wel zoete appel wil bijten."
"Waarom moet jij zonodig voor een zure appel kiezen? Om de illusie te hebben dat jij iets kan scheppen? Denk jij dat jij het kwaad of iets zuur zelf schept? Het woord kwaad bestaat maar sinds jouw opstand tegen het goede: je schiep zelf niets, maar je hoogmoed geeft gestalte aan wat niet-liefde is. De boom staat symbool voor deze vrije keuze. De mens kan het onderscheid tussen goed en kwaad, tussen zoet en zuur zelf niet maken. Net zo min als jij of ik. God vraagt enkel om vertrouwd te worden. De mens kan vrij hierover beschikken. Tijdloos leven ze heden. Net als wij. En ook zij hebben een keuze zoals jij die nu verkwanselde. Je maakt jezelf liever wijs zuur voor zoet te nemen dan je hoogmoed op te geven."
"En mag ik dan niet kiezen voor een zure appel? Ik ben ten-

minste vrij!", liet Belial zich niet van stuk brengen.
"Vrij en kortzichtig! Soms is jezelf iets kunnen ontzeggen een teken van grote vrijheid. Zie je dan niet hoe je gebrekkig inzicht over vrijheid je heden zelf beperkt en veroordeelt tot verblijf in de woestijn? Er bestaat geen gift van vrijheid in liefde zonder een antwoord met liefde in vrijheid. Nemen en geven worden enkel zo complementair en betekenen enkel zo samen meer dan elk apart. De vrijheid tilt hun liefdesverbond alzo tot hoger dan de serafs. Dit vermogen om met liefde de gift van de liefde te beantwoorden, vele malen belangrijker dan voortplanting, krijgen zowel de serafs, de cherubs, de engelen alsook de mens. De mens kreeg iets meer maar misschien ook iets minder." En hij bewoog zijn vleugels opzettelijk niet want het ging Raphaël expliciet om het heilige der heiligen waar de mens blijkbaar geen plaats verkreeg. Raphaël gebruikte uitdrukkelijk het woord 'misschien' omdat hij in al zijn nederigheid er zeker van was dat hij dit niet alles kon doorgronden.
"Waarom schiep God me dan niet net als jij, als een zogenaamde vrije liefdevolle engel die blij is dat aan hem de voeten worden gevaagd? "
"Omdat dat juist geen liefde meer is. Je wilt vrij zijn? Wel, je bent vrij!"
"Dat ben ik zeker en meer dan jij! Geef me toegang tot de gedachten van de mens zodat ook ik kan bewijzen dat mijn keuze niet onterecht is. Ik zal je bewijzen dat de vrijheid zoals jij ze omschrijft een illusie is. Ik zal je bewijzen dat een God die de niet-liefde toestaat omwille van de vrijheid, alzo de liefde zelf vernietigt, niet ik! Niet-liefde is vele malen sterker dan

liefde. Het duurt niet heel lang voor de vrije mens juist door zijn voortplantingsvermogen het beeld van God in Hem zal verliezen."

"Waar maak je je dan druk om? Waarom zo jaloers? Je werd geslachtloos geschapen? En help de mens dan in plaats ..." maar Belial liet Raphaël niet verder denken. "Herstel ons tot willoze wezens, in plaats van ons te vernederen, Hersteller!" klonk het bijtend sarcastisch, "waarom zou ik buigen voor iemand die minder is, die zelfs niet in het heilige der heiligen verblijft?"

"Werden wij daar dan niet toe geschapen? Wij, de geslachtlozen, vullen het beeld van God in de mens aan, Belial. Vergis je niet: de liefde komt van God en is zoals God zelf: het begin. De liefde is zoals God liefde is en liefde God is. Noch de seraf, noch de engel of de mens werden eerst geschapen. Liefde bestaat niet zonder zijn parasiet, de niet-liefde. Ook de niet-liefde behoort dus meteen tot de keuze maar enkel als een ontkenning van de liefde. Niet-liefde bestaat onmogelijk op zichzelf. Jij vindt dus niets uit: je beantwoordt je geschapen zijn met iets waar jij persoonlijk voor kiest. Wij moeten geenszins de mens op de eerste plaats dienen. De engelen moeten steeds en overal op de eerste plaats de liefde dienen en dat begint bij elke engel door God en dus ook de mens, geschapen naar Zijn beeld, in liefde te beantwoorden. De mens dienen is God dienen. Zoals de mens de dieren, de insecten, de planten, de lucht, het water net zo goed op zijn beurt zal moeten dienen. De taak van de mens om de liefde met liefde te beantwoorden is zo mogelijk nog zwaarder dan de onze die in het heilige der heiligen mogen verblijven. God schept niets wat

op zijn beurt niet voor iets kan en mag zorgen. Je hebt dan ook zonder enige hinder toegang tot de gedachte van de mens omdat je dit steeds had net zoals ik. Je hoeft niet te krijgen wat je steeds hebt. Je duistere geest denkt enkel dat je dit niet hebt. Je redeneert vanuit de niet-liefde die zich onredelijk beknot voelt in haar zucht om haar vrijheid steeds maar te vergroten en daartoe elke manipulatie voor zich verrechtvaardigt. Onterecht! In je blinde drift om de vrijheid steeds maar te vergroten, vernietigt de niet-liefde zelf het besef over hoe groot die vrijheid wel was die jij ooit bezat in de liefde. Niet-liefde gebruikt dwang om vrijheid te bekomen? Alle middelen zijn goed? Hoe meer de vrijheid streeft naar vrijheid in niet-liefde, hoe minder vrij ze zich voelt. Jij verdraait wat liefde is omdat jij je band met de liefde hebt verbroken en niet meer vanuit de liefde nog kan redeneren. De boom in Eden is er steeds geweest. In die boom kan je, zo je wil, in het verborgene huizen, vermomd als een dier met eigenschappen conform je wens. Niemand zal je hieruit weren. Je kan vrij uit met de Man en de Mannin spreken. Maar alle toegang tot het heilige der heiligen blijft je voortaan onmogelijk. Jouw reactie is het omgekeerd bewijs van de liefde van God dat Hij de mens een eigen geslacht geeft: God schiep Zijn beeld in de mens niet zozeer in het uiterlijk, maar voornamelijk in de gave om zelf leven en liefde door te geven." En ook nu vermoedde Raphael dat er veel meer aan de hand was maar hij wist alleen niet wat. Hij vervolgde: "Wij engelen bestaan met 770 000. Nooit zullen er meer zijn, zo niet de mens. Man en Mannin krijgen het geschenk en de vrijheid om zich voort te planten. Al hun nakomelingen zullen plaats nemen onder dezelfde boom en

vertrouwen moeten hebben in de stam eer zij Zijn vruchten tot zich nemen." En zo dacht Raphaël besluitend: "Maar allen worden zij uitgenodigd bewijs te leveren om niet te doen wat jij nu doet. Zij worden zonder dwang gevraagd om met liefde de liefde te beantwoorden waaruit zij geschapen werden."

Beiden waren engelen van God. Beiden zagen ze de Mannin en de Man in de tuin van Eden rondwaren in perfecte harmonie met elk levend wezen, met het water en de lucht. Wat Raphaël ook in gedachten aandroeg, Belials gedachten stormden verder en hadden er geen vleugels naar: "Wanneer ik erin slaag om de mens ten val te brengen, is het evident dat ik tegelijk ook God ten val breng. Elk wezen of elke kracht, zelfs de levenscheppende kracht op aarde, zal me leren kennen en zal ik bevechten. De voortplanting van de mens, zijn grootste geschenk, zal ik gebruiken om de mens ten val te brengen." Belials gedachten raasden als een orkaan verder: "Ik zal ontmaken wat door geen mens kan worden begrepen en ik zal maken wat niemand voor mogelijk houdt tot men zelfs niet meer herinnert wat er in het begin geschapen werd. Het beeld van God in de mens zal ik finaal wissen uit zijn geheugen. Ik zal bewijzen dat ik boven God sta. Ook ik ben een stam en schenk genereus mijn vrucht aan de mens. Ik schenk hen mijn grootste geliefde, mezelf! Ze hoeven niet te wachten tot ik geef. Ik zal genereus wanorde zaaien om zo mijn orde te oogsten. Meer nog, ik zal ontscheppen en tegelijk de verantwoordelijkheid daarvoor leggen bij God zelf. Toen God mij schiep, schiep Hij tegelijk de niet-liefde? Dat Hij me dus ontschept, maar dat doet Hij niet? Dus is Hij verantwoordelijk!

Ik verblijf nu in de aarde en de duisternis, maar in heerlijkheid zal ik weerkeren in het heilige der heiligen en in mijn grootmoedigheid zal ik God hierom vergeven. Ik overtroon. Ik ben God boven God!", en hij ontdeed zich van zijn vleugels en herschiep zichzelf meteen tot een vormeloos bekkenloos wezen dat in geen opzicht wou gelijken op een mens of engel.

Het oplossen van dit conflict met Belial lag niet in Raphaëls of Michaëls macht, kennis, of middelen.
Engelen bestaan, maar leven niet. Ze kiezen voor de liefde of niet-liefde zonder meer. De engel van de liefde zoekt de liefde en vindt Jahwe in het hart van de mens. De engel van de niet-liefde zoekt zichzelf in het hart van een prooi.
Zo raakten de geslachtlozen consequent verdeeld: niet allen volgden 'Wie Is Als God' en niet weinigen volgden Belial. De strijd tussen de liefde en niet-liefde zou uiteindelijk worden beslecht in het Gods' gelijke beeld. Belial zou er voor ijveren dat elke mens hem beter zou leren kennen dan het beeld dat ieder mens van God diep verborgen in zijn hart droeg. Michaël voorvoelde dat hij de grootsheid van God als beeld in de mens niet kon vatten en dat was ook zo. Enkel de Man en de Mannin in Eden wisten wat het concreet betekende. God hoefde de Man en de Mannin immers geen plaats te geven in het heilige der heiligen. God had het heilige der heiligen immers in hun hart geschapen. Meteen was duidelijk dat in dat hart de finale strijd zou worden beslecht. Elk hart dat zou vallen voor Belial zou God zelf rechtstreeks treffen en zou elke seraf het wieken even doen stoppen, elke cherub doen sidderen, een schok teweeg brengen aan de troonwagen en

de aartsengelen doen schrap zetten, want elk hart van eenderwelke mens stond symbool voor de liefde van het ganse universum dat God voor hen als één zoete appel wou schenken.

Michaëls gedachten zwegen lange tijd. Afschuw noch medelijden, angst, verdriet of spijt konden zijn gemoed beroeren. De engelen van Jahwe lachen niet, wenen niet en hoeven niet met elkaar te spreken. Hun gedachten zijn immers ondoorzichtig, kunnen niet voor elkaar worden verborgen en worden door hen allen gelezen.
'Wie is als God' dacht besluitend: "Al wat Belial zal stuk maken, zal God herstellen. De liefde heeft het laatste woord."

Michaël keek onbewogen toe hoe de slang vastbesloten tegen de stam van de boom van goed en kwaad opkroop en meteen alle appelen onderzocht op hun zuurgehalte. Hoog in de kruin vatte Belial post en keek hij verlangend uit naar de ontmoeting met de Man en de Mannin in het onvolprezen Eden.

2. Eden

Al die nachten ervoor.

Hun bed was warm en zacht. Groot hoefde het niet te zijn. Naakt tegen naakt, geslacht tegen geslacht, zo lagen zij.
Samen en één.
Alles hadden ze en alles waren zij. Voor eeuwig zou dit duren.
Hoe zij dit moesten benoemen, wisten zij niet: het woord ervoor bestond niet omdat hetgeen het woord zou moeten betekenen er steeds was en het tegengestelde er niet was.
Ze wisten enkel dat het uitging van Jahwe die hen 'Ons' noemde.
Maar benoemen wat er steeds was, hoefde niet zo lang zij Jahwe zelf maar niet 'Ons' noemden en dat deden ze ook niet.
Jahwe was Jahwe en Jahwe was hen steeds nabij.
Voor dagen, jaren of misschien eeuwen was dit zo.
Tot op een dag de Man en de Mannin geen vrede meer namen met dit niet benoemen.

Die nacht erna.

Voor de eerste maal niet meer naakt op bed en ver van elkaar verwijderd.

Dierenhuiden bedekken hun schaamte tegen de schaamte. De koude van de grot is slechts bijzaak. Hij hoort haar nog nasnikken: verkrampt, de benen opgetrokken.
Hoe is dit kunnen gebeuren? Zijn hoofd gonst. Duizenden gedachten wringen zich door een spleet van ongekende gevoelens. "Hoe nu verder leven?", schreeuwt zijn geest. "Mannin?", waagt hij na een tijd. Haar snikken neemt enkel toe, haar lichaam schokt en ze roept uitzinnig: "Mijn God, waarom hebt Gij ons verlaten?" Haar pijn gaat ook bij hem door merg en been.
Haar handen bedekken koortsachtig haar schede en borsten; ze weet niet waar te beginnen. Maar deze man, haar man, is niet meer de man die hij was. Zijn zaad plakt tussen haar benen en met onverholen afschuw veegt ze het wild en wanhopig van haar handen af aan zijn baard en haren, de barensweeën van het gedrocht in zichzelf niet herkennend.
"Het is jouw schuld!", roept hij en geeft haar meteen een slag en dooft haar pijn slechts even. Hij staart onbegrijpend naar deze vreemde handen. Ook hij barst in tranen uit en verstopt zich onder dierenhuiden. De schaamte overweldigt hen in lichaam en geest. Ze zijn niet langer wie ze waren, hun ogen zien niet meer hetzelfde. Hun tasten voelt plots anders. Hun handen handelen vreemd. Ongekende vreemde gedachten en driften dwarrelen plots door hun geest als bladeren in de wind. De betekenis van woorden wordt hen plots dubbel en voortaan zouden hun gesproken woorden niet altijd meer zijn wat ze ook denken.
Die nacht betaalden ze de eerste tol voor de kennis van goed en kwaad.

Ze hadden de liefde nooit eerder benoemd. Maar niet-liefde was nu geboren en zou voortaan hun leven opdelen in niet-liefde en liefde als wissel op een onverzadigbaar verlangen naar kennis van goed en kwaad. De Man probeert nog woorden te vinden die uitdrukken wat hij nooit eerder voelde. De woorden smaken zuur en bijten in de mond. Zijn stembanden protesteren met klem en opstandige keelspieren doen zijn adamsappel beven.
"Het spijt me", stottert hij nauwelijks hoorbaar in een voor hemzelf vreemde taal. Maar de Mannin schijnt niet meer van de wereld en uit enkel onverstaanbare klanken.
Ze hadden geprobeerd buiten te slapen, maar de kou en het angstaanjagende gegrom van wilde dieren verjoegen hen naar een grot. Hij probeert te zien, maar ziet niets. Een lange stilte volgt.
"Laat ons ten minste doen alsof", smeekt hij ten slotte nog zacht in haar oor, en hij kruipt behoedzaam tegen haar aan.
Belial huiverde een eerste maal om zulke verrassende woorden.
Donker dekt de nacht hen toe.

Jahwe keek toe hoe Belial hen in die eerste nacht in alle hevigheid wurgde en hoe hij van elke stervensreutel genoot. En Jahwe sprak tot Belial: "Laat los! Los, zeg ik je! Vrij heb ik de Man en Mannin geschapen, hun vrijheid zal Ik bewaken. Nooit zal Ik toestaan dat gij hun vrijheid doodt."
Belial verstijfde, begreep, loste zijn wurggreep en trok zich langzaam terug. Jahwe vervolgde: "Met de vruchten van de boom hebt gij hun beroofd van het eeuwige leven in het goe-

de, maar met de stam, het hout, zal Ik het hen teruggeven."
Sissend en blazend maakte Belial zich snel zo klein mogelijk, zodat alleen Jahwe nog bij machte was om hem te zien. Geen beweging of gedachte van Belial zou Jahwe voortaan nog ontgaan. Belial wist dit en zou voortaan niet meer wurgen, maar eerder gif gebruiken. Geslacht na geslacht zou hij zijn dosis toedienen aan Man, Mannin en al hun afstammelingen. Hij zou stiekem en fijntjes gedoseerd het venijn injecteren tot net onder de letale dosis en hen zo beetje bij beetje verder verwijderen van de tuin van Eden. Ja, voorzichtig zou hij nu nog handelen, proberen het goede voor het kwade te spannen en het kwade als het goede te vermommen. Belial was in zijn nopjes met dit vrijheidsverhaal en zag plots alle ruimte voor zich opengaan om deze miserabele schepsels te misleiden. Hun eigenste zintuigen en gedachten zou Belial misbruiken dat het een lieve lust was. "Mooie tijden breken aan!" en nadat hij de boom van goed en kwaad van al zijn zure appelen had beroofd, nam hij ze met zich mee, deed voorgoed afstand van zijn slangenlijf en verdampte tot een geest in het hoofd van de mens naast de geest die Jahwe hen eerder had ingeblazen. Trappelend van ongeduld meldde Belial zich met alle zure appelen aan bij alle zintuigen om zijn rechtmatig veroverde plaats in te nemen. Het gehoor, het zicht, het tasten, ruiken en smaken. Onmiddelijk daarna zocht Belail de uiterst belangrijke gedachtenkamer van de mens en liet daar meteen al zijn spulletjes achter: schapenvachten, struikelkoorden, giftige brouwsels. In de gedachtenkamer was het thuis komen voor Belial. Het voelde er net zo aan als zijn verblijf destijds in de boom van Eden met zijn zoete en zure appels die nauwelijks

te onderscheiden waren, en hier liet hij het grootste deel van de onrijpe appels achter. Overal waar Belial zich aandiende, was er netjes plaats geruimd waar hij zijn zure appeltjes kon achterlaten. Bij het spraakcentrum gekomen werd het pas echt feest. Vreemde talen zou hij maken om de mens te verdelen. Hij maakte snel een grote berging met allemaal kleine hokjes met daarin telkens een andere taal. Je hoefde maar een hokje te openen en die taal werd gesproken. Goedgemutst trok Belial verder op zijn strooptocht. Een donkere kamer trok meteen zijn aandacht. In de verste uithoek ervan vond Belial een zwaar geketende ego en onmiddellijk ontdeed hij hem van zijn boeien. "Mijn verlosser!", prevelde ego van ontroering. "Jahwe weze verdoemd", beaamde Belial zachtjes en ze vielen elkaar hartelijk in de armen. Oh ja, Belial voelde zich snel welkom in dat grote huis van de mens waar nu ook plaats was voor hem. "Er bestaat ook nog een kamer van herinneringen", herinnerde ego zich plots van lang geleden. Het belang ervan geenszins onderschattend, haastte Belial zich er snel naar toe. Eenmaal aangekomen wachtte er hem enkel een ontgoocheling. Een grote tijdslijn overheerste de kamer en overal hingen er witte kaartjes aan met onverklaarbare tekens. Zodra hij een kaartje wilde wegplukken, tastte hij in het ijle. Hoe hij ook graaide, het lukte niet om het te doen verdwijnen. "Ach," dacht hij sportief, "de ene keer is dit in mijn nadeel, de andere keer in mijn voordeel. Wacht maar tot ik goed op dreef ben ... Deze kamer zal snel te klein zijn", maakte hij zich sterk en hij sloot de kamer achter zich. Na deze kleine triomftocht richtte Belial zijn aandacht op het hoogste doel van zijn queeste en daalde hij af naar het hart van de mens.

Aangekomen was hij erg onder de indruk van dit orgaan waar de strijd finaal zou worden gevoerd. Met groot respect zocht hij nieuwsgierig naar een deur om het hart binnen te gaan, maar er viel van buitenaf geen deur te bespeuren. Geen enkele kracht, zelfs niet de kracht van haar Schepper, kon de vrije keuze van het hart forceren. De deur van het hart kon enkel maar door de mens zelf van binnenuit naar buiten toe geopend worden. Behoedzaam trok Belial zich terug om het hart van de mens niet te bruuskeren en vastberaden begon hij plannen te smeden om het voor zich te winnen. Hij trok zich terug in de gedachtenkamer van de mens. Belial begreep dat deze informatiekamer bij uitstek de sleutel bevatte om door te stoten tot het hart van de mens.

Jahwe zag medelijdend toe hoe in de tuin van Eden de boom van goed en kwaad langzaam van al haar onrijpe appels één voor één werd beroofd, tot er geen enkele zure vrucht meer overbleef. Jahwe omarmde de stam en beloofde: "Voortaan zal jij enkel nog leven dragen!" Eenmaal Hij zeker wist dat de mens en Belial de tuin van Eden verlaten hadden, liet Hij een cherub met de vlam van het wentelende zwaard de hoge toegangspoort bewaken. Buiten de muren van Eden zouden voortaan gemengde krachten heersen en Eden diende het koste wat het kost gevrijwaard te blijven als laatste pleisterplaats voor de niet-gevallen natuur. Bedroefd was Jahwe om het vele onheil dat zijn schepsels buiten Eden te wachten stond. Oh ja, Jahwe was machtig, maar één ding kon Jahwe niet: de mens verplichten Hem graag te zien en onvoorwaardelijk te vertrouwen. In Zijn almacht schiep Hij Zijn onmacht omdat Hij resoluut voor de liefde koos. Wat kon Hij die de liefde zelf

was anders kiezen? Zoals water ook maar op één manier water kan zijn, zo ook kan liefde maar op één manier liefde zijn. Jahwe zag en aanhoorde van ver en toch zo nabij de tranen van de Man en de Mannin en zoals Hij de mens in hun hart geschapen had naar Zijn beeld, zo werden hun tranen ook Zijn tranen. Jahwe zelf kreeg geen tranen maar Hij droeg ze voor hen en zo werden hun tranen de Zijne. Liefde zou Hij die liefde is niet zijn mocht Hij Zijn schepping geen tweede kans geven. Vastberaden om de mens te redden, omarmde Hij de boom en sprak tot de stam: "Nu de vruchten van het kwaad je verlaten hebben, vraag Ik je om geduldig te wachten en je hout voor te bereiden tot je opnieuw het allerhoogste kan geven. Word sterk als steen tot ook jouw tijd gekomen is om Eden te verlaten!" Langs Jahwe's dragende tranen heen baanden ook de tranen van de Mannin en de Man zich diep een weg naar het merg van het hout. Voortaan zou de boom zich niet meer voeden met water maar met tranen van alle geslachten uit de Man en de Mannin.

Nadien sprak Jahwe een laatste maal tot de Man en de Mannin: "Vrij heb Ik jullie geschapen. Toen wij samen wandelden in de tuin van Eden, noemde Ik jullie 'Ons' maar dit was voor jullie niet genoeg. De ganse schepping hoorde Ons toe. Zo heb Ik jullie geschapen. Nooit zouden jullie hoeven te sterven zolang je maar niet van de vrucht van de boom met de kennis van goed en kwaad zou eten. Maar het goede ervaren zonder het kwade was voor jullie niet genoeg. Vreugde, liefde, dankbaarheid, nederigheid, openhartigheid en vrede alleen waren niet genoeg. Jullie kenden geen tranen en nog vertrouwden jullie Mij niet. Jullie verkozen het vergaren van kennis over het

kwaad boven de zekerheid dat het kwaad nooit kans zou krijgen tot ziekte, pijn, ruzie, hoogmoed, achterklap en jaloezie. Jullie vertrouwden Mij niet op Mijn woord. Jullie verkozen om eerst het goede te verzaken en dan het kwade te ondergaan. Om daarna het kwade zo snel mogelijk te zullen overwinnen? Jullie gooiden eerst al jullie wapens weg alvorens de strijd aan te binden met een machtige vijand? Jullie vielen eerst Jahwe af om daarna Belial te verslaan? Alleen Jahwe kan het kwade verslaan. En zo wilden jullie Jahwe gelijk zijn. Het is niet aan de Man en de Mannin om Ons 'Ons' te noemen. Vanaf heden noem Ik jullie Adam en Eva. Uit liefde voor jullie laat Ik jullie sterven, want als slaven van Belial zullen jullie leven en weinigen onder jullie nazaten zullen er tijdens hun leven in slagen om een glimp van Eden op te vangen. Zoals het voortaan veel makkelijker zal zijn om kwaad te doen, des te moeilijker wordt het om goed te doen. Verwonden en kwetsen worden makkelijker dan helen en genezen. Jullie geloofden Mij al niet toen Ik zij aan zij met jullie wandelde in de tuin van Eden! Hoe moet het dan met jullie nazaten die die kans niet eens krijgen? Geslacht na geslacht zal de kloof tussen mens en God slechts dieper worden. Geslacht na geslacht zal jullie hart verharden. Jullie zullen je door Mij verlaten en verstoten voelen, maar niets is minder waar. Mijn hart verlangt eeuwig naar jullie en lijdt met jullie. Ik draag al jullie tranen. Daarom zal Ik dichter bij jullie zijn dan jullie denken, maar jullie gesloten hart kan Mij niet langer makkelijk zien. Vrij heb Ik jullie geschapen en vrij zal Ik jullie ook redden. Ik heb jullie immer lief."

Eva's roep was Jahwe niet ontgaan en Jahwe richtte zich tot

Eva in haar waken. "'Mijn God waarom heb je ons verlaten?' Ben je wel zeker dat je het antwoord wil kennen op je vraag?"
"Ja, Heer", smeekte elke vezel in haar lichaam.
"Ben je zeker dat je Belials wraak wil verduren voor Mijn antwoord?"
"Ja, Heer."
"Het antwoord is simpel, maar aartsmoeilijk. Je zult denken dat Ik je verlaten heb, maar Ik heb je niet verlaten. Het is Belial die jou dit zal doen denken. Onthoud dit en herinner het."
"Ja, Heer." En zo geschiedde. Eva vermenigvuldigde deze gedachte duizendmaal.

Tien wentelingen van de maan later werd hun eerste zoon geboren. Ze noemden hem Kaïn, wat in de oude taal van Eden 'Lief Kind' wil zeggen.

3. Ash' hadu

Voorspoed, vreugde en welslagen kunnen ruw van nerf en grof van vezel zijn, maar smart is het fijngevoeligste van al het geschapene. Daar kan niets verroeren in de gansche wereld der gedachte, of smart trilt na met vreeselijke en teeder-heftige polskloppen. Het dun uitgeslagen sidderend stukje bladgoud, dat de richting aangeeft van krachten die het oog niet kan waarnemen, is in vergelijking grof.

Oscar Wilde, De Profundis

"Is Abel al terug?", roept Adam moeizaam van ver, zichtbaar niet geheel hersteld van een harde en lastige winter.
Abel is hun jongste zoon en betekent in de taal van Eden 'Die Lacht'.
Bezorgd kijkt Adam Eva aan. De jaren hebben zijn huid getekend en diepe voren getrokken boven zijn ogen. Zijn last weegt hem loodzwaar op de schouders. Zijn geest is nog maar recent gevuld met een nieuwe levensadem.
"Reeds driemaal heeft de maan zich inmiddels volledig gekeerd. Zo ver is de Djebel Akhbar nu ook weer niet van ons verwijderd", kan hij zijn schrik niet lang verbergen.
Eva beaamt knikkend, maar deelt zijn angst niet.

Djebel Akhbar of 'grote berg' wordt ook wel de 'berg-die-verziet' genoemd. Eva zegt niets. Eva zegt al jaren niets. Niet dat ze niet kan spreken. "Ash' hadu an la ilaha illa-llah", antwoordt ze Adam, maar Adam verstaat deze taal niet.
In de tuin van Eden was Belial al erg op haar hoede voor de Mannin. Hoe moeilijk was het voor Belial immers niet geweest om de Mannin te overtuigen om van de boom met de kennis van goed en kwaad te eten? Toen hij haar probeerde te overhalen, botste hij op haar grote hart voor Jahwe. Zijn dodelijkste venijn had Belial uit de kast moeten halen om de Mannin zo ver te krijgen. De Man zou zo'n dosis nooit overleefd hebben. Inderdaad, de Man eerst overhalen zou een pak eenvoudiger geweest zijn, maar de Mannin zou nooit zomaar blindelings de Man gevolgd zijn. Belial had dit juist ingeschat. Het hart van de Mannin was beduidend groter dan dat van de Man. De Mannin was geschapen om kinderen te dragen en dragen bleef haar eerste natuur. Daar kon zelfs Belial niets aan veranderen, hoe graag hij het ook zou willen. Eva beangstigde Belial nog meer toen Belial in Eva's kamer van herinneringen de massa's witte kaarten zag hangen, veel meer kaarten meer dan bij Adam, met één opvallend grote, witte kaart centraal in de kamer, alsof alles naar dit middelpunt werd gezogen, die die ene zwarte kaart aan de tijdslijn sterk deed verbleken. In paniek rende Belial naar de donkere kamer van Eva's ego maar ook daar vond hij slechts een schriel figuur dat helemaal niet te vergelijken was met het sterke ego van Adam. Belial zag duidelijk in hoe bedreigend Eva wel zou zijn voor zijn grootse plan en hij nam geen risico. Monddood moest hij Eva maken. Geen mens zou haar nog verstaan en snel opende hij

in de kamer van de spraak een hok met telkens weer een totaal vreemde taal. Zodra Eva's kinderen haar taal iets of wat begonnen te begrijpen, veranderde Belial prompt haar taal zodat noch de intelligente Adam, noch de kinderen ooit bij machte waren om haar te kunnen verstaan. Elke taalverandering veroorzaakte in Eva een geweldige schok. Het was telkens weer een vreselijke beproeving zodat ze er na herhaalde malen uit angst voor koos om niets meer te zeggen, behalve die ene zin die ze te pas en te onpas herhaalde in de stille hoop dat de kinderen dan toch die zin zouden onthouden, zonder ze daarom te begrijpen. Eva verduurde de wraak van Belial manhaftig.

"Ash' hadu an la ilaha illa-llah."

"Ash' hadu an la ilaha illa-llah."

Belial was misschien wel meester over de taalkeuze maar had geen verhaal tegen de vrije woordkeuze van Eva en werd kotsmisselijk van deze zin. Hij wou Eva's tong uitrukken, maar moest machteloos toezien hoe Jahwe steeds meer plaats innam in haar hart en haar vrije keuze bewaakte.

Alle ellende van Belial werd echter ruimschoots gecompenseerd door zijn koninklijke positie in die sukkel van een Adam. Hij bespeelde hem meesterlijk. Enerzijds overlaadde hij zijn ego met de grootst mogelijke superlatieven en maakte hij van zijn logisch denkvermogen en intelligentie zijn god. Hij stimuleerde Adam om zijn emoties te rationaliseren zodat hij zelfs het idee kreeg dat hij ze perfect beheerste. Alle kinderlijke eigenschappen liet hij hem in hemzelf vermoorden. Hij zou best alleen op zichzelf vertrouwen, quasi perfect als hij was. Zijn ego werd alsmaar groter. Anderzijds stuurde hij Adam bewust in de problemen, liet hij hem grotesk op zijn

gezicht gaan. Zo voerde Belial het ego van de man ten tonele zoals een haan plechtstatig de mesthoop betreedt om steevast te eindigen met Eva die de schuld kreeg van alles. Adam hamerde er dan op hoe zij verantwoordelijk was geweest en dat zij hem van de appel had doen eten en ze zo de tuin van Eden hadden moeten verlaten. Maar op een dag liep dit fout. Grondig fout.

Terwijl beide kinderen onder dierenhuiden verstopt, meeluisterden en huiverden bij elk afschuwelijk verwijt van Adam aan het adres van Eva en dan hun moeder met tranen in haar stem telkens opnieuw hoorden antwoorden "Ash' hadu an la ilaha illa-llah", voerde Belial de kwaadheid in Adam nog stap voor stap op. Adam begon haar nietszeggende woorden na te bootsen en hij imiteerde haar beestachtig, alsof ze een krankzinnige kwezel was die de taal van een of andere apensoort sprak. Belial lachte zich een breuk. Adam verloor zichzelf compleet en maakte aanstalten om haar te slaan.

Dat was een breekpunt. Een absoluut breekpunt voor de kleine Abel die recht naar zijn moeder rende en haar hoofd in zijn kleine armen in bescherming nam en zachtjes de woorden "Ash' hadu an la ilaha illa-llah" in haar oren fluisterde, perfect uitgesproken. Eva antwoordde snikkend dankbaar met "Ash' hadu an la ilaha illa-llah" en met een zwak troostende glimlach aaide ze Abel door zijn haren. Belial stond als bij bliksemslag aan de grond genageld en had niet meteen verhaal tegen dit kind. Adams razernij verstokte abrupt en uitzinnig jammerend van spijt, holde hij naar buiten, op de voet gevolgd door Kaïn die schrik had dat zijn vader zichzelf iets zou aandoen.

De kleine Abel had Belial's feestje vergald en van dan af be-

schouwde Belial Abel als zijn belangrijkste doelwit. Dit was immers nieuw voor Belial. Tegen de herinnering van Eva kon Belial niet echt op, maar tegen een kind dat Eden nooit gekend had, dat moest lukken! Zijn haat en tegelijk fascinatie voor het kind zwollen aan met de minuut en snel trok hij zich terug toen hij Jahwe voelde naderen.

Jahwe was bedroefd om dit trieste schouwspel en zijn erbarmen ging vooral uit naar Adam. Deze zat buiten de grot op een rotsblok en keek recht in de ogen van de bezorgde Kaïn. Hij herkende in de donkere, mooie ogen van Kaïn het kind dat hijzelf nooit geweest was en nooit had kunnen zijn in Eden. Kaïns ogen werkten als een sleutel tot zijn kamer van herinnering en Adam betrad met enige schroom deze bijzondere plaats. Hij volgde zijn tijdslijn en zag voor de laatste jaren vaak alleen maar zwarte kaarten. Intuïtief versnelde hij naar de plaats waar de witte kaarten zich nog volop afwisselden met de zwarte. Hij tastte naar de allereerste zwarte kaart en herbeleefde in detail hoe hij de appel uit Eva's hand greep voor zij er nog maar van kon eten. Hij voelde opnieuw de gretigheid en afgunst en de trots om niet te willen onderdoen voor de Mannin. Hij begreep nu hoe hij, de Man, eigenlijk al gevallen was voor hij viel. Het deed pijn en snel greep hij naar de volgende zwarte kaart en zag hoe hij zich die eerste nacht brutaal vergreep aan de vrouw en haar enkel wou bezitten. Het deed allemaal zoveel pijn in zijn hart dat Adam niet meer durfde te kijken naar de massa's witte kaarten uit het Edentijdperk en vrede nam met dat eerstvolgende, kleine witte kaartje waarin hij zag hoe hij die donkere nacht worstelde met zichzelf om "het spijt me" te zeggen tegen Eva. Het verzachtte

maar even de brand in zijn hart, maar het gaf hem hoop te voelen hoe zo'n klein kaartje toch zoveel vermocht. Hoopvol greep hij naar de volgende witte kaart die heel wat groter was dan de vorige: "Laat ons ten minste doen alsof", smeekte hij die fatale nacht in haar oor, en hij kroop behoedzaam tegen haar aan.

"Laat ons ten minste doen alsof." was wit. De kaart niet eens klein. Dat zag hij nu met zijn eigen ogen. Vreemd, ging het razendsnel door Adams geest, hoe hij al die jaren had gedacht dat dit een waardeloze en foute gedachte was geweest die onjuist was vermits ze niet een echt gemeende handeling ondersteunde. Doen alsof moest toch steeds een leugen zijn? Per definitie toch? Hoe kan je nu het goede doen met bewust doen alsof? Waarin had hij zich vergist? Waarin had hij zich misschien nog meer vergist? Verwonderd liep hij de tijdslijn verder af naar het einde. Hij passeerde een hoop zwarte kaarten en bij de jongste kaart, inktzwart, groot en vers, blikte hij even terug naar het lang geleden prilste begin waar één stralend verblindend licht vandaan kwam. Adam begreep nu wat hem te doen stond en sloot de kamer achter zich, ontwaakte dankbaar in de ogen van Kaïn, glimlachte, nam hem bij de hand en samen gingen ze de grot binnen.

De angst stond Eva nog in de ogen. Kaïn rukte zich los van Adam en vloog haar in de armen. Abel peilde koortsachtig Adams kleinste gelaatstrek terwijl hij zijn moeder beschermde.

Adam stond nu voor hen drieën. Hij knielde voor hen neer en boog zijn hoofd uit schaamte neer.

"Het spijt me. Ash' hadu an la ilaha illa-llah", sprak Adam met

perfecte tongval, alsof hij iets ervan begreep. Hij deed alsof. Met vochtige ogen keek hij op in de ogen van Eva. Eva en de kinderen schoven naar hem toe.
Allen haakten als ringen tot een ketting in elkaar.
"Ash' hadu an la ilaha illa-llah", spraken ze als uit één mond.

Met uitzonderlijke zorg en liefde voor hun lijden ving Jahwe hun kostbare tranen op, vermengde de tranen tot het kostbaarste goed en begaf zich naar de tuin van Eden en voedde de stam van de boom van het goede ermee.
Die nacht sliepen Eva en Adam naakt tegen naakt zoals weleer en voor de eerste maal sinds Eden voelde Adam terug liefde in zijn hart. Zonder doen alsof.

Belial sidderde slechts even uit ontzag voor Jahwe's kracht. De veldslag in Adam en Eva had hij weliswaar verloren, maar niet de oorlog in hun nageslacht. De tijd zou onbetwistbaar in zijn voordeel spelen en alle herinneringen uit de tuin van Eden langzaam in hun nageslacht doen vervagen. "Geduld is een mooie deugd en geduld voor het slechte nog mooier", volhardde Belial zegezeker.

4. Heimwee

Toen ik pas in de gevangenis werd gezet, raadden enkele menschen mij aan, dat ik trachten zoû te vergeten wie ik was. Het was een verderfelijke raad. Enkel door mij bewust te maken wat ik ben, heb ik eenigszins troost gevonden. Nu raden anderen weêr mij aan om wanneer ik ontslagen word, mijn best te doen te vergeten dat ik ooit van mijn leven in een gevangenis geweest ben. Ik weet dat dit evenzeer noodlottig zoû zijn. Het zoû beduiden dat ik voor altijd vervolgd zoû worden door een ondragelijk gevoel van schande, en dat die dingen die voor mij evenzeer als voor ieder ander bedoeld zijn de schoonheid van zon en maan, de feeststoet der jaargetijden, de muziek van den dageraad en de stilte der groote nachten, de regen die komt vallen door de bladeren, of de dauw die het gras besluipt en verzilvert dat dat alles voor mij bezoedeld zoû zijn en zijn heelkracht en vreugdmeêdeelende macht zoû verliezen.

Oscar Wilde, De Profundis

De jaren die volgden werden de gelukkigste voor Adam en Eva sinds hun vertrek uit Eden.

Niet dat het allemaal makkelijker ging, maar alles verliep anders. Zoals ze jaren steeds geestelijk verder van Eden waren afgedwaald, zo konden ze dit eindelijk een halt toeroepen en durfden ze kritisch om te kijken. Ze maakten vaak fouten maar ze hadden een niet voor de hand liggende weg gevonden

om liefdevoller met elkaar om te gaan. Belial lag immer op de loer voor Eva, maar Eva niet minder voor Belial. Eva sprak geen klank of woord anders of meer dan die ene zin die nog steeds een raadsel bleef voor Adam en de kinderen. Vooral Abel vond het leuk om de zin in alle mogelijke varianten te declameren. Lachend, fluisterend, zingend, roepend, steeds bedankte Eva hem met een stralende glimlach. Eenmaal had Abel het gewaagd om de zin in het belachelijke te trekken, maar Eva's gezicht deed hem snel van toon veranderen. Abel wist op die manier zeker dat deze klanken iets betekenden. Iets erg belangrijks, en hij smeekte Eva: "Toe mams, wat wil dit zeggen? Zeg het me!" Eva kwam hem dan plagend tegemoet alsof ze haar grote geheim eindelijk zou prijs geven en tergend traag vatte ze aan: "Aaaa ... sjhaaa doe' an ..." en dan deed Abel op zijn beurt alsof hij heel boos werd en liep hij weg om snel lachend weer achterom te kijken. Abel had zijn naam 'Die Lacht' niet gestolen. Hij hield zielsveel van zijn ouders. Voor mensenogen leek dit een banaal spel tussen moeder en kind. Maar voor Belial en Michaël betekende dit veel meer. Belial ergerde zich dood en Michaël vergenoegde zich, want beiden zagen wat ze zagen: een kiem van ontluikend geestelijk leven bij de leergierige jonge Abel. Hoe ouder Eva werd, hoe meer ze het begon te waarderen dat ze niet sprak. Ze ondervond al snel dat ze op die manier haar man ook niet met woorden kon kwetsen of de kinderen onbewust pijn kon doen. Dit maakte haar erg geliefd in Jahwe's ogen en hoe meer ze Jahwe terug in haar hart kon voelen, hoe meer ze haar door Belial opgelegde handicap eerder als een geschenk begon te beschouwen. Door de mond gesloten te houden kon ze haar

hart meer openen en beter luisteren naar wat er zich diep in dat hart afspeelde. Zoals ze vroeger zweeg uit schrik voor Belial, zo zweeg ze nu uit liefde voor Jahwe. Ze herinnerde zich levendig wat Jahwe hun had toegesproken: "Verwonden en kwetsen wordt makkelijker dan helen en genezen." Ze had aan den lijve mogen ondervinden hoe diep de woorden van Adam als een mes door haar hart konden snijden. Daarom kreeg ze hoe langer hoe meer medelijden met Adam die wel verplicht was om met de kinderen te spreken, hen op te voeden, te berispen of te belonen. Vooral wanneer Adam moe was, hoorde ze hem vaak te scherp uithalen met woorden. Het bracht haar telkens weer in gewetensnood en dreigde haar mond open te breken uit schuldgevoel. Onmiddellijk greep ze dan terug naar Jahwe's laatste raadgeving: "Het is Belial die je dit doet denken", en ze concentreerde er zich daarna op om Adam extra aandacht en liefde te schenken. Ze fluisterde zacht in zijn oor: "Ash' hadu an la ilaha illa-llah." Het viel Adam op hoe haar stem en timbre met de jaren meer rustgevend en steeds zachter werden. Het moedigde hem aan om zelf ook zachter te spreken en spaarzamer met woorden om te springen, zelfs wanneer hij al eens kwaad werd om één van Abels vaak idiote grappen. Alleen al doordat Adam meer rekening met haar begon te houden, was alles zo anders geworden voor Eva. Adam twijfelde immers ook hoe langer hoe meer. Hij had al te vaak moeten ondervinden dat wat goed leek dat niet altijd was, of dat wat slecht leek ook goed kon zijn. Hoeveel tijd had hij niet nodig gehad om te beseffen dat 'doen alsof' niet altijd slecht was? En dan nog vroeg het hem vele hersenpijniging om te leren wanneer wel en wanneer niet.

Wanneer hij Eva iets voorlegde en ze er zeker van was dat het goed was, bevestigde ze kortweg met 'Ash' hadu'. Ontkennen deed ze door met het hoofd te schudden. Maar meestal moest ook zij met ophalende schouders toegeven dat ze het niet wist of niet durfde te oordelen. Zo moeilijk was het vaak om in dat vreemde, donkere bos niet verdwaald te raken. Het spaarzame licht dat soms door de kruinen scheen, bleek soms enkel een lokmiddel om in een val te lopen. Andere keren tekenden de schaduwen door het spel van licht en kruinen juist verrassende tekeningen op de grond die wel betrouwbare aanwijzingen opleverden, maar het vroeg veel vallen en opstaan eer ze de betekenis ervan konden begrijpen. Het was geen spel. Het was ernst. Fouten werden duur betaald. Waar was de onbezorgde tijd van het zuivere genieten van de prachtige natuur in Eden? Een vraag die steeds tussen hen beiden rees was wanneer Adam de jongens zou vertellen over Eden, over wat er gebeurd was en hoe ze in deze moeilijke leefomstandigheden terechtgekomen waren. Had Jahwe hen immers niet toevertrouwd dat weinigen in hun nageslacht ooit een glimp van Eden zouden opvangen? Dit impliceerde onomwonden dat het alsnog kon en dan moesten hun geliefde kinderen zeker de kans krijgen om te herwinnen wat zij verloren hadden. Dat ze dit hun kinderen ooit moesten vertellen, stond buiten kijf. Maar wanneer was de tijd hier rijp voor? Te vroeg en het waren parels voor de zwijnen, te laat en het was gewoon te laat. Menigmaal vroeg Adam aan Eva: "Wat denk je? Nu?" En dan knikte ze van nee. Eva vond de tijd niet rijp. Abel was met zijn veertien jaar nog echt wel te jong. Voor de vier jaar oudere en veel rijpere Kaïn mocht het echter niet te lang meer duren.

Hoe ze zich hier ook zorgen over maakten, andere krachten zouden hierover beslissen.

De twee broers hadden gelukkig minder om het hoofd. Ze hielden erg veel van elkaar, maar waren ook erg verschillend. Abel keek op naar zijn oudere broer die erg handig was, graag werkte en zich sterk verantwoordelijk voelde voor zijn jonge broer. Abel was eerder een speelvogel en een grote dierenvriend. De dieren stonden als het ware in de rij om door hem tam gemaakt te mogen worden. Net of ze het onder elkaar vertelden wat een herenleven ze wel zouden genieten: eten op tijd en stond en in de winter een warme plaats in de grot. Vooral de vogels waren erg geïnteresseerd in Abel en deze deed alsof hij met hen kon spreken, tot groot jolijt van Kaïn. Maar er was één dier waar geen enkele concurrent voor bestond: Loep. Abel had de piepjonge wolvenwelp ooit gered nadat die in een kloof was terechtgekomen waar alleen de kleine, tengere Abel nog net bij kon. Grootgebracht met geitenmelk werd de jonge wolf Abels grote en sterke vriend. Van jongs af aan mocht Abel van Adam de geiten hoeden en samen met zijn trouwe wolf Loep trok hij er met de geiten op uit. Adam rekende op Loep om zijn zoon te beschermen tegen onheil. Van Eva had Abel geleerd hoe schijnbaar nietszeggende klanken toch betekenis konden hebben en schrander trok hij deze les door naar Loep. Hij leerde met Loep te spreken door zijn klanken perfect na te bootsen en ze te rijmen met gebeurtenissen of omstandigheden. Het werkte. Met verrassende combinaties slaagde hij erin Loep heel specifieke opdrachten te geven: "ik dorst water" of "ik dorst melk" en Loep kon perfect het verschil opvolgen. "Loep wordt niet

graag bevolen", stelde Abel ook vast in een uniek moment van ernst. Steeds 'bedankte' Abel Loep in wolventaal wanneer hij deed wat Abel hem vroeg. Kaïn bewonderde Abels prestatie. "We hebben er nog een broertje bij!", feliciteerde Kaïn hem en probeerde het meteen ook een keer tot plezier van beiden om het erbarmelijke resultaat. Loep genoot van de aandacht, maar het was vooral Adam die stiekem genoot. Omdat het balsem op die oude wonde was die Eden heette toen hij en Eva met alle dieren spraken en hen zelf hun namen hadden mogen geven. Elk dier, insect of plant kenden zij als geen ander omdat zij er ooit zo harmonieus mee samen leefden. Nu zien hoe Abel, totaal onwetend over Eden, met Loep praatte was voor Adam het bewijs dat Eden misschien toch ooit herwonnen kon worden. Hij dankte Jahwe om dit sprankeltje hoop en om dit vaag gevoel van nabijheid. "Ash' hadu!", riep hij luid en opgewekt van verre naar Eva. Ook al wist hij niet wat hij riep, het voelde altijd goed haar te zien lachen. Hoe gelukkig Adam en Eva zich vaak ook voelden, niets kon de zwartste herinnering uit hun kamer van herinnering branden. Adam probeerde ook nu weer te doen alsof. Maar met Eden lukte dit niet. Het lukte gewoon niet. Omdat elke plant, elk dier, elk insect, elk zuchtje wind of zelfs de kleinste regendruppel hem deed denken aan Jahwe en Eden. De heimwee was groot, haast niet draaglijk en zou ook niet te dragen zijn als Jahwe hen niet achter de schermen bleef dragen. Hoe meer Jahwe terug plaats kreeg in hun hart, hoe meer ze ernaar verlangden om steeds dichter bij Hem te komen. Zo ontpopte de heimwee zich tot een oerkracht, tot basis van het menselijke instinct, tot onuitwisbaar geheugen van de liefde.

En Belial?

Alles had hij in paraatheid gebracht. Het slotoffensief kon nu beginnen. Het web was minutieus geweven met onzichtbare draden en ontelbare knopen. Hij had zich geoefend in het aannemen van alle vormen. In de hele natuur had hij zijn rechtmatige plaats volledig ingenomen. Al wat eerder enkel in 'goed' bestond, bestond voortaan ook in 'slecht'. Een zacht zomerbriesje kon nu ook een helse orkaan zijn. Alle dieren, insecten en planten had hij vakkundig een bezoekje gebracht en overal liet hij nu ook 'slechte' specimens na. Giftige planten of dieren werden een specialiteit. Alles, ja alles, beloofde Belial plechtig aan de mens te openbaren wat hij ooit gevraagd had om te mogen leren kennen. Belial zou het hen aanbieden op een gouden schotel. Ze zouden krijgen waar ze om vroegen en hij ontketende meteen zijn legioenen.

5. Op jacht

Achter vreugde en lach kan zich een gemoed verschuilen, grof, hard en ongevoelig. Maar achter smart schuilt altijd smart. Leed, in tegenstelling met vreugde, draagt geen masker. Waarheid in kunst is volstrekt niet een overeenstemming tusschen de ideëele werkelijkheid en den toevalligen bestaansvorm, het is niet de gelijkenis van de gestalte met haar schaduw, of van het spiegelbeeld in het kristal met de gedaante zelf, het is niet een echo die antwoordt uit de holling van den heuvel, evenmin als het een zilveren waterspiegel in de vallei is, die de maan toont aan de maan en Narkissos aan Narkissos. Waarheid in kunst is de eenheid van een ding met zichzelf, het uitwendige gemaakt tot de uitdrukking van het inwendige, de vleeschwording der ziel, het lichaam doordrongen van den geest. Daarom is geen waarheid te vergelijken met smart. Er zijn oogenblikken dat smart mij voorkomt de eenige waarheid te zijn. Andere dingen zijn misschien begoochelingen van het oog of van de begeerte, dingen die enkel bestaan om het oog te verblinden of de begeerte te verzadigen, maar uit smart zijn de werelden opgebouwd, en geen kind of ster wordt geboren zonder pijn. Waar smart is, daar is gewijde grond.

Oscar Wilde, De Profundis

Huiden.

Jacht op huiden.

Daar draaide het van in het begin om.

Huiden om te kleden, te bedekken, af te schermen, te verwarmen, om gebruiksvoorwerpen zoals touwen en draagtassen van te maken. Haast zo belangrijk als voedsel.

Jacht op huiden was eigenlijk veel gezegd. Het ging meer om het vinden van huiden, want dieren ervoor doden kon niet en was voor Adam en zeker voor Eva onbespreekbaar. Toen ze Eden verlieten, schonk Jahwe hen dierenhuiden om hun schaamte te verbergen en wat van Jahwe kwam, was voor hen per definitie dan ook perfect aanvaardbaar. Maar dieren doden om de huiden? Dat kon onder geen enkele voorwaarde. Daarom was Adam verplicht om op zoek te gaan naar verse kadavers en hun huid te stropen. Het was evenwel een schok geweest voor Adam te zien hoe dieren plots joegen op andere soorten, terwijl ze in Eden broederlijk naast elkaar leefden. Het vinden van vers gedode dieren in de allereerste jaren verliep vrij makkelijk. De roofdieren herkenden Adam immers als de Man uit Eden die hen hun naam had gegeven en maakten zonder veel problemen even plaats totdat hij het dierenvel vakkundig had afgestroopt. Daarenboven raakte hij niet aan het vlees van hun prooien en ze vonden het ook makkelijker om niet op die taaie huiden te moeten knauwen, zeker wanneer ze welpen moesten voeden. Maar niet veel jaren later veranderde hun gedrag tegenover Adam en werden de roofdieren grimmiger en agressiever. Adam kon onmogelijk nog alleen huiden stropen zonder het risico te lopen zelf prooi te worden, dus besliste hij Kaïn mee te nemen om met vuur de roofdieren op een afstand te houden, terwijl hij als de bliksem te werk ging om de huid van het kadaver af te stropen. Kaïn keek er dagenlang naar uit om samen met zijn vader eropuit te trekken in de weidse omgeving. Hij genoot van het gevaar. Het gevoel dat hij mee verantwoordelijk was voor de veiligheid van zijn vader door rugdekking te geven, scherpte zijn

zelfvertrouwen en smeedde een ijzersterke band tussen hen beiden. Maar om onverklaarbare redenen verliep de jacht het laatste jaar steeds minder succesvol. Als ze dan al eens op een kadaver stootten, was het vaak zo rot of verscheurd dat de huid ervan waardeloos was. Vele malen na elkaar kwamen ze van een kale jacht thuis en terwijl ze op het veld werkten, bestookte Kaïn Adam met vragen. "Waarom niet een val maken om zo zelf onze prooien te vangen in de plaats van onze tijd te verspillen met wachten tot een roofdier ons ter hulp komt?" De discussies rond deze heikele en levensbelangrijke materie werden met de keer vinniger en zelfs bitser. Adam begreep de logica van Kaïn, maar kon hem maar niet aan het verstand brengen dat het niet de mens toekwam dieren te doden. "Vele dieren doen het toch ook? Jahwe houdt hen toch ook niet tegen?" "Juist daarom: wij zijn geen dieren", maakte Adam Kaïn vakkundig monddood. Stilaan verloor Kaïn zijn geduld en hij repliceerde smalend: "Waarom helpt jouw Jahwe ons dan niet? Waarom maakt Hij het ons dan zo moeilijk? Wij mogen minder doen dan de andere dieren omdat we meer zouden zijn! Leg me dat dan eens uit?" Deze was raak. Adam zweeg en ook hij voelde zich door Jahwe verlaten. Adam zweeg. Hij hakte verder. Wanhopig verder. Hoe moest hij het onmogelijke uitleggen? Hij voelde zich diep beschaamd omdat het hem niet lukte. Hij voelde zich meer dan ooit een gestraft kind. Schaamte werkte op hem in als een mokerslag, alsof de hemel op zijn kop viel. Het deed hem denken aan de zwartste bladzijde uit zijn leven, aan de straffende Jahwe, ook al wist hij pertinent zeker dat dit niet juist was, want hij droeg zelf de verantwoordelijkheid voor zijn daden. Maar jammer

genoeg verdrongen de jaren juist een van deze weinige juiste gedachten. Hij kon de mildheid van Jahwe niet meer voelen of zich herinneren dat Jahwe hen de huiden had aangereikt om de pijn van hun schaamte te verlichten. Integendeel, hij ervoer de schaamte en het bedekken ervan nu eerder als een schandmerk. Alles voelde hoe langer hoe meer als een straf aan. Gewoon leven en gelukkig zijn werden buiten Eden aartsmoeilijk en kostten vaak te grote inspanningen voor wat het maar opbracht. Het was alsof hij plots alles nog moest leren: lopen zonder vallen, spreken zonder stotterend de juiste woorden te vinden, handelen zonder twijfelen. Bij het verlaten van Eden veranderde alles op slag en hij voelde zich dwazer en dwazer worden in plaats van een verstandiger wezen. Als hij dan al eens dacht van iets verstand te hebben, voelde het aan als pure dwaasheid die erin geslaagd was zich te vermommen als verstand. Slechte dingen leken hem dwaas. Goede dingen leken hem nog dwazer. Niet alleen zijn verstand en gevoelens werden op de proef gesteld, maar ook zijn gehele realiteitszin. Net of hij in een angstaanjagende droom, waaruit niet te ontwaken viel, de hoofdrol speelde. Toen Jahwe de Mannin schiep uit zijn rib, was het evident dat hij dat toen ervoer als het grootste geschenk dat Jahwe hem kon geven, omdat hij ook besefte dat hij, de Man, daar geen enkele verdienste aan had. Hij hoefde zelfs niet in die termen te denken. Hij hoefde het zelfs niet te verlangen omdat er geen leegte was. Maar juist vanuit die onbeduidende rib werd de veel mooiere vrouw gemaakt, die volmaakt op zichzelf zou bestaan waardoor hij op zijn beurt het perfecte geschenk voor haar mocht zijn in volledige complementariteit. Ze voelden

elkaar zonder de minste moeite aan als in evenwicht zonder het minste standsverschil. Jahwe voorkwam zo dat er ook maar één gevoel van leegte of verschil kon ontstaan. Het was een geschenk voor een geschenk via een geschenk om zelf een geschenk van een geschenk te worden: geen weg erlangs, niets anders was mogelijk ervan te denken. Toen. In Eden hoefde je er zelfs niet over te denken, het was een evidentie. Toen. Zo leefde het als vanzelf. Zo ademde het als vanzelf. Toen. Dit was de geest van Eden. De Mannin was niet zijn vrouw en de Man was niet haar man. Het was zo moeilijk om de details ervan terug op te rakelen. Adam pijnigde zijn hersenen koortsachtig. De pijn van het verlies van de geest, die alom in Eden rondwaarde, zocht eenmaal buiten Eden zijn vluchtweg in de meanders van een bitsige strijd op overleven, elke dag opnieuw. Wat hij zich nog herinnerde van het tegenovergestelde eenmaal buiten Eden was jammer genoeg makkelijker voor de geest te halen. De persoon Adam voelde die gelijkheid niet meer, maar degradeerde Eva al snel tot zijn banale rib, een stuk eigendom, in die eerste nacht. Omgekeerd voelde Eva zich plots als minderwaardig geschapen uit 'maar' de rib van een man. Beiden dienden nu de jarenlange terugweg naar de Man en de Mannin uit Eden aan te vatten met meer vallen dan opstaan. Alles was plots averechts geworden en niets was nog op het eerste gezicht echt kinderlijk betrouwbaar, juist omdat ze het niet meer als een kind konden ervaren en ze beseften dat zij nooit kind waren geweest omdat zij dat nooit hoefden te zijn in Eden. "Hoe kan ik het onmogelijke uitleggen?", spookte het voortdurend door zijn hoofd. En hij hakte als een bezetene verder in de veel te droge akkergrond,

terwijl Kaïn de gevallen stilte en de zichtbare spanning nog moeilijk kon aanhoren in het waanzinnige ritme van het hakken. Het leek haastige woorden te willen vertellen in een chaotische codetaal die niet te ontcijferen viel. Kaïn hakte eveneens verder. Maar hij hakte langzamer. Steeds langzamer. Elke slag sloeg wel een voor in de aarde, maar ook in het respect voor zijn vader. Elke slag deed hem meer afhaken. Steeds minder verbonden voelde hij zich meer overbodig worden voor deze in zichzelf gekeerde oude man, voor deze domme man, voor deze man die zijn verantwoordelijkheid niet opnam voor zijn gezin terwijl de winter niet zo ver in het verschiet lag. O ja, Kaïn voelde zich verantwoordelijk voor het gezin om stilaan beslissingen te gaan nemen ten einde met zijn allen de winter te overleven. Steeds langzamer sloeg zijn hak, elke houw was enkel nog wachten tot hij zou stoppen. Kaïn stopte en keek naar Adam. Deze keek bewust niet op en ging nog heftiger te keer. Hij voelde zich nu als vader compleet falen. Hij was niets meer. Geen kind meer van Jahwe, geen vader van Kaïn. Kaïn gooide ostentatief zijn hak neer en keek opnieuw naar Adam. Andermaal deed Adam alsof hij niets zag en gaf zijn zoon groot gelijk. Hij voelde zich geen mislukkeling, hij was het. Had Jahwe hen niet beloofd te mogen sterven? Dat Hij dan nu zijn bliksem maar op hem losliet, maar zelfs dat gunde Hij hem niet. Hopeloos zat Adam vast in het ritme van de slagen van zijn hak. De genade die Jahwe hem niet gaf, nam zijn hak nu genereus over en liet hem niet meer los. Nog dreef zijn hak het ritme op. Hakken, hakken, hakken, hakken. Dat was het enige waar hij zich nog in volle vertrouwen durfde aan over te geven. Het enige dat hij wist dat nog

juist was: de grond omwoelen om te zaaien voor eten voor de winter. Dat kon niet verkeerd zijn. Dat moest wel zorgen voor zijn gezin betekenen. Hakken, hakken, hakken, hakken, hakken, hakken, hakken, hakken, hakken. Kaïn verwachtte en hoopte dat Adam minstens even zou stoppen en opkijken. Maar de hak deed het niet en Adam kon het niet. Kaïn draaide zich om, vertrok en keek niet meer om. Vast besloten omdat hij geen uitweg zag. Onzeker omdat het doorsnijden van de navelstreng met zijn vader zo onwennig en vreemd aanvoelde. Zodra Adam alleen achterbleef, stortte hij uitgeput neer, met het volle gezicht in de vers omgewoelde grond. Hij hapte naar adem, begon de aarde in zijn luchtwegen te zuigen zodat hij zou stikken. Hij wou sterven. Het was genoeg geweest. Alle schakels tussen zijn hersencellen begaven het en hij verloor het bewustzijn.

Jahwe keek machteloos toe. Machteloos omdat de vrije Adam Hem zo mateloos ontkende. Belial hoefde niets te doen. Hij genoot.

Kaïn begaf zich naar de grot. Eva was verbaasd om hem zo snel terug te zien van het veld. Ze zag een volwassen man heel rustig op haar afkomen, zelfverzekerd en waardig. Ze voelde en zag dat er iets gebeurd was. "Ash' hadu, moeder", vatte hij aan, "ik kom vanavond niet in de grot slapen. Wees niet bezorgd. Binnen enkele dagen kom ik in de ochtend terug om met vader op de akker te werken. Ik heb tijd nodig om na te denken." Hij gaf Eva een knuffel en vertrok zonder meer. Wanneer hij al een eind ver was richting de rivier, riep zij hem luidkeels na: "Ash' hadu!" Hij keek om en stak zijn hand op. Eva staarde hem zo lang mogelijk na en wachtte geduldig op

de komst van Adam. Ze wist zelfs niet waar alle akkers lagen. Zo lang was ze vervreemd van wat er buiten en om de grot leefde. Het was haar net zoals met haar spreken vergaan; ze voelde dat hoe meer ze zich afsloot van de naaste omgeving, hoe levendiger ze de herinnering aan Jahwe in haar hart kon vasthouden.

Kaïn wist waarheen hij ging. Reeds langer had hij een plek gevonden, veilig, goed beschut en onvindbaar. Tijdens het droge seizoen was hij ooit bij laag water stroomopwaarts langs de rivier gegaan. Terwijl hij in een gigantische kloof de rivier doorwaadde, merkte hij plots hoog in de wand een brede spelonk die onmiddellijk zijn aandacht trok. Hij nam de plaats goed in zich op. Hij memoriseerde de fauna en de bomen op de rand van de kloof, waar een grote es prominent zijn schaduw wierp in de kloof. Zodra hij kans zag, zocht hij de es op, nam een lederen touw en daalde af. Het was gevaarlijk met onder hem een kolkende rivier bezaaid met rotsblokken. De grot zelf bleek ruim, comfortabel en ontoegankelijk voor roofdieren. Met de tijd had hij hier al een aardig hoopje oude huiden en gebruiksvoorwerpen verzameld. Het werd zijn plek. Hij sprak Abel er niet over aan uit schrik dat hij dezelfde gevaarlijke afdaling zou maken in Kaïns afwezigheid. In de zomer had hij het voordeel van laag water zodat hij met een ander touw gemakkelijk kon afdalen tot in de rivier en zijn krachten kon sparen. Van de es naar zijn grot en vanaf de grot naar beneden de rivier in en zo weer de begane grond op. In het regenseizoen was het hard labeur, want dan kon hij de rivier niet gebruiken als uitgang en moest hij klimmen. Ook daar werd

hij behendiger in en gaandeweg maakte hij richels en trappen in de wand die hem hielpen. Met extra touwen rond een sterke overhangende tak van de es maakte hij een handige lus om lasten naar beneden te laten. Wat begon als het spel van een jongen werd meer en meer de ernst van een volwassene.
Abel was die avond aan het terugkeren met de geiten, vakkundig geleid door Loep. Een luie zon begon haar licht te slapen te leggen in het langgerekte sikkelvormige bed van de maan en hij verlangde naar de warmte en de gezelligheid van de grot. Al van ver merkte hij dat er iets mis was. Eva stond heftig zwaaiend zijn aandacht te trekken. Hij gaf Loep snel de opdracht om voor de geiten te zorgen en zelf liep hij zo hard als hij kon naar Eva. "Wat is er? Waar zijn Kaïn en vader?" En ze haalde met angstige ogen haar schouders op. "Oké, ik ga meteen kijken op de velden en zeg tegen Loep dat hij me achterna komt eenmaal de geiten op stal staan", riep hij, in paniek vergetend dat zijn moeder nooit sprak. Hij moest zich haasten voor het donker werd. Hij rende. Hij wist niet waar eerst te beginnen. Dan maar eerst naar het veld aan de zijkant van de rivier. Dan weer bergop de eerste heuvel over. Daarna weer verder naar het hoogstgelegen perceel. Loep had hem ondertussen al ingehaald en buiten adem stopte hij, zijn longen uitbrakend van inspanning. Hij probeerde in Loeps taal te spreken, maar zijn stem liet hem in de steek. Loep had geen woorden nodig en weg was hij. Niet lang erna hoorde hij de wolf huilen. Klagend langgerekt. Snel erheen was de boodschap en Abel zag in de schemering Loep de wacht houden bij wat een liggende gestalte leek. Met een gil van "Vader!" draaide hij Adam om en al snel had hij door hoe beroerd hij

eraan toe was. Hij ademde nauwelijks en de opkomende maan deed zijn huid nog bleker en doodser tekenen. Adam voelde ijskoud aan en Abel gooide zich intuïtief op hem om hem te verwarmen. "Loep, huiden, Eva", beval hij Loep die alweer wegsnelde. Ondertussen praatte hij aldoor tegen Adam en maakte zijn luchtwegen vrij met zijn vingers. "Niet dood gaan, vader! Blijf ademen! Waar is Kaïn? Kaïn? Wat is er gebeurd?" Hij zag de hak van Kaïn niet veel verderop liggen."Kaiiiiiiin! Kaiiiiin!" Hij gaf het roepen snel op om zich weer om Adam te bekommeren. Hij deed zijn eigen pels uit en legde deze op Adam. Hij kroop dicht tegen hem aan en wreef hem warm waar hij maar kon. Loep kwam wat later terug met een mooi opgerolde pels om zijn borstkas gebonden. Snel verloste Abel Loep van zijn vracht en vroeg hem terug naar Eva te gaan en bij haar te blijven. Abel maakte zich grote zorgen om wat er aan de hand was. Waar was Kaïn? Hij kroop mee onder de pels dicht tegen Adam aan en wou hem levensadem inspreken. Hij vertelde hoe graag hij zijn vader zag, om wat hij hem zo bewonderde, dat hij zoveel spijt had van de fratsen die niet altijd in goede aarde vielen en hoe erg hij alles appreciëerde dat Adam ooit voor hem had gedaan. Maar hij vertelde in het holst van de nacht ook over zijn angsten, hoezeer ook hij leed onder de spanningen van de laatste maanden. Hij vertelde Adam hoe hij zag dat ook zijn moeder eronder leed, hoeveel schrik hij had voor de komende winter omdat de oogst dreigde te mislukken ten gevolge van de vroege droogte en hij zich afvroeg hoe zij de winter dan wel moesten doorkomen. Hij vertelde hem hoe graag hij zijn broer zag, hoe belangrijk hij Kaïn wel vond en ook uitte hij zijn spijt dat hij, Abel de speel-

vogel, zo weinig teruggaf aan het gezin. Hij beloofde vanaf heden beter zijn best te zullen doen als Adam weer beter zou worden. Ja, hij zou vanaf nu zijn vader en Kaïn meer helpen op het veld. Hij beloofde het hem in alle toonaarden. In een lange hopeloze adem. In een aanklacht tegenover zijn eigen falen. Als er Abel nog een greintje kinderlijkheid restte, dan verloor hij het die nacht. In de verte hoorde hij het gehuil van Loep die hem meldde dat alles goed was met Eva en hij viel uitgeput in slaap, tegen zijn vader aan.

Bij het eerste ochtendlicht werd hij zachtjes wakker geschud. Loep lag al geduldig naast zijn baasje te wachten. Kaïn had 's nachts het gehuil van Loep gehoord en hij begreep dat er een probleem was, maar werd naderhand gerustgesteld door Loeps laatste boodschap. Helemaal gerust voelde hij zich echter niet. Zijn voorgevoel had hem bij de prille dageraad naar het veld gevoerd waar hij zijn vader verlaten had. Ontzet zag hij al van ver Loep en een hoop pelzen liggen en hij versnelde zijn pas. Abel werd verdwaasd wakker en vroeg onmiddellijk: "Wat is er gebeurd?" "Straks, eerst vader", antwoordde Kaïn en hij controleerde Adam, die regelmatig ademde en stilaan teken van leven begon te geven. "Ik ga naar moeder en kom meteen terug," zei hij. Abel was zo blij dat hij zijn broer zag en had direct weer hoop dat alles in orde kwam nu Kaïn de zorg voor Adam op zich nam. Op weg naar Eva, botsten tegenstrijdige gevoelens in Kaïns geest, van kwaadheid tot extreme liefde. Alle schakeringen en gradaties van schuld boden zich aan. De confrontatie met zijn moeder verliep wat onwennig. Zij had geen oog dichtgedaan. Net zo min als hij. Maar bei-

den waren opgelucht om elkaar te zien. Het deed Kaïn zoveel pijn om te zien hoe onvoorwaardelijk zijn moeder haar man liefhad. De man die ook zijn vader was waarmee hij in conflict ging en hem nu noopte te vechten tegen een schuldgevoel uit verantwoordelijkheidsgevoel door strijd op leven of dood. "Vader leeft. Abel is bij hem. Ik breng vader naar hier. Zorg jij voor vuur en wat warme drank." Kaïn zocht twee stevige palen bij elkaar en sjorde met twijgen en lederen riemen snel een draagbaar in elkaar. Niet veel later was hij met de hulp van Abel met Adam op de draagbaar op weg naar de grot. Adam was er erg aan toe. Als in shock, volledig in zichzelf gekeerd. Verdwaasd. In niemandsland. De dood zat dicht tegen hem aan. De wil om te sterven nog dichter. Hij ademde. Maar geen levensadem. Enkel dood ademde hij en dan nog moeizaam. Onhoorbaar. Haast stiekem, alsof hij dood was en het leven nog slechts veinsde. Zoals een kat met een muis speelt, zo dolde Belial met Adam. Hem nu even laten herstellen om daarna verder te kunnen spelen. Maar Belial was er niet geheel gerust in. Tegen zijn doodsdrift had ook Belial geen verhaal en daarom nam hij nu wat afstand om de liefde van het gezin de kans te bieden zijn speeltje op te lappen.

En die liefde was er. Dag na dag verzorgden Eva en de kinderen Adam en het was vooral Kaïn die hem het makkelijkste een teken van leven deed geven. Maar spreken deed Adam nog steeds niet. Kaïn bracht elke dag verslag uit van de werkzaamheden op het veld en stelde alles veel mooier voor dan het was. Het was een ramp. De late vorst van het voorjaar had al lelijk huisgehouden en de extreme droogte tijdens de zomer had het weinige dat de vorst had overleefd verder gehalveerd

in aantal en ook in opbrengst. Kaïn liet Abel na de middag vaak achter op het veld en trok er alleen opuit. Hij moest andere middelen vinden om de winter te overleven. Middelen waar hij met niemand kon of durfde over spreken.

Op een morgen, nadat de levensmoeë Adam buiten in de schaduw van een moerbeiboom niet zo ver van de grot was neergelegd, en Kaïn aanstalten maakte om samen met Abel naar het veld te vertrekken, gebeurde er schijnbaar iets onschuldigs. Alsof de duivel ermee gemoeid was - en Belial was ermee gemoeid - kwam Loep vrij en vrolijk voorbijlopen met een nog half levend konijn in zijn muil, recht naar de ingang van de grot waar hij het arme beestje lustig begon te verscheuren en op te peuzelen. Adams ogen puilden plots uit van angst voor wat komen zou. Kaïn schrok zich dood toen hij voor de eerste maal sinds weken Adams stem hoorde roepen: "Eva!" Eva liet niet lang op zich wachten en keek verbijsterd naar de wolf, terwijl Abel Loep al proficiat zat te wensen met zijn fraaie vangst. Totaal van de kaart, aan de grond genageld en met trillende handen keek ze toe hoe het konijn dat zij zo vaak knuffelde in Eden nu door de beste vriend van haar geliefde zoon verorberd werd. Het deed verschrikkelijk veel pijn om te zien hoe Abel dit normaal, zelfs amusant vond en er geen graten in zag. Terwijl het konijn maar half opgevreten troosteloos bleef liggen, masseerde Abel al spottend Loeps volle buik, terwijl die bromde van gelukzaligheid. Maar Eva's hart bloedde om wat Adam en zijzelf hun kinderen hadden aangedaan. Ze trok zich snel terug in de grot. "Zie je wel", sprak Adam doordringend tot Kaïn, die zijn ogen niet durfde afwenden van de grot om Adam maar niet in de ogen te moeten

kijken. Beiden bleven de grot nu nauwgezet in het oog houden om te zien wat er verder zou gebeuren. Adam voelde mee met zijn vrouw en herbeleefde zijn innerlijke gevecht en het tafereel op het veld. Hij voelde de wanhoop opnieuw knagen en had schrik dat ook zijn vrouw dit niet zou overleven. Kaïn durfde niet naar Adam kijken. Hij had hij zich al zo schuldig gevoeld die eerste weken nadat hij zijn vader in de steek had gelaten en ook hij wachtte angstig af. Een instorting van Eva zou een herbevestiging betekenen van een schuldig verzuim tegenover zijn vader toen.

Eva kroop tot in de verste uithoek van de grot. Wanhoop sloop nader. Ze vervloekte zichzelf. Maar ze vervloekte vooral zichzelf omwille van Belial, wier vloek ze zelf had ontketend. Ze was dapper, ongemeen dapper en in haar gedachten ging ze Belial te lijf en spuwde ze op die genadeloze slang. Elke slechte gedachte bevocht ze moedig. "Waar is je Jahwe nu? Is dat niet je lieve zoon die geen greintje medelijden heeft met dat lieve konijn van je? Is het dat wat jij je kinderen hebt geleerd? Waarom spreek je niet met je man en je kinderen? Je weet toch dat je kan spreken? Je weet dat ik je al lang dezelfde spraak en taal als je gezin heb teruggeven. Maar nee, het is makkelijker om niet te spreken, zo kan je er makkelijk onderuit kruipen en laat je je man maar de fouten maken. Ja, je laat hem liever creperen. Je bent Jahwe's liefde niet waardig. Waar is Ash' hadu nu?" Haar strijd was ongelijk, leek zinloos, en Jahwe keek van op afstand toe. Hoe meer de slangentong haar prikte en sarde, hoe moediger zij weerstand bood tegen dat afzichtelijke slangenbeest, en hoe dichter Jahwe haar ook naderde. Tegenover elke slechte gedachte plaatste ze een goe-

de, zich meer en meer terugplooiend op die ene gedachte die Jahwe haar ooit schonk en die van kapitaal belang was in deze strijd: "Je denkt dat Ik je verlaten heb, maar Ik heb je niet verlaten. Het is Belial die jou dit doet denken."
Het is Belial die jou dit doet denken.
Het is Belial die jou dit doet denken.
Wanhoop week langzaam.
Het is Belial die jou dit doet denken.
Het is Belial die jou dit doet denken.
Tientallen malen herhaalde ze dit, telkens wanneer een nieuwe, slechte gedachte zich aanbood, tot ze er zelfs in slaagde om de boze gedachten voor te zijn en de gedachte aan Jahwe kon laten primeren, waardoor er zich plots geen boze gedachten meer konden aandienen. 0 ja, Eva was woest op dat ellendige beest dat zoveel onheil over hen bracht. "Ash' hadu!", riep ze Belial nog tongeloos na. "Ash' hadu an la ilaha illa-llah!" In haar verbeelding haalde ze uit met een flinke trap, denkend daarmee Belial finaal te verslaan, niet beseffende dat het Jahwe's prominente aanwezigheid was die Belial uiteindelijk deed afdruipen. Wanhoop maakte nu plaats voor een vorm van dankbaarheid. Meer intuïtief dan echt wetend, dankte ze Jahwe voor zijn nabijheid ook al miste ze zijn fysieke aanwezigheid zoals ten tijde van Eden. Toch gedroeg ze zich vol overgave alsof ze hier niet aan hoefde te twijfelen. Het was alsof. Ze droogde haar tranen, vermande zich, ging terug naar buiten en aaide Loep. Ze nam de resten van het konijn respectvol onder zijn neus weg en begroef het kadaver liefdevol onder een paar stenen naast de grot, terwijl Loep beteuterd toekeek, tot leedvermaak van Abel. Haar leven ging

verder. Alsof er niets was gebeurd. Abel was zich totaal niet bewust van het helse gevecht dat zich in de geest van Eva had afgespeeld. Ook was er geen spoor van afkeuring door Eva aan hen. Maar Kaïn en Adam waren des te meer onder de indruk van haar ommekeer. Hun mond viel open. "Zie je wel", sprak Kaïn opgelucht tot Adam. Hij deed erg veel moeite om niet te triomferen en floot naar Abel om hem te volgen naar het veld. Hij was nu zeker van zijn gelijk. Er viel een ongelooflijke last van zijn schouders. Hij had zich onnodig zorgen gemaakt en weldra zou hij zijn moeders zegen vragen. De toekomst leek plots hoopvol. Verkwikt trok hij met zijn kleine broer naar het veld, terwijl Loep de geiten voor zijn rekening nam. Adam daarentegen zakte helemaal weg in een fatalisme zonder weerga. Hij begreep zijn vrouw niet meer, voelde zich niet alleen van Jahwe verstoken, maar nu ook van Eva. Hij was alleen. Overbodig. Nutteloos en schuldig. Zijn zoon Kaïn had gelijk. Hij stond maar in de weg. "Hoe ga je dood?", smeekte zijn driftige geest om een verlossend einde.

Kaïn en Abel bereikten het veld. "Leg je hak hier maar even neer, ik moet je iets laten zien", zei Kaïn tegen Abel en hij nam hem mee naar de es boven de kloof. De tijd was nu rijp oordeelde Kaïn, en trots toonde hij zijn jonge broer hoe hij kon afdalen naar de schijnbaar ontoegankelijke grot in de rotswand boven de rivier.

"Stiekemerd", riep Abel enthousiast. "Nu begrijp ik waar je in de namiddag steeds naar toetrok!"

"Wacht maar, je hebt nog niets gezien", lachte Kaïn fier en hij gidste hem de grot binnen.

Abel kon zijn ogen niet geloven. "Zoveel huiden? En wat een

kwaliteit, man! Geen enkel gaatje! Een berenvacht?", werd hij steeds meer opgewonden. Hij zag een stapeltje grote pelzen naast een stapeltje kleine pelzen. "Hoe kom je daaraan?", vroeg Abel, terwijl hij koortsachtig nadacht en plots tot het besef kwam. "Nee toch! Nee! Zeg me dat het niet waar is?" Kaïn zag hoe zijn broers vreugde temperde. "Het kan niet anders, Abel. We moeten wel, willen we de volgende jaren overleven. Denk je dat ik hier geen problemen mee had? Onze ouders hebben misschien wel zoiets als Eden gekend, maar wij, wij leven hier en nu in een heel andere wereld met andere wetten. Wij zijn verplicht om ons verstand te gebruiken om te overleven, toch? Ik heb vader zo dikwijls Jahwe horen aanroepen als de jacht niets opleverde, maar Jahwe antwoordde hem niet, laat staan dat Hij hem één vachtje gaf. Ook ik heb Jahwe aangeroepen, maar heb nooit een teken van leven van Hem mogen zien. Bestaat Eden dan wel? Ik heb moeder erover aangesproken en ze antwoordt steeds maar diezelfde zin. Ik weet niet of ze me wel echt begrijpt, of ze de ernst van onze situatie wel begrijpt. Hoe gaan we de winter overleven dit jaar? Niet alleen hoe? Maar erger, gaan we hem wel overleven? Voedsel gaan we nauwelijks hebben. Alle dieren hebben het nu moeilijk en ze tonen geen enkel respect voor elkaars territorium en stelen van elkaar wat ze maar kunnen. De konijnen om maar een voorbeeld te geven, eten onze weinige gewassen die de moeilijke lente en zomer hebben overleefd. Heb je niet gemerkt hoe moeder nu al zelf bijna niets meer eet om ons toch maar het eten te gunnen? Dat kan ik niet langer aanzien, broertje. En nog minder kan ik aanzien hoe vader vast zit in besluiteloosheid en machteloosheid. Ik moet

wel beslissingen nemen. Kijk, dit zijn de pelzen van die konijnen die ons eten opeten. Deze konijnen eten nu ons eten niet meer op en leveren ons nog pels op de koop toe. Loep zou jaloers zijn op mijn trofeeën. Oh nee, ik ben hier niet fier op, maar we hebben geen keuze."

"Loep is geen mens, Kaïn. Laat de dieren hun strijd voeren en wij de onze. Moeten we niet proberen om het goede, het juiste te doen?"

"Iets gelijkaardigs zei vader ook: 'wij zijn meer dan de dieren'. Akkoord, wij moeten het goede doen, maar om het goede te kunnen blijven doen, moeten we wel de winter overleven. We gaan met weinig eten de winter in en als we dan nog kou lijden, dan gaan we er allen aan."

"Ik begrijp je en ik dank je voor je bekommernis maar we sterven toch allen ooit, niet? Misschien dan beter nu al zonder toe te geven aan ... "

Maar Kaïn liet hem geen kans om de zin af te maken: "Heb jij moeder vanmorgen zien reageren toen Loep daar met dat konijn kwam aanzetten? Viel jou niets op? Vader en ikzelf, wij zagen onmiddellijk wat er gebeurde. Eerst was moeder geweldig ontzet, en een beetje later aaide ze Loep en was ze vriendelijk als tevoren. Ons was het duidelijk dat ze de noodzaak van de situatie begreep. Ik ga haar er vanavond over aanspreken. Zij zal me begrijpen." Abel zweeg nu en wou zijn broer niet verder in de problemen brengen door hierop door te bomen. Het viel hem op hoe gevoelig dit alles bij Kaïn wel lag, hoe snel geprikkeld hij reageerde.

"Hoe lang doe jij dat nu al?", vroeg hij terwijl hij aarzelend naar de huiden wees, want 'dieren doden' durfde hij niet uit

te spreken.
"Al een paar maanden. Ik ben met konijnen begonnen, maar gaandeweg maakte ik mijn vallen groter. Als je wil, neem ik je ermee naartoe."
"Later eens", antwoordde Abel. Het was hem allemaal te veel tegelijk. Hij had tijd nodig en had schrik om zijn broer te kwetsen. "Laten we verder werken op het veld", en hij stond op.
"Is het goed dat ik nog enkele vallen ga inspecteren? Ik kom daarna wel."
"Geen probleem. Hoe moet ik hier uit deze 'val' raken?", probeerde Abel grappig te zijn.
"De veiligste en makkelijkste manier is met het touw naar beneden", lachte Kaïn en hij hielp Abel afdalen in de rivierbedding. Abel was blij dat hij die dag alleen was op het veld. Hij verkeerde in twijfel. Zijn verstand vertelde hem dat Kaïn gelijk had. Maar zijn intuïtie protesteerde en zijn hart keurde het af. Zijn hak sloeg onverdroten in de grond. Monotoon zong de hak het lied van de aarde en bracht hij rust in zijn gemoed. Vertrouwen in iets tastbaars, dat was het enige dat hij nu nodig had en dat was wat de aarde hem genereus bood. Het ritmische gezang van zijn hak herstelde de broodnodige orde in zijn geest.
Die dag daagde Kaïn niet op het veld op. De avond viel en Abel was reeds lang thuis en verzorgde zijn vader samen met zijn moeder in de grot. Adams toestand leek te verslechteren, zijn ogen stonden waziger en hij weigerde ook maar iets te eten. Abel observeerde nu vooral zijn moeder. Enerzijds zag hij haar stralen en sterk wezen, maar anderzijds zag hij haar ook bezorgder worden om haar man. Het was al nacht toen

Loep plots de oren spitste en opkeek naar Abel: Kaïn! Abel liep naar buiten en zag Kaïn aankomen met een zwaar pak op de rug. "Fantastische dag! Kijk eens, broertje, voor vader!" en hij gooide een vers berenvel voor zijn voeten. Eva kwam eveneens tevoorschijn en in de maanschemering bukte ze zich en raakte het dierenvel aan. Nog warm van het verse bloed. Beheerst stond ze op en zonder Kaïn echt aan te kijken, ging ze terug de grot in. "Kom binnen", zei Abel zakelijk. "Er is nog maïs en groentepap genoeg, vader eet nauwelijks." Kaïn schaarde zich bij het vuur en keek naar zijn vader. Hij begreep deze vreemde man hoe langer hoe minder. Hij keek naar zijn moeder en probeerde op haar gezicht af te lezen wat er in haar omging. Hij merkte alleszins geen afkeuring en dat gaf hem moed. Hij nam dankbaar haar eten aan, ook al had hij geen honger. Hij had al maanden geen honger telkens hij thuiskwam, maar hij deed moeite en at. De spanning was voelbaar. Elke zenuw in de grot stond gespannen. Zelfs Loep werd onwennig en begon Abel uit te dagen tot een spel. Abel ging hier gretig op in. Eva en Kaïn reageerden niet. Kaïn stond op en zei enkel: "Ik slaap vannacht niet in de grot: ik heb nog werk te doen." Voor Abel ook maar iets kon zeggen, gleed hij al naar buiten. Eva liep hem achterna. Kaïn hoorde haar en draaide zich naar haar om. Ze keken elkaar indringend aan. Het maanlicht toonde hen beiden wie ze waren, zoals ze waren. Zij zag haar oudste zoon, gespierd lijf, met jonge baard, zijn forse jukbeenderen en krachtige blik. Hij zag zijn geliefde moeder, met zachte maar ook bange, vragende ogen. "Maak je geen zorgen om mij, moeder", begon hij. "Maak je veeleer zorgen om ons allen. We hebben die huiden dringend

nodig. We hebben geen enkele reserve voor de winter die er stilaan aankomt." Zij drukte hem tegen zich aan, wou dat hij haar hart kon lezen en fluisterde: " Ash' hadu", en hij vulde zacht aan: "an la ilaha illa-llah."

Zij hoopte vurig dat hij het nu begreep. Hij hoopte vurig dat zij het nu begreep. Hoopvol stelde hij haar de verlossende vraag: "Begrijp je nu waarom ik dieren dood om hun huid?"

Zij, de Mannin.

Zij, Eva.

Haar hart scheurde ogenblikkelijk in tweeën. De liefde om haar zoon in een onmogelijke strijd met de liefde om Jahwe.

Eva versus de Mannin.

In een flits herinnerde zij zich de woorden van Belial toen zij naar de appel reikte. "Zuur", beloofde Belial haar. "Vele malen zuurder dan de citrus .... ."

Zij zag het vertrouwen en de liefde van haar zoon groot in zijn ogen geschreven staan, wetende dat ze deze blik dadelijk in duizend stukken kapot ging slaan, wetende dat dit nooit nog herstelbaar zou zijn, wetende dat de pijn van dit moment eeuwig zou duren. In een laatste poging om het onafwendbare af te wenden en smekend om nog vijf seconden uitstel, dwong ze haar hand zijn haren traag te strelen, zijn wang een laatste maal nog trager te aaien, elke groeve of rimpel ervan in zich opnemend, en ze bad Jahwe om hem te beschermen, terwijl de tranen al in haar ogen opborrelden om wat komen zou. Wrang van vele malen zuurder dan de citrus, schudde ze haar hoofd ten slotte van 'neen'.

Een rotsblok van honderd voet hoog kon Kaïn niet harder treffen. Ergere pijn had hij nooit eerder gevoeld. Hij voelde

zich verraden. Hoe kon hij deze hand ooit nog vertrouwen? Snel weerde hij haar van zich af en draaide zich om opdat ze zijn tranen niet zou zien. Haastig liep hij weg. Met een storm van gevoelens van onmacht tot kwaadheid, van pijn tot wanhoop.
Hij voelde zich eenzaam.
Zij voelde zich verscheurd.
Wolken schoven voor de maan en de nacht slokte Kaïn op.
Kaïn kwam die nacht niet terug.
Nooit zou hij de grot nog betreden.

"Zuur", verzekerde Belial hen.
"Vele malen zuurder dan de citrus."

6. Winter

Bijna twee jaar heb ik nu in de gevangenis gezeten. De natuurlijke mensch in mij verviel tot woeste wanhoop, tot een verslagenheid van leed, die deerniswaardig was ook maar om aan te zien, tot schrikkelijke en onmachtige woede, tot bitterheid en haat, tot benauwdheid die luid weende, tot ellende die geen stem kon vinden, tot smart die stom bleef. Iedere mogelijke stemming van lijden heb ik doorgemaakt. Beter dan Wordsworth zelf weet ik wat Wordsworth bedoelde toen hij zeide:

"Leed is bestendig, lichteloos en donker,
En draagt de trekken der oneindigheid."

Maar terwijl er oogenblikken waren dat ik vreugde vond in het denkbeeld dat mijn lijden eindeloos wezen zoû, kon ik toch niet dragen dat het zonder bedoeling was. Nu vind ik ergens verweg in mijn natuur een verborgen ding dat mij zegt dat niets in de geheele wereld zonder bedoeling is, en lijden allerminst. Dat ding diep in mij begraven als een schat in een akker, is Deemoed. Het is het laatste wat in mij overgebleven is, en het beste: de uiterste ontdekking waartoe ik geraakt ben, het uitgangspunt voor eene vernieuwde ontwikkeling. Het is tot mij gekomen rechtstreeks uit mijzelf, daarom weet ik dat het op het juiste oogenblik gekomen is. Het kon niet eerder gekomen zijn, en ook niet later. Indien iemand er mij over gesproken had, zoû ik het verworpen hebben. Als het tot mij gebracht was, zoû ik het geweigerd hebben. Nu ik het zelf gevonden heb, wens ik het te behouden. Ik moet wel. Het is het eenige wat in zich de grondstoffen heeft ten leven, tot een nieuw leven, een "Vita Nuova" voor mij. Van alle dingen is het het wonderbaarste: men kan het niet weggeven, en een ander zoû het ons niet kunnen geven. Men kan het niet verwerven dan door alles op te geven wat men bezit. Slechts wanneer men alles verloren heeft, weet men dat men het bezit.

Oscar Wilde, De Profundis

De winter brak dat jaar vroeg aan. Veel te vroeg, terwijl de oogst niet goed was geweest. De maïs was gehalveerd in krop door een verzengende zon tijdens de zomer. Groenten hadden er eveneens onder te lijden gehad. Vele fruitbomen droegen weinig fruit door te late nachtvorst tijdens hun bloesem. Bijen waren eveneens verrast en tot overmaat van ramp had een beer lelijk huisgehouden in hun raten. Heel de natuur scheen zich tegen hen te kanten.

Hoe onbegrijpelijk en pijnlijk het ook voor Abel was, Adam had weer levensmoed gekregen nadat Abel hem had verteld hoe het kwam dat Kaïn niet meer naar de grot kwam. Hoe erg Adam dat verlies ook vond, het woog niet op tegen het geschenk om Eva terug aan zijn zijde te voelen en te weten dat hij blijkbaar juist had gehandeld door Kaïn duidelijk te maken dat mensen geen dieren doden. Het was een belangwekkend teken van Jahwe en Adam begreep dat het eens te meer het werk van Belial was geweest om zijn gezin zo uit elkaar te trekken. Adams stemmingen schommelden nog steeds, maar toch werden de dalen in zijn gemoed steeds minder diep. Het viel Adam op dat zijn stemming telkens somberder werd wanneer hij zijn dankbaarheid aan Jahwe vergat of zijn beterschap toeschreef aan herstel op 'eigen' kracht, waardoor hij onverbiddelijk weer naar af werd gestuurd. Zoals een leeuwerik bij de hoogste stand van de zon, zijn vreugde uitbazuint over velden en bossen, zo leerde Adam zijn hart beheerst te klimmen tot grote hoogte, gedragen op een lofzang voor Jahwe, om op het einde van de dag opnieuw nederig af te dalen in zijn donkerste kamer en daar zijn ego beetje bij beetje vast te ketenen. Al doende leerde hij om te gaan met de paradox van zijn ego.

Hij leerde zijn ego eerst liefhebben om het daarna te kunnen overtuigen vrijwillig zijn boeien te aanvaarden. Het volstond voor Adam om terug te denken aan hoe Jahwe hem bleef liefhebben ondanks al zijn tekortkomingen, om zijn ego met evenveel begrip en liefde te benaderen, waardoor ego's verzet wegsmolt als sneeuw voor de zon en wat graag zijn handen uitstrekte om zelf de eigen boeien te sluiten. Dat alles tot uitstervend protest van Belial, die na Eva nu ook Adam definitief aan zijn wurgende klemmen en vergif zag ontsnappen.
Voor Abel lag het evenwel gans anders. Zijn ouders zonder meer begrijpen in dit vraagstuk was heel moeilijk. Nog moeilijker was het om te begrijpen waarom ze het leven van dieren voorrang gaven op de liefde voor hun zoon. Hij kon zich niet inbeelden waarom ze dit offer maakten en voor wie? Wanneer Adam dan sprak over Jahwe, vroeg hij zich af hoe Jahwe zoiets kon vragen van ouders. Als broer voelde hij de pijn van Kaïns lot heel scherp aan. Hij miste zijn broer en bleef hem vaak opzoeken in zijn grot boven de rivier. Hij aanhoorde steeds weer zijn geweeklaag om het onbegrip van zijn ouders. Hoe vaak Abel ook aandrong om weer huiswaarts te keren en hem verzekerde dat zijn ouders hem misten, het lukte Kaïn niet om zich nog voor hen te vertonen. Hij deed toch niets verkeerd? Kaïn kon hun afkeuring voor zijn daden, hoe vriendelijk ook, niet verdragen. Hij werd bitter. Eenzaam in zijn grot bewerkte hij zijn nieuwste huiden voor ... Ja, voor wie?
"De berenhuid die ik cadeau gaf, die gebruiken ze wel, maar een dank u of een toegeving kan er niet van af." Abel durfde hem niet te vertellen hoe moeilijk hun ouders het hadden gehad om dat berenvel die bewuste nacht niet meteen

in de grond te steken. Het was uiteindelijk vader geweest die schoorvoetend zei dat hij er wel zou op slapen. Voor hen was het geen cadeau, maar een offer. En wanneer Abel dan bij zijn ouders terugkeerde, vroeg Adam meteen hoe het ging met Kaïn en of Abel wel gezegd had dat hij erop sliep en waarom Kaïn niet langskwam. Abel probeerde hen dan uit te leggen dat Kaïn meer wou en er hun respect en goedkeuring voor terug vroeg en dan stopte het verhaal noodgedwongen. Eindeloos hopeloos. Anderzijds getuigden zijn ouders op die manier van iets dat zo groots moest zijn dat het Abels verlangen om deze kennis te vergaren enorm prikkelde. Deze kennis was de enige uitweg om beide meningen met elkaar te kunnen verzoenen, voelde hij intuïtief aan. Hij besefte evenwel niet op welke tedere manier zijn moeder al met haar onderricht was begonnen die eerste nacht toen Kaïn uit de grot vertrok. Adam lag na Kaïns dramatische vertrek, alleen in bed en was erg verzwakt. Eva sliep voorlopig niet bij hem ten einde hem een maximale rust te gunnen. Abel piekerde en probeerde zich Eva's pijn om het verlies van Kaïn voor te stellen. Wanneer hij haar dan eenzaam in haar bedstee zag liggen, bekroop hem een immens medelijden. Hij schoof Loep even opzij en vroeg hem om bij Adam post te vatten om hem extra warmte te geven. Zelf ging hij onder de huiden tegen Eva aanliggen om haar te troosten. En zachtjes begon hij tegen haar te praten. "Ash' hadu an la ilaha illa-llah", begroette hij haar teder. Eva dankte Jahwe om deze troostende engel. Nu ze die avond haar falen in de opvoeding van Kaïn had aangevoeld, wist ze dat ze geen seconde meer mocht verliezen naar Abel toe. Ze zocht zijn hand ter verwelkoming en drukte die stevig tegen

haar hart aan. Haar hart sloeg traag en krachtig. Ze herhaalde heel langzaam "Ash' hadu an la ilaha illa-llah" en sprak alle woorden ervan zachtjes en ritmisch uit. Abel herhaalde haar woorden in hetzelfde ritme en voelde daarbij haar hartritme in harmonie meeslaan.

Plots veranderde Eva lichtjes het ritme van de lettergrepen en Abel voelde verrast hoe ook haar hartritme zich perfect in harmonie met haar woorden wijzigde. In welk ritme ze daarna de woorden ook uitsprak, haar hart volgde perfect. Meer nog: haar hart volgde ook perfect het ritme dat Abel koos. Het was duidelijk dat de zin en de woorden rechtstreeks in verband stonden met haar hart en één geheel vormden. De woorden moesten van een enorm belang zijn, dat kon niet anders. Abel was verrukt om dit geschenk te mogen ervaren. De dagen nadien hield hij zich koortsachtig bezig met het zoeken naar de betekenis van dit alles. Hij probeerde op een stille plek of deze woorden bij zichzelf ook op zijn hartritme enig effect hadden, maar wat hij ook probeerde, zijn hart reageerde niet. Hij herinnerde zich nog vaag hoe hij als kind Eva ooit meerdere zinnen had horen spreken, die langzaam hun betekenis prijsgaven om snel weer te veranderen in totaal vreemde klanken. Dagen nadien besloot hij zijn vader hierover te raadplegen. "Jahwe beschermt haar. Dat is het enige dat ik er zelf over weet, maar ik weet niet hoe. In het begin vroeg ik haar met gissen en logisch redeneren of 'ash' hadu' soms dit of dat woord betekende. Maar ze zei nooit ja of nee. Ik kon alleen maar een peilloze stilte in haar ogen vaststellen. Een haast pijnlijke stilte die met de jaren plaats lijkt te maken voor vrede en rust. Ik heb nooit kunnen achterhalen wat er haar pijn

deed: de woorden, de betekenis, het niet begrepen worden, niet kunnen spreken, niet mogen spreken, niet willen spreken. Het is haar geheim dat ze ongetwijfeld deelt met Jahwe. Deze woorden betekenen alles voor haar. Het is haar hele leven." Abel legde alle puzzelstukken nu bij elkaar en trok er andermaal met Loep en de geiten opuit. Hij begon hardop met Loep te praten. Eerst was hij gewoon in het wilde weg aan het raaskallen over alledaagse dingen, maar gaandeweg vertelde hij Loep over zijn probleem met Eva's taal. Plots herinnerde hij zich hoe hij Loeps taal had geleerd. Het moest iets gelijkaardigs zijn. Hij probeerde terstond nieuwe 'woorden' uit met Loep. Telkens hij een klank, want meer leek het niet, uitsprak die blijkbaar iets betekende voor Loep, spitste die zijn oren. En alleen dan. Abels gezicht brak open en sprak boekdelen. "Gevonden! Loep, jij bent mijn beste leraar!", deed hij een poging in Loeps taal. De wolf kon er niets van bakken, maar ook Loep kende blijkbaar de kracht van het doen alsof en beantwoordde de blijdschap met gelijke munt.

De nacht nadien kroop Abel weer dicht tegen Eva aan. "Ash' hadu an la ilaha illa-llah." Hij bood zijn hand aan, zij drukte die opnieuw tegen haar hart en aarzelend vatte hij zijn betoog aan. "Ik heb een sterk vermoeden dat deze zin draait om Jahwe, ook al hoor je het woord Jahwe er niet in." En haar hart antwoordde meteen met een versneld ritme. "Het moet iets te maken hebben met het feit dat jouw hart spreekt over of met Jahwe, want het mijne doet dit niet en reageert ook zo niet." Nogmaals reageerde haar hart heftig. Het danste, het zong. Maar bovenal brandde het. Daarop nam ze zijn hand, kuste die innig en verlegde zijn arm. Meer liet ze niet toe. Niet dat ze

niet wou, maar Eva wist dat dit geheim prijsgeven ook nefast kon zijn voor de ontvanger. De diepte van het geheim kon Abel nu onmogelijk vatten. Hij zou het nooit naar zijn volle waarde kunnen begrijpen en er zich aan kunnen verbranden. Het gevaar bestond immers dat hij de ware diepgang ervan nooit meer zelf zou zoeken en dus nooit nog het vuur zelf zou kunnen ervaren in zijn eigen hart. Want het draaide er niet om iets over de geest te kennen met het verstand, maar wel om de geest zelf te dragen in het hart. Ook voor haar was het nog steeds een mysterie en ze was bang dat iemand die nooit Eden gekend had, het geheim van het hart misschien nooit kon doorgronden zonder zichzelf te kwetsen. Ze begreep dat het buiten haar kracht en zelfs buiten haar bevoegdheid lag om er al dan niet over te oordelen of Abel dit vuur kon dragen. Zoals ze Jahwe ontzettend liefhad, zo vreesde ze Hem ook. Niet uit angst, maar uit liefde. Een vrees zoals ze die in Eden nooit gehad had, maar die buiten Eden ontzagwekkend belangrijk was. Ze had geleerd hoe buiten Eden lijden en nederigheid hand in hand gingen om zich met elkaar te verzoenen in de hoogste liefde, de hoogste schoonheid. Ook wist ze uit ervaring dat dit een blijvend leerproces was dat nooit zou stoppen. Leren betekende fouten maken, maar door de fouten met Kaïn bad ze nu des te meer tot Jahwe om hulp. Hoe wonderlijk is Jahwe. In Eden was het eenvoudig: Jahwe was in lijf of geest steeds aanwezig. Maar eenmaal buiten Eden kon ze hem enkel voelen in dat hart dat steeds opnieuw geoefend moest worden. Het hart moest constant leren spreken met Jahwe en vertrouwen op Jahwe's hulp en liefde. Steeds opnieuw, eindeloos opnieuw, moest het hart Jahwe leren te

vertrouwen om zich herbevestigd te weten. Enkel op die manier durfde ze stilaan minder en minder zelf te handelen of zelf te oordelen.
De dag nadien nam ze Abel even apart en toonde ze hem een schaal met water. Ze nodigde hem uit om in de schaal te kijken terwijl ze zei: "Ash' hadu an la ilaha illa-llah." Ze herhaalde dit telkens opnieuw terwijl ze haar blik niet hoefde af te wenden en blijkbaar de vrede kon bewaren. Ze nodigde Abel uit. Ook hij keek in de schaal en zag nu zijn blik en mond terwijl hij herhaalde "Ash' hadu an la ilaha illa-llah" en ook hij hoefde zijn gezicht niet terug te trekken. Eva keek naar haar zoon. Abel begreep haar geluk niet, maar voelde zich gelukkig om haar. Eva dankte Jahwe om zoveel genade. Maar Abel begreep er niets van.

Die nacht werd het buiten ijskoud maar toch kenden Abel, Adam en Eva geen koude. Het waren drie gelukkige mensen die maar om twee dingen spijt hadden: de afwezigheid van Eden en de afwezigheid van hun geliefde Kaïn. Abel besefte nu hoe dicht zijn moeder bij Jahwe leefde en dat Jahwe zodoende wel moest bestaan. Daarop besloot hij om meer uitleg naar Adam te gaan en hij vroeg hem met aandrang te vertellen over Eden. Eva knikte naar Adam en bij het avondvuur begon Adam moeizaam zijn verhaal terwijl buiten een bijtende winter haar intrede deed. Het duurde lang eer Adam begon te spreken, maar Abel wachtte geduldig. "Eden is... Eden is: voor het koud aanvoelt, wordt het warm. Voor het warm aanvoelt, wordt het koud. Voor er leven is, is er leven. Voor er een grens komt, is er Eden." Adam zuchtte diep en wou er

al meteen mee stoppen, maar Eva keek hem met smekende ogen aan. Hij hervatte: "Eden is het moeilijkste verhaal dat er bestaat. Om te vertellen. Om uit te leggen. Wij kunnen dit gewoon niet. Alleen Jahwe's engelen zouden dit kunnen. Maar zeker wij niet. Wij die zo erg faalden. Vergeef me want ik zal opnieuw falen." Hij moest er niet op wachten: hij voelde zich nu reeds falen en het deed alweer pijn. Maar hij vocht moedig verder om de stukken van de puzzel bijeen te vinden in de hooimijt van zijn geheugen. "Over Eden vertellen is tegelijk afbreuk doen aan Eden. Het luttele voorschot dat we heden krijgen is al zo onbevattelijk, onbeschrijfbaar, hoe dan spreken over het volle loon? Geen woorden hebben de kracht, geen gevoelens de macht. Erover spreken is hoogmoed. Terwijl ik er hier en nu over spreek, is dit pure hoogmoed. Vergeef me, Heer, dat ik dit nu doe en het spijt me dat ik U zo vaak mishaag. Het spijt me ook, zoon, dat ik jullie in deze ellendige toestand heb gebracht." Adam vocht tegen zijn tranen, maar Abels respectvolle blik hielp hem zich te beheersen en hij probeerde nogmaals, hulpeloos op pasgeboren benen wiebelend, het onmogelijke uit te leggen. "Eden is in alles de liefde zonder het bestaan van de niet-liefde, zonder zelfs de notie van de niet-liefde, zonder zelfs de nood aan liefde te moeten voelen omdat de liefde er steeds is, voor alles nog maar zijn begin kent. En alle begin begint er met Jahwe, omdat Jahwe het begin is van het begin, dus alle begin zelf. Het meest liefdevolle moment bestaat er niet omdat alles er het meest liefdevol is. Zelfs het wandelen met Jahwe in de tuin is niet meer of minder liefdevol dan de omgang met het kleinste insect. Zo groot is het geschenk dat Jahwe de mens

er geeft, zodat alles, maar dan ook alles, zijn geest van meest liefdevolle liefde ademt. Zo ook de liefde van mens tot mens, van mens tot boom, tot dier, tot insect, tot water, tot lucht. Het is moeilijk voor ons om nog op een juiste manier over Eden te spreken nu ons verstand en inzicht verduisterd werd door de komst van Belial in ons leven. Toen ik in Eden leefde, sprak ik de taal die door iedereen en alles maar op één manier kon begrepen worden met steeds de juiste woorden, steeds de juiste gedachten, steeds dezelfde liefde. Twijfelen hoefde niet. Rede, gevoel en hart: al hun weten stond op één en dezelfde rechte lijn. Eenmaal buiten Eden ben ik vaak verward, denk ik duizend keer hetzelfde te zeggen maar zeg het steeds opnieuw anders, en de andere hoort het ook steeds anders waardoor er niets nog rust, zekerheid en blijvende troost kan bieden. Ook nu terwijl ik spreek. Erover spreken valt me moeilijk omdat het me steeds confronteert met wat ik verloor. Het doet pijn. Knagende pijn. Ik verval steeds in jammeren en heimwee. Ook nu. Wie heeft daar een boodschap aan?"

Abel legde zijn hand in Adams hand. Adam kreeg een krop in de keel en vervolgde: "Jahwe's woorden in zijn laatste gesprek met ons logen er niet om. 'Zoals het voortaan veel makkelijker zal zijn om het kwade te doen, des te moeilijker wordt het om het goede te doen. Verwonden en kwetsen wordt makkelijker dan helen en genezen. Jullie geloofden Mij al niet terwijl Ik samen met jullie zij aan zij wandelde in de tuin van Eden, hoe dan jullie nazaten die die kans niet eens krijgen? Geslacht na geslacht zal de kloof tussen mens en God dieper worden. Geslacht na geslacht zal jullie hart verharden. Weinigen onder jullie nazaten zullen er tijdens hun leven in slagen

om maar een glimp van Eden op te vangen.' Zo sprak Jahwe tot ons. En je moeder en ik, wij dragen hier de verpletterende verantwoordelijkheid voor." Adam slaakte een diepe zucht, schudde schreiend het hoofd en trok zich verder terug in zijn kamer van herinnering en Eva nam zijn andere hand. Zijn lieve Eva gaf hem moed. "Ik, de Man, zo noemde Jahwe mij, was druk bezig met de dieren een naam te geven zoals Jahwe me aangeboden had. De Mannin, jouw moeder, zo noemde Jahwe haar, was bij mij. Zoals steeds. Wij waren één. Toen plots Jahwe voorbij kwam, zei ik haar: 'Ga jij alvast naar Jahwe: ik kom zo', en dat deed zij ook. En daar viel ik al de eerste keer: ik bleef voortdoen met mijn werk, het was belangrijker dan Jahwe en ik zou Hem wel bijbenen. Ik voelde me plots belangrijk omdat ik de namen mocht geven. Je moeder volgde Hem wel, maar keek steeds achterom om te kijken waar ik bleef en onophoudelijk riep ze 'Haast je!' Intuïtief, zo voel ik het nu, probeerde ze mijn val te voorkomen door me extra tijd te geven. Maar Jahwe wandelde ongestoord verder naar het middelpunt van Eden waar de levensboom met de kennis van goed en kwaad stond. Je moeder bleef wat achterop en wist blijkbaar niet goed wat doen en bleef ook hoe langer hoe meer Jahwe achterop. Eenmaal bij de boom gekomen, keek je moeder welke kant Jahwe opging om dan op mij te wachten. Toen werd zij aangesproken door de slang in de boom. Tegen de tijd dat ik bij de boom kwam had ze blijkbaar een heel gesprek gevoerd met de slang. Nooit heb ik de inhoud van dit gesprek uit haar mond kunnen vernemen omdat alles zo ongemeen snel ging nadien. Ik herinner enkel nog dat ik bij de boom kwam en je moeder me aansprak: 'Man, dit

dier wordt door Jahwe Belial genoemd, maar wil zelf liever "slang" heten.' En toen viel ik een tweede maal: 'Slang is wel mooi', zei ik. 'Voortaan heet je slang.' Ik verkoos toen al slang boven de naam die Jahwe dat ellendige beest had gegeven. De Mannin hield toen al een appel van de boom in haar hand. Ik was verbaasd. Stomverbaasd! Ik wist niet wat ik zag! 'Wat doe je nu? Je weet toch…' en de Mannin onderbrak me: 'Slang zegt dat het een offer is voor Jahwe: er bestaat geen zuurdere vrucht. En zo alleen weten we maar hoe zoet Jahwe's liefde is.' Ik rukte de appel uit haar hand, zonder nadenken, want ik kon niet verdragen dat zij de eerste zou zijn en zo viel ik een derde maal. Ik beet erin en gaf haar de appel terug. Ook je moeder beet erin. Terwijl wij ervan proefden, hoorden wij in de verte een verschrikkelijke donderslag bij heldere hemel waardoor je moeder verschrikt de appel liet vallen. 'Het proeft toch niet zuur', zei ik en je moeder beaamde. 'Heb geduld', zei de slang, 'geduld! Het zuur komt nog! Vele malen zuurder dan de citrus ... .' En de slang trok zich terug. Je zou nu denken dat het daarbij bleef, maar nog had ik mijn grootste fout niet gemaakt. Jahwe naderde en richtte zich tot mij. 'Man, wat heb jij gedaan?' 'Ik deed niets, Heer, de Mannin deed mij in de appel bijten!' Ik legde de schuld voluit bij Eva! En nog kon het vele malen erger: 'Als de Mannin nooit geschapen geweest was, dan was dit ook nooit gebeurd, Heer.' Ik gaf Jahwe zelf de schuld van mijn falen. Daarna ging alles plots razendsnel." Adam zweeg en staarde voor zich uit tot hij in snikken uitbarstte. "Hoe banaal, hoe onschuldig leek het wel niet: een kleine appel die zou beslissen over het lot van al onze nakomelingen? Jahwe had het zo banaal gemaakt opdat wij het

makkelijker zouden kunnen negeren als zijnde te banaal om erop in te gaan. Het meest banale van die ene banale boom tussen alle andere gelijkaardige bomen waar wij gretig van aten, was het enige waar Jahwe ons voor waarschuwde, al het andere kwaad had Hij immers geweerd uit Eden. Opdat we ons niet gevangen zouden voelen in een gouden kooi, opdat we ons niet slaaf zouden voelen van Jahwe, stond Hij grootmoedig dat ene deurtje toe dat zonder enig slot naar buiten Eden leidde. Het enige wat we hoefden te doen was Hem vertrouwen op Zijn woord. We leefden volop in het goede en het enige kwade, die kleine appel, die vermomde slang, konden we niet negeren en deed voor ons en al onze afstammelingen de poort van Eden achter onze rug dichtslaan. Het spijt ons verschrikkelijk, lieve zoon, dat jullie nu buiten Eden dienen op te groeien. Jullie moesten kinderen van Eden zijn en niet van ...” Adam kon niet meer. Zijn snikken klonk enkel nog hikkend diep. De traanklieren al lang leeg, verkleefden met hun zouten de wimpers en verborgen de rood getrokken ogen. Zijn voorhoofdspieren probeerden zich tevergeefs te ontspannen en herschiepen zijn gezicht in een onverstoorbaar masker. Elke spier was van zuurstof afgesneden. Geen haar roerde zich. Geen zenuw liet nog pulsen door. Eva leek eveneens versteend.

Abel keek met ontzag naar hun lijden en bewonderde de waardigheid van deze twee broze mensen die getuigden van het grootste en belangrijkste verlies dat een mens ooit kon meemaken. De spijt naar hun kinderen toe was groot en leek hun onherstelbaar en dat was zo ook voor hen: zij konden dit zelf nooit meer goedmaken. Het verlies van Kaïn was

rechtstreeks hun volle verantwoordelijkheid en ze droegen dit moedig. Maar dit besef smaakte ongemeen bitter en zuur zoals de slang het hun zo genereus beloofd had. Zo werd hun lot hun noodlot: de evidentie van Eden kon nooit meer evident verklaard worden en zou voortaan steeds door elk kind op ongeloof worden onthaald, omdat de geest buiten Eden compleet het tegengestelde was van de geest binnen Eden. Mochten zij eerst buiten Eden geleefd hebben en daarna in Eden, het onbevattelijke zou even groot zijn geweest en net zo moeilijk uitlegbaar of invoelbaar voor hun kinderen als de noodlottige beweging die zij hadden gemaakt. Averechts bleef averechts, van welke kant je het ook bekeek. Zoals ten tijde van Eden er geen onderscheid bestond in eender welke liefdesvorm, zo werd buiten Eden plots de liefde van ouders voor kinderen verschillend van de liefde van kinderen voor ouders, zoals ook de liefde van mannen voor vrouwen verschillend werd van de liefde van vrouwen voor mannen, of van de liefde tussen mannen of de liefde tussen vrouwen. Alle vormen verschilden voortaan, elk met hun eigen strijd en misère. Dit was de tragedie van de mensheid die tegelijk ook de enige voedingsbodem voor de weg terug naar Eden bleek te bevatten. Abels hart stond wijd open en aanhoorde gretig Adams woorden en alle nuances tussen zijn woorden in. Abel observeerde nauwgezet zijn vader en moeder en bewonderde hun ongerepte schoonheid. Zij sliepen niet. Hun ogen stonden wijd open en gaapten in een diepte die eindeloos ver reikte en oneindig lang duurde. Alsof de komende eeuwen met al het lijden dat hun nakomelingen nog zouden dragen, zich nu met lichtsnelheid in hun hersenen aandienden. Ware het

niet dat ene lichtpunt te ervaren, ze stierven ter plekke. Dat ene lichtpunt. "In vrijheid zal Ik jullie redden", zo had Jahwe besloten in een laatste visioen aan hen en zo zou het zijn. Als geen ander konden zij hier op betrouwen. "Maar onze kinderen, hoe moest dat nu?", gonsde het zelfs in hun diepste verdoving onophoudelijk door hun hoofd. De schaduwen van dansende vlammen in het vuur toverden sobere bewegingen op hun lippen en zongen tongeloos een lied, vele malen melancholischer dan de avondzang van de merelman tijdens de vroege zomer die, beschermd door het vallen van de avond, hoog op een top van een berk met spijt afscheid neemt van de afgelopen dag en zijn kroost te slapen zingt. Abel hoorde nooit een schoner lied. Dit wonderlijke gezang bezegelde zijn onwrikbare vertrouwen en geloof in zijn ouders' getuigenis. Nooit had hij zich minder belangrijk gevoeld, en toch nooit rijker. Nooit kleiner en meer geliefd. Abel zorgde ondertussen voor hen, deed hout op het vuur en waakte samen met Loep de hele nacht lang.

Eva herinnerde zich het gesprek met de slang als was het gisteren. Elk woord, elke beweging, elke zucht van de wind in de bladeren van de appelboom, herinnerde ze zich duidelijk.
"Eindelijk!", hoorde ze plots een vreemde stem achter haar rug en ze keek om.
"Hoezo, eindelijk?" en ze zag een eigenaardig dier zonder armen of poten.
"Ik heb nog geen naam. Jahwe noemt me Belial, maar ik hoor veel liever slang."
"De Man houdt zich bezig met namen geven: ik zal het hem

zo dadelijk vragen. Waarom zit jij niet bij alle andere dieren?", vroeg de Mannin zich af.
"Ik bewaak de boom: niemand mag van de vruchten eten omdat niemand het juiste onderscheid kan maken tussen een zoete appel of een zure appel", sprak het vreemde dier.
"Jahwe heeft het inderdaad zo bevolen. Je hebt een belangrijke taak", sprak de Mannin met het grootste respect.
"Het zijn dan ook speciale vruchten die niet voor iedereen zijn weggelegd", antwoordde Belial.
"Hoe smaken ze? Smaken ze zoals andere appelbomen?", vroeg de Mannin, die erg veel van fruit hield.
"De zoete appels smaken net zo zoet als honing als de andere appels die jullie kennen, maar de zure appels smaken extreem zuur, vele malen zuurder dan jullie kennen", loog de slang in het geheel niet.
"Brrrr ... zuurder dan de citrus?" Er kwam een rilling over haar rug.
"Vele malen zuurder dan de citrus", siste de slang met haar eigenaardige tong.
"Ik hou niet van zuur." De zaak leek voor de Mannin afgedaan.
"En toch is dit belangrijk: je kan maar naar absolute waarde kenen wat zoet is als je ook extreem zuur kent. Ik ben een specialist in het onderscheid maken tussen zoet en zuur. Zolang je het zuurste niet geproefd hebt, kan je het zoetste niet naar zijn echte waarde schatten. Wie het zuur nooit gekend heeft, kan niet zeggen dat hij weet wat zoet is. Bovendien zijn de smaken van deze speciale vrucht van deze wonderlijke boom tijdloos."

“Jahwe wil het niet”, antwoordde de Mannin nog steeds niet overtuigd.
“Jullie missen iets, ” antwoordde de slang gevat. De Mannin keek wat geschrokken. “Misschien is het juist dat wat Jahwe van ons vraagt: iets missen, niet alles hebben of weten?” antwoordde het hart van de Mannin hardop.
“Maar jullie weten niet WAT jullie missen en dat is dan erg gemakzuchtig. Dan is het geen geschenk, want het kost geen inssspanning,” zei de slang met een slissende stem.
“Ik mis niets, Jahwe vroeg ons er niet van te eten en ik heb Jahwe lief. Liefde is toch alles?” De Mannin dreef de slang langzaam tot wanhoop. Belial dacht koortsachtig na over hoe dit verder aan te pakken en hij meende het gevonden te hebben: “Dat is het hem net: je kreeg toch een verstand van je Schepper en dat zijn wij, naast onze liefde voor Hem, verplicht om te gebruiken,” hoopte de slang de zaak sneller vooruit te krijgen.
“Ik hoef geen verstand. Mijn hart mist het verstand niet, want ik heb de liefde”, sprak zij als vanzelfsprekend.
“Natuurlijk heb jij gelijk,” en Belial, onder de indruk van zoveel tegenstand, vervolgde wanhopig, “maar Jahwe schiep het verstand juist ten dienste van de liefde! Het verstand niet gebruiken is oneer aandoen aan Zijn schepping!”
“Jahwe zei ons niet van de appel te eten,” bevestigde zij nogmaals wat Belial terug hopeloos naar af voerde en hij moest nu alles uit de kast halen: “Natuurlijk wil Hij dit niet! Zoiets zuur geef je niet aan je geliefden. Ervan eten is een offer en niet iedereen kan zoiets opbrengen. Alleen het hoogste schepsel is dit vergund en daarom zit ik hier en waak erover dat niemand anders ervan eet.” Belial merkte een lichte aar-

zeling bij de Mannin en hij gaf haar geen kans nog tot onderbreking. "Kijk naar mij! Ik ben het lelijkste dier van de schepping en uitgerekend ik bewaak de boom van goed en kwaad uit liefde voor Jahwe! Hij vertrouwde mij dit toe uit liefde voor mij, zijn lelijkste schepsel! Ik ben het mooiste bewijs van Jahwe's liefde! Hij vergunt het lelijkste wezen wat Hij geen ander toevertrouwt! Zou ik mijn nobele Schepper dan durven bedriegen? Ik proef dagelijks, uit onuitputtelijke liefde voor Hem, alle appels. Ik onderzoek voor Hem welke appels zuur en welke zoet zijn. Heeft Hij me ooit verjaagd? Heeft Hij me ooit verboden om met jullie te praten? Somsss moet je je verssstand volgen om de liefde te dienen. De rede die het hart dient, verssterkt de liefde en kan de liefde nooit verssswakken!" Belial overdreef nu nadrukkelijk met zijn sissende 's' of 'z' om medelijden op te wekken bij de Mannin. De Mannin zweeg een tijdje. Er gebeurde iets in haar hart: ze opende het met een spleetje. Belial rook prooi: "Liefde vraagt nu eenmaal offersss! Door het ssuur van de vrucht ga je pass weten wat ssoet betekent. Je gaat groeien! Je gaat worden soalss Jahwe het bedoeld heeft: Ssijnss gelijke. Hij sschiep jullie naar Ssijn beeld. Maar dat allerlaatste stukje om Ssijn gelijke te worden moet vanuit julliesself komen! Daar ligt jullie ware vrijheid. De vrijheid die Jahwe jullie sso gunde. Alss het waar iss wat Hij ssei, en het iss waar, dan klopt het dat Hij nu geduldig wacht ssonder druk of haasst tot jullie klaar ssijn om Ssijn sschepping te volmaken."

De Mannin zweeg en de slang voelde dat de Mannin eindelijk begon toe te geven en plechtig, alsof Belial nu een groot geheim openbaarde, haalde hij zijn laatste wapen boven: "En

alss je doordenkt, en daarvoor dient het verstand juissst, dan iss eten van deesse vrucht niet alleen een offer van liefde, maar ook het aanvaarden van het ultieme gesschenk. Het grootsste offer brengen besstaat vaak in het aanvaarden van het grootsste gesschenk, zowel ssoet alss ssuur, ssoet makkelijk, ssuur moeilijk, dat je van iemand kan krijgen, maar ook dat je Hem, je Sschepper, kan teruggeven. Jahwe is het grootsste gesschenk waardig!"
En de slang sloot plechtig zijn ogen alsof hij wou zeggen dat alles overduidelijk was en de Mannin nu maar moest 'verstandig' beslissen. De debatten waren gesloten. Hoog spel, maar het werkte.
"Welke appel zal ik dan nemen?"
"Deesse."
En de Mannin .... zij viel.

Eva kwam met een schok terug bij bewustzijn en keek recht in de ogen van haar beminde zoon. De confrontatie met de herinnering aan de geschonden appel was vroeger zo pijnlijk en was dat nog steeds, maar voelde met de jaren minder scherp. Stilaan begreep ze immers hoe sluw Belial te werk was gegaan en hoe ze zich door de rede van Belial, en dus door de rede als zodanig, had laten verleiden om haar hart voor Jahwe in pand te hebben gegeven aan deze slang. Met heel veel vastberadenheid had ze de weg terug naar het geestelijke Eden aangevat en ook stilaan gevonden. Ze leerde moeizaam om eerst het weten door gevoelens, daarna het weten door intuïtie, maar uiteindelijk veel juister nog het weten door het hart, voorrang te geven op het weten door de rede. Eva was totaal ver-

zwakt en leeg en Abel dekte haar toe. Geen 'Ash' hadu an la ilaha illa-llah', geen overtollig gebaar, geen zucht of adem: alleen twee paar ogen die elkaar slechts vluchtig kruisten en die meer vertelden over liefde dan enig mens met woorden kan omschrijven. Zelf kon Abel de slaap niet vatten. Zelfs Loep sliep niet. Eden bestond! Maar waar? Jarenlang hadden ze kriskras rondgezworven tot ze op deze plek waren beland. Van richting geen benul, van hoogte geen idee, van berg of dal geen notie. "Weinigen onder jullie nazaten zullen er tijdens hun leven in slagen om maar een glimp van Eden op te vangen", spookte het onophoudelijk door zijn geest. Het kon dus! "Zodra het lente wordt, dan ... Ja, dan ... ", zwijmelde hij ten slotte in slaap.
Buiten de grot loeide er een hevige sneeuwstorm, alsof Belial met alle geweld de warmte uit hun hart probeerde te verdrijven. Toen dat niet lukte, begroef hij de ingang van de grot met bergen sneeuw in een ultieme poging om het besmettingsgevaar voor de rest van de schepping in te dijken.

De sneeuwstorm kon Kaïn zowaar niet raken in zijn grot in de kloof boven de rivier, maar hij kreeg het onmogelijk warm vanbinnen. Hoeveel pelzen hij ook rond zich sloeg, het lukte hem niet de ergernis en de eenzaamheid te verdrijven. Hij was onophoudelijk met zichzelf in strijd of hij al dan niet zou toegeven aan zijn ouders. Hij hoopte dat als hij maar koppig genoeg bleef, zij wel zouden plooien. Abels dagelijkse bezoek was zowel een lichtpunt als een doorn in zijn oog. Hij vond het heel erg dat zijn broer niet openlijk meer partij voor hem trok en hij niet beter zijn best deed om hun ouders ervan te

overtuigen dat hij het goed met hen voorhad. Hij deed dit niet voor zijn plezier, maar om hen te helpen. Aan eten had hij geen gebrek, dat had hij al lang geleden opgelost, en de winter leek hem niet moeilijker dan de zomer. Na drie dagen sneeuwstorm ging de wind eindelijk liggen en verwarmde een enthousiaste zon zijn plek. Hij begon net zijn middagmaal te eten toen het touw voor de ingang van de grot plots teken van leven gaf. Hij hoorde Abels stem weerklinken. Kaïn reageerde verrast, wist eerst niet wat te doen, maar het was te laat en ooit moest het er toch van komen. Terwijl Abel aan het touw neerdaalde, kwam hem al een vreemde geur tegemoet. Verkleumd bereikte hij de ingang. Kaïn deed alsof er niets aan de hand was, begroette Abel gemeend hartelijk en sloeg meteen enkele huiden om hem toen hij zag hoe koud die het wel had, gebarend om bij het vuur plaats te nemen. Boven het vuur braadde een bout van een sneeuwhaas. Kaïn deed zo normaal mogelijk. Abel deed alsof hij er helemaal niet naar keek. Kaïn reikte hem een stuk bout aan alsof het de normaalste zaak van de wereld was. "Honger? Proef! Echt wel lekker en voedzaam", zei hij terwijl hij met terechte bezorgdheid naar de magere Abel keek. Zelf nam hij een grote beet en kauwde langzaam terwijl hij Abel minutieus observeerde. Abels gedachten schoten heen en weer zoals ook zijn ogen scheef en scheel zagen van de honger. Maar vlees, euh, dieren eten? Nee! Hoe kon hij Kaïn nu niet kwetsen? Hij opteerde voor de liefdevolle tegenvraag om niet te moeten antwoorden. "Ik ga wanneer de lente eraan komt Eden zoeken", antwoordde hij snel, voordat Kaïn hem het aanbod zou herhalen. Abel rekende er stellig op dat dit als een vraag zou overkomen. Kaïn kauwde rustig verder

tot zijn mond leeg was en uit eerbied voor Abel durfde hij niet meteen weer een beet te nemen. Abel wachtte schijnbaar geduldig op een reactie op zijn halfslachtige vraag. "Eden?", antwoordde Kaïn karig, met schijnbaar vragende doch ongelovige ogen en hij stelde Abel meteen een tweede maal op de proef. "Hier neem een beet! Proef! Je gaat er niet van dood en nog best lekker ook", en hij hield de bout voor Abels neus. Kaïn nam Abel in de tang. "Ik heb net goed gegeten", probeerde hij alsnog met enig succes. Het was goed gespeeld. Kaïn probeerde zich niet afgewezen te voelen. Hij zag zijn broer te graag en hij had ook respect voor zijn consequent gedrag ondanks de zichtbare honger in zijn ogen. De vraag wat hij dan zoal 'goed' gegeten had lag al op zijn lippen, maar nog net kon hij zich bedwingen om niet met Abels keuze te spotten. Hij gooide het snel over een andere boeg: "Eden? Ligt dat niet heel ver weg?"

Abel antwoordde dankbaar: "Vader vertelde me vanmorgen nog dat er een cherub met een vlam van het wentelende zwaard aan de poort waakt. Die moet van ver te zien zijn." In één adem vervolgde hij: "Ik ga eerst de Djebel Akhbar beklimmen om te kijken waar deze vlam juist te zien is."

Tegen zoveel kinderlijke naïviteit kon Kaïn niet op en zijn hart brak toen hij zijn jongere broertje zo enthousiast bezig hoorde. Maar hij maakte zich zorgen om zijn lichamelijke toestand, want hij wist zeker dat Abel zou doen wat hij zei en in die ellendige toestand kon geen mens de Djebel Akhbar levend overwinnen. Hij zou hem helpen en beschermen en hij nam de bout opnieuw in zijn hand, maakte er in de lucht tekeningetjes mee en hoofdschuddend deed hij ten slotte een

voorstel. “Laat ons elkaar het volgende beloven: jij zoekt uit waar Eden ligt, je houdt me op de hoogte en ik ga met je mee naar Eden op twee voorwaarden. Eén, je sterkt nu aan met dit eten. En voldoende, niet een beetje! Twee: Loep gaat mee! Zonder Loep is het levensgevaarlijk zo ver te reizen door onbekend land”, en hij hield de bout nu recht onder Abels neus en keek hem diep in de ogen. Abel zat in de val: zijn maag en zijn verstand zeiden onmiddellijk ja, net als zijn gevoelens voor zijn broer en zijn hart bood nog slechts zwak weerstand. Argeloos en onervaren nam hij de bout opgelucht aan. Hij nam er een hap van en de oprechte glimlach van zijn broer proefde als het beste kruid er bovenop. Ze praatten nog lang na en Kaïn was verrukt dat hij eindelijk kon opscheppen met zijn jachtverhalen. Abel luisterde met plezier want hij zag zijn broer voor de eerste maal sinds lang zo te zien stralen maar zelf repte hij met geen woord van wat hij in de grot had mogen meemaken en verleende onderdanig het eenzijdig luisterend oor.

Toen Abel aanstalten maakte om te vertrekken vroeg een enthousiaste Kaïn nog even te wachten en hij ging diep de grot in om terug te keren met een perfect uit berenvacht gemaakte vest, broek en schoeisel. Met meelijwekkende blik hielp hij zijn broer de kledij aan te trekken. Kaïn moest even slikken toen hij Abels schouderbladen en de scherpe punten van zijn wervels scherp afgetekend zag tegen zijn borstkas. Hoe zouden zijn ouders eraan toe zijn, die ongetwijfeld hun eten uit de mond gespaard hebben om Abel toch maar iets te eten te geven? Het stemde Kaïn triest en tegelijk opstandig.

“Ik wist dat ik je dit ooit als geschenk kon geven.” Abel be-

antwoorde zijn broer met een krop in de keel. “Het is veel te groot!”, probeerde hij om zichzelf te lachen, “het is net of ik weer zo’n afdankertje moet aantrekken!”

“Neem deze tas ook mee en ik verwacht je morgen wanneer de zon het hoogst staat terug hier.” Kaïn vulde de tas snel met bouten voor Loep en wat extra vlees voor Adam en Eva. Kaïn had zich sinds lang niet meer zo gelukkig gevoeld en wuifde Abel uit terwijl hij aan zijn gevaarlijke klim omhoog begon. Loep keek vreemd toen hij Abel in een nieuw pak zag. Het zette Abel meteen met beide voeten terug op de grond. Als Loep al zo vreemd opkeek, hoe zijn ouders dan wel niet. De tas interesseerde Loep meer en Abel gaf hem de kluiven. En of hij daar blij om was: hij slokte ze op alsof hij ze maar had op te zuigen. Met gemengde gevoelens begaf Abel zich naar huis en hij herhaalde nauwgezet het scenario dat hij zou opvoeren. Hij zou moeder alleen aanspreken en alles eerlijk vertellen zoals het geweest was. Hij kwam bij de grot. De sneeuw had zich zo erg opgehoopt tegen de ingang dat hij en Loep er al eerder een tunnel hadden moeten doorheen graven. Het voordeel was dat de warmte beduidend beter in de grot bleef hangen en dat water letterlijk binnen handbereik lag. Hij riep Eva’s naam voor hij binnenging om vaders rust zeker niet te verstoren. Eva kwam naar buiten en schrok bij het zien van zijn immense pak, maar herpakte zich. “Van Kaïn gekregen, mams en ik moet jullie de groeten doen”, probeerde hij opgewekt. Ze glimlachte flauw en hij viel direct met de deur in huis. “Er is nog iets, maar geef me de kans om het uit te leggen.” Hij opende de tas met het gebraden vlees. Eva hield zich sterk. Ze zocht iets om te zitten en Abel zette zich voor

haar neer en vertelde haar woordelijk wat er in Kaïns grot gezegd was, met sterke nadruk op de deal tussen hem en Kaïn om samen Eden te gaan zoeken op voorwaarde dat hij sterker zou worden. Abel ratelde als een waterval om begrip te vragen voor Kaïn en hoop te koesteren dat ze samen Eden zouden gaan zoeken. Hij benadrukte hoe Kaïn herleefde en hoe zijn bitterheid verdween als sneeuw voor de zon. Hij smeekte bijna wanhopig om niet haar liefde te verliezen. Eva luisterde slechts met een half oor en peilde met de andere helft voortdurend haar hart. Ze drukte plots haar wijsvinger op zijn mond. Hij zweeg. Ze nam een stuk vlees in de linkerhand. Wees met de rechter wijsvinger van het vlees naar haar borst en schudde van neen. Daarna wees ze naar zijn borst en mond en knikte van ja en ze voederde hem door het vlees naar zijn mond te brengen terwijl ze sprak "Ash' hadu". Ze stond hem slechts toe kleine hapjes te nemen. En bij elk klein hapje vulde ze de zin aan "an la", volgend hapje "ilaha", volgend hapje "illa-llah" en opnieuw en zo verder. Daarna gaf ze het volledige stuk aan hem en deed teken dat hij het nu zelf moest doen. En Abel at het vlees en bad tegelijk zoals door haar gevraagd. Zo zou hij het blijven doen. Ze glimlachte bemoedigend, stond op, maar Eva's hart voelde ongemakkelijk aan en twijfelde vaag of ze wel juist had gehandeld en of ze niet beter haar stilzwijgen zou doorbreken om Abel er meer uitleg rond te geven. Ze vermoedde reeds lang dat Belial haar taal niet meer zou veranderen daar het haar nooit klein kreeg. Integendeel: het had haar sterker gemaakt en haar vaak beschermd.

Belial was helemaal niet ontevreden met de gang van zaken.

Mensen aten nu dieren en waren al net zo diep gevallen als de dieren zelf. Maar bovenal: het kleine spoor van twijfel bij Eva en de gedachte aan een 'bezorgde' Michaël in het heilige der heiligen waren hem voorlopig genoeg. De nederlaag die hij eerder had opgelopen zou hij hier op aarde omzetten in een klinkende overwinning. Alles lag weids ervoor open en in een gulle bui brak hij meteen zijn weerstand tegen een zachte winter op.

7. Djebel Akhbar

De rede helpt mij niet.

Oscar Wilde, De Profundis

Voordat Abel ook maar iets opving, spitste Loep met volle aandacht de oren. Opgewonden toonde hij Abel waarheen te gaan. "Ik denk toch eerder deze kant, Loep", zei hij, maar Loep liet zich niet ompraten. Abel werd nieuwsgierig naar de reden van het ongewone gedrag van Loep.
Ze stonden aan de voet van de westelijke uitloper van de Djebel Akhbar. Hoog voor hen uit rolde de machtige Berg-Die-Ver-Ziet zijn lange loper uit. Loep liep ongeduldig vooruit, maar wachtte telkens ongedurig tot zijn baas hem bijgebeend had. Plots hoorde ook Abel een lied weerklinken in monotoon gezang.

Van op een berg kan je ver zien
Op een berg lijk je groot
In een berg kan je slapen

Maar de berg
Verandert niet.
De regendruppel wel,
Die stort neer,
Niet wetend waar,
Wanneer of hoe
Hij de zee ontmoet,
De zee wordt.
De berg kent de hartstocht van de regendruppel
Om de zee te worden
niet.

Een oude man voor een grot!
Loep rende uitzinnig van blijdschap naar hem toe, maar op een meter van hem af stopte hij abrupt, boog door beide voorpoten, drukte zijn hoofd tussen zijn poten, legde zijn oren plat en toverde de meest onderdanige blik in zijn ogen tevoorschijn die Abel ooit gezien had.
"Jullie kennen elkaar?", zei Abel blij verrast terwijl de oude man Loep aaide.
"Ik heb zijn ouders en voorouders goed gekend, lang geleden. Wat voert jou hierheen, jongeman?"
"Ik hoop van op de top Eden te kunnen zien. Als er één plaats is van waaruit Eden te zien moet zijn, dan ... ."
De oude man onderbrak hem: "De berg is enorm hoog en moeilijk te beklimmen."
"Ben jij al op de top geweest?", vroeg Abel benieuwd.
"Vroeger wel ja, toen ik jonge benen en armen had als jij nu. Die heb je nodig. Nu raak ik niet meer boven. De weg ken ik

wel."
"Dan kunnen we elkaar toch helpen? Kijk, ik heb een lange lederen riem bij. Ik zal jou wel trekken of helpen. En als het moet, draag ik je naar boven! Als jij mij maar de weg wijst. Kan je vanaf daar Eden goed zien?"
"Jawel, heel goed zelfs. Maar waarom moet jij zo nodig Eden zien?"
"Dat is een lang verhaal."
"Kom, de avond valt. We maken een vuur voor de nacht en dan kan je je verhaal doen bij wat fruit en honingkoek."
En zo verliep de kennismaking tussen de oude man en de jonge Abel die als een waterval zijn verhaal deed aan de oude man. Die luisterde geduldig, want hij wenste op geen enkele manier Abel te kwetsen. De oude man was vooral ontroerd toen Abel hem uitvoerig het verhaal vertelde over hoe hij Eva's haar geheim dacht te hebben ontrafeld en voor de eerste maal durfde Abel zijn sterke vermoeden in eigen taal uit te spreken, wetende dat Eva er nooit door in problemen kon raken en ervan uitgaande dat deze oude man haar toch nooit zou ontmoeten.
De volgende ochtend, in de vroegte, maakten ze zich klaar om de beklimming aan te vatten. "Loep moet wel hier blijven om mijn grot te bewaken", sprak de oude man en Loep gehoorzaamde verrassend volgzaam. "Ik draag dat zware pak van je wel", drong Abel aan, die als een gepakte muilezel aan de klim begon. De oude man durfde zijn aanbod niet weigeren, want hij waakte erover Abel op geen enkele manier te ontmoedigen. Zo vertrokken ze. Loep bleef achter.
Zeven etmalen! Zeven volle dagen zou het duren eer ze de

top bereikten, zo had de oude man Abel gezegd.
"Zie je het wel zitten? De top is hoog", had de oude man nog eens gepolst en Abel had hem vastbesloten geantwoord: "Ik heb geen keuze: dit moet, voor mijn ouders en mijn broer."
Zodra ze de eerste zware helling opgingen, keerde Abel zich om, nam de leren riem en bond deze tussen hen beiden in. "Als je wil, kan je zo gewoon wat aanhangen, ik zal je dan wel trekken, ik ben al zo blij dat jij de weg kent." Zo trokken ze die eerste dag verder. Hoe jong en krachtig Abel ook was, het was loodzwaar. De oude man liep achter hem aan en liet zich soms een beetje hangen aan de koord om zeker niet te tonen dat hij het niet zwaar had, want hij wou Abel op geen enkele manier kwetsen. Hoe mooi de natuur ook was, Abel kon er heel snel niet meer van genieten. Het pak op zijn rug woog als lood en deed behoorlijk pijn. Telkens wanneer hij de machtige top voor zich tussen de wolken door zag verschijnen, was hij maar al te blij dat hij een gids had zodat het risico op nodeloos energieverlies door verkeerde paden te kiezen tot een minimum werd herleid. Tegen valavond aan, net voor Abel het uitgeput zou begeven, slaakte de oude man een kreet: "Ik kan niet meer! Hier links even omhoog is er een grot met wat proviand. Laat ons daar de nacht doorbrengen." Abel zeeg neer en de oude man veinsde dat hij geen millimeter verder kon, want hij wou Abel onder geen beding in verlegenheid brengen. De oude man maakte vuur, warmde een potje water met kruiden op nog voor Abel goed en wel kon bekomen en gaf het hem te drinken. Het smaakte heerlijk en het kikkerde hem vooral geestelijk op. Na een rijke honingkoek kon hij nog net "dank u" zeggen en viel hij met een brede glimlach in slaap

terwijl de oude man het lied van de berg zong.

Van op een berg kan je ver zien
Op een berg lijk je groot
In een berg kan je slapen
Maar de berg
Verandert niet.

De volgende ochtend was de oude man al vroeg uit de veren en had hij een heerlijk ontbijt klaar. “Neem gerust alles, ik heb al gegeten.” Hij klaagde dat zijn knoken overal pijn deden, want hij wou Abel op geen enkele manier het gevoel geven dat hij zwak was. “Als je wil, neem ik een deel van je vracht over. Het wordt zwaar vandaag”, polste de oude man naar Abels gemoedsgesteldheid. “Nee, dat kan niet”, verzekerde Abel hem. “Het is voor mij al zo zwaar, hoe zwaar moet het dan voor jou niet zijn? Wanneer het niet meer gaat roep je maar en dan rusten we ”, zei een oprecht bezorgde Abel.
Zo gingen ze weer op weg. Het pad werd steiler en lag nu bezaaid met grote hoekige keien waarop de leren zolen van Abel het al snel lieten afweten. Grote blaren tekenden zich op zijn hiel en tenen. “Stop. Ik kan niet meer”, deed de oude man alsof. “Ik heb me pijn gedaan.” Hij haalde zalf van goudsbloem en aloë uit zijn tas, wreef het over zijn hiel en wees naar Abel. Deze stak dankbaar zijn voeten uit en de oude man verzorgde ze vakkundig. Daarna haalde hij nog een oud paar zolen tevoorschijn. “Ik heb altijd wat reserve bij”, knipoogde hij naar Abel, die ze dankbaar aannam.
Ze vervolgden hun weg. De oude man wist exact welke moei-

lijkheden nog in het verschiet lagen want hij kende elke steen, elke bocht, elke trede. Ook al was het beter dat hij voorop liep, toch wou Abel hem sparen door hem op sleeptouw te nemen en de oude man bleef beducht om Abel niet te kwetsen. Het werd echter snel moeilijker en moeilijker voor Abel en de oude man riep bijtijds: "Stop! Even uitblazen, ik kan niet meer", zodat Abel steeds op krachten kon komen terwijl de oude man telkens wel iets verkwikkends uit zijn tas toverde. "Er komt straks een moeilijk stuk: steil en ook niet ongevaarlijk. Vind je het erg als ik even voorga? Ik weet precies waar we onze voeten moeten plaatsen."

"Geen probleem. Neem gerust je tijd. De top gaat blijkbaar niet lopen", grinnikte Abel zuur en hij keek omhoog. Het was net of ze nog geen meter waren opgeschoven, zo hopeloos veraf leek het.

Ze trokken verder. De oude man liep nu voorop en bij de minste spanning op de koord vertraagde hij zachtjes zijn pas. Ze vorderden slechts langzaam. Regelmatig diende de oude man te stoppen. Niet voor hem, maar om Abel op krachten te laten komen. Abel vroeg ook niet meer om op kop te lopen. "Het is verstandiger dat jij voorop loopt. Jij kent de weg. Ik zal de last wel dragen", kon hij het idee aan zichzelf verkopen. De oude man stopte die avond veel vroeger dan gepland omdat hij voelde hoe Abel steeds meer het touw tussen beiden nodig had om vooruit te komen. "Hier is een grot met voorraad. We gaan hier een beetje vroeger stoppen om extra energie op te doen voor morgen. Zie je die steile bergwand daar? Die moeten we morgen beklimmen. Er is geen weg langs."

Abel protesteerde niet en keek met onverholen ongeloof naar

de onmogelijke opgave van morgen. De glimmende, ongerepte, steile wand werkte als een spiegel voor de ondergaande zon. De oude man maakte direct vuur aan in de grot, gaf Abel wat extra dierenhuiden voor de nacht, verzorgde zijn wonden, maakte een kruidendrank en verdeelde de maaltijd waarbij hij zichzelf wat minder gaf. Eigenlijk had hij geen behoefte aan voedsel, maar hij at om Abel niet in verlegenheid te brengen. "Maak je geen zorgen om morgen. Ik ken de bergwand op mijn duimpje. Vele jaren heb ik wekelijks deze wand beklommen", probeerde hij Abel moed in te blazen. De warmte, de stevige maaltijd en de warme drank deden hun werk en Abel bezocht al snel dromenland. De oude man keek vertederd naar de uitgeputte jongeman. De wilskracht van de jonge Abel verbaasde hem en toch ook niet. Het motief van Abel was immers nobel en juist zoals de liefde voor zijn familie groot. De oude man neuriede voor hem zacht het lied van de berg. Abel zelf was zo doodop dat hij niet zag wat er zich rond hem afspeelde. Hij was na amper twee dagen zo afgepeigerd dat hij niet doorhad met welke kracht die oude man hem onophoudelijk met zorgen omringde, laat staan dat hij nog helder kon denken om te beseffen dat überhaupt geen enkel mens in staat was om op eigen kracht de top van de Djebel Akhbar te overwinnen.

De derde dag brak aan. Het was koud op die hoge hoogte en de noordwestkant was van elke zon verstoken.

De oude man kleedde zich met extra dierhuiden en voetbescherming, ook al had hij die niet nodig, maar hij wou Abel geen aanstoot geven en kon hem overtuigen zich op dezelfde manier te kleden. Op vakkundige wijze maakte hij met lede-

ren riemen een harnas rond Abels middel en dijbenen om hem met zichzelf te verbinden bij de beklimming van de steile wand. De last op Abels rug verlichtte hij zonder enig protest van Abel. Die onderging alles lijdzaam, want hij was erg geschrokken toen hij onder aan de steile bergwand stond en omhoog keek. Het eerste stuk ging nog, dacht hij, maar het hoogste stuk leek een loodrechte spiegel. Hij begreep stilaan dat zijn enige overlevingskans bestond uit een onvoorwaardelijke overgave aan deze vriendelijke man die ook Loeps vriend bleek te zijn, wat hij zich daar ook bij moest voorstellen, maar de gedachte hielp. Hij begreep dat hij nauwgezet moest gehoorzamen en zich zonder nadenken moest overleveren aan die oude man die de berg blijkbaar op zijn duimpje kende. Hij had geen keuze en moest voor de eerste maal in zijn jonge leven zijn leven blindelings in iemands handen leggen. En dan nog in de handen van een vreemdeling. Maar hij begreep meer dan dat. Dit mocht niet van 'moeten' zijn, maar moest van 'willen' zijn en ook daar droeg de liefde die die man zo uitstraalde enorm toe bij.

"Klaar?" De oude man zette zich abnormaal lenig voor zijn leeftijd in beweging en koos bewust een langzaam tempo om Abel zeker niet af te schrikken. Abel focuste zich met de weinige geestelijke kracht die hem nog restte op elke volgorde van beweging van de oude man boven hem. Met de linkerhand aan die richel steun zoeken, dan de rechtervoet bijzetten in die rotsspleet, afduwen en tegelijk met de rechterhand grijpen naar dat kleine rotspegeltje wat hogerop om dan de linkervoet weer te plaatsen in die hogere groef. Eindeloos en minutieus volgde hij elk gebaar van de man, hij brandde het

in zijn geheugen om de volgorde ervan niet door elkaar te halen. Sluipend als een roofdier kwam er echter een vijand in zijn hoofd gekropen. Eerst was de pijn in zijn hoofd gewoon wat drukkend, niets ergs op het eerste gezicht, maar niet heel veel later werd het bonzend en heftig kloppend. Zich concentreren werd uiterst moeilijk, maar met wilskracht zette hij door, uit schrik dat hij anders zou vallen en de oude man zou meesleuren. Ze waren niet eens halfweg en tot overmaat van ramp begon hij nu ook misselijk te worden en te braken. De oude man keek bezorgd naar beneden, begreep wat er gebeurde, werkte zich naar een eenzame richel in de buurt toe zodat ze even konden rusten. Het duizelde hopeloos in Abels hoofd en zijn hersenpan leek te klein. Zijn hart sloeg op hol en zijn ademhaling probeerde tevergeefs dat helse ritme bij te houden. "Het spijt me", stamelde hij tegen de oude man. Hij hijgde zwaar en voelde alle energie uit zijn lijf en ledematen wegzinken in die afgrond onder hen. De oude man tastte in zijn zak en haalde een blad van een of andere vreemde struik tevoorschijn en stak het in zijn mond om te tonen dat Abel erop moest kauwen. De afgrond aan zijn voeten, de hemel nooit zo dicht nabij. "We moeten echt verder", sprak de oude man na een tijdje zacht tegen Abel en voor de eerste maal keek Abel zonder schroom in zijn ogen en herkende de ogen van een jongeman in de kracht van zijn leven. Hij zag geen rimpels, noch grijze haren meer maar één paar schitterende ogen. Abel wist niet of hij droomde of hallucineerde, maar knikte instemmend. Keuze had hij niet. Maar het was sterker: hij had een rotsvast vertrouwen en onwrikbaar geloof in deze man. Zijn leven was veilig bij hem en ook hij wou deze man

niet kwetsen. De oude man ging rechtop staan voor het laatste en moeilijkste stuk. Stap na stap omhoog voelde hij de koord met Abel steeds harder neerwaarts trekken. Abel leunde haast bewusteloos tegen de wand aan en de oude man schakelde een kleine versnelling trager zodat het Abel niet kon opvallen, want kwetsen wou hij Abel niet, en zo trok hij langzaam maar zeker Abel als een pluim mee de berg op. Lood werd lucht. Abel was alle bewustzijn en houvast verloren.

Abel ontwaakte een eerste maal uren nadien bij een knapperend vuur. Nog steeds waren zijn hersenen pijnlijk verdoofd en steeds opnieuw zwijmelde hij weg, verwikkeld in een of ander vreemd verhaal of avontuur. Hij ijlde of droomde te dromen. Soms meende hij een hand te voelen die hem aaide zoals ook Eva vaak deed. Steeds herhaalde hij "dank u", niet dat hij wist tegen wie of waarom hij dat zei, maar dat was wat hij voelde. Soms zag hij een oude man, dan weer een jonge oude man, dan weer een oude jongeman en meer en meer zag hij een jongeman. Een jongeman die schitterde. "Ash' hadu an la ilaha illa-llah", sprak hij de jongeman intuïtief aan in een van zijn dromen of wanen. "Ik denk: er is één God", herhaalde Abel in zijn eigen moedertaal, want zelfs in zijn verdoving wou hij de jongeman niet kwetsen. De jongeman boog zich plots voorzichtig naar hem toe en fluisterde hem zacht in de oren, want ook hij wou Abel niet kwetsen: "Ik getuig: er is geen God dan God." Abel verkreeg in alle eenvoud, en meest kinderlijke nederigheid de exacte vertaling van het geheim van Eva cadeau om dadelijk weer weg te zinken in een diepe coma. Meteen verscheen Eva in zijn droom en hij hoorde ook

Eva hem aanspreken in zijn eigen moedertaal: “Ik getuig: er is geen God dan God.” Meteen voerde de droom hem terug naar de afgelopen winter toen grote ijspegels aan de ingang van de grot zich in dikke druppels overgaven aan drie mensen die zelf niet meer weenden. Druppels die, bevrijd van het ijskoude, zich belangeloos voor hen opofferden om hen te zuiveren en zich door Jahwe lieten dragen naar de oerboom van goed en kwaad in de tuin van Eden.

Druppels.
Seconden wegtikkend.
Zich optellend tot dagen.

“Eden!”, riep Abel plots uit en hij veerde op. Op slag helder, de barstende hoofdpijn geweken. De jongeman kwam naar hem toe en gaf hem te drinken. Abel was zo gelukkig om de jongeman te zien en niet de oude man, gelukkig omdat niet alles een droom bleek en hiermee het bewijs werd geleverd voor wat echt was. Zijn dankbaarheid bleef groeien. “Ik getuig: er is geen God dan God”, testte Abel de jongeman voorzichtig die de vraag exact beantwoordde “Ash’ hadu an la ilaha illa-llah.”
“Het is de zevende dag. De zon komt zo op. We kunnen naar de top”, sprak de jongeman en hij maakte aanstalten om de lederen riem en het harnas in orde te brengen. Hoe zij plots de top zo dicht hadden kunnen benaderen was Abel een raadsel, maar toen hij die lederen riem zag, begreep hij plots wat hij moest doen. Abel ging op wiebelende benen naar de jongeman toe en legde zijn hand op zijn arm. “Draag me”, vroeg

hij zacht. De jongeman ging echter ongestoord verder met het lederen harnas in gereedheid brengen. “Draag me nogmaals”, drong Abel andermaal aan, er zijn onvoorwaardelijk vertrouwen en dankbaarheid mee bewijzend.

Zo gebeurde het dat op de zevende dag een jongeman een jongeman in zijn armen naar de top van de Djebel Akhbar droeg. Het was nog donker. Niet lang meer. De jongeman die de jongeman droeg, struikelde niet één keer, rustte niet één keer, sprak niet één keer. Hij kende de berg en de berg kende hem. Hij kende zijn keien, rotsen, spleten en ijs. Vanuit het Westen staken ze nu de top over naar het Oosten en zonder één woord keken ze naar de opgaande vlam van het wentelende zwaard dat langzaam in de verte uit het niets te voorschijn kwam en aan zijn omwenteling van die dag begon. Abel was dankbaar. Eden bestond en hij wist nu waar het te vinden. Abel keek naar de jongeman naast hem die straalde in ongeschapen licht.
“‘Wie ben jij?’ dat is de vraag die je me nu wil stellen”, doorbrak de jongeman de lange stilte, Abel aankijkend. Abel verbaasde zich niet en beaamde knikkend.
“Ik ben Djibril, een van de 7 aartsengelen van Jahwe.”
“Ik wou dat ik ook een engel van Jahwe was”, mijmerde Abel hardop en oprecht.
“Ik moet je waarschuwen, want er bestaan ook afvallige engelen die het slecht menen met de mens.” Hierop vertelde Djibril hem het verhaal van de val van Belial en zijn engelen van naaldje tot draadje. Abels ogen werden steeds groter van verbazing. Hij probeerde elk woord tot in de kleinste nuance

in zijn gedachten op te slaan. Ook al kon hij het niet direct bevatten, zijn geheugen noteerde alles woordelijk en hij vertrouwde er stellig op dat het inzicht later nog zou komen.
Er viel een stilte.
Het zwaard van de cherub was inmiddels al ver van zijn beginpunt gewenteld en keek mild neer op mens en engel van Jahwe, zittend op het topje van de hoogste berg.
"Ik wil hier eeuwig blijven," zei Abel, "samen met jou, Djibril."
"Dan moeten we nu zeker vertrekken", veerde Djibril lachend recht. "Want Eden bereik je niet op de top van een berg. Om Eden te bereiken moet je naar beneden gaan. Diep naar beneden. Ik zal het je tonen!" Terwijl hij Abel terug in zijn armen nam, gebood hij: "Sluit je ogen" en Abel voelde een zachte wind langs zijn haren strelen alsof hij zelf de wind was.
"Open je ogen", en Djibril liet Abel los.
Ze stonden op nog slechts een honderd meter hoogte boven op het eerste plateau van de berg waar zich een gigantisch bergmeer bevond met een overloop van water dat zich kolkend naar beneden stortte.
Verrassing! Loep kwam blij aangelopen en ja, Abel was over niets nog verbaasd.
"Drie zaken wil ik je nog geven", zei de engel, en Djibril troonde Abel mee naar de rand van de gigantische waterval.
Abel was niet bevreesd, Djibril was nabij.
"Draai je nu nog eens eventjes om naar de berg. Zie je al die kleine, rustige bergriviertjes die dit grote meer voeden?"
De engel stak zijn hand in het meer en liet de druppels uit zijn hand in het meer vallen.

"Al deze druppels vormen dit meer. Er zijn druppels die zeggen: nu is het voor mij welletjes, het vallen naar beneden was mij al pijnlijk genoeg en eindelijk rust, maar in dit meer gonst het koortsachtig van de geruchten over een verre zee. Elke druppel staat voor zijn keuze. Onderaan deze grote waterval bevindt zich een kleiner meertje waar telkens opnieuw dezelfde geruchten, verhalen, dromen, getuigenissen zich afspelen tussen de druppels. Daarna in een lager bekken weer opnieuw en nog ettelijke malen steeds opnieuw diezelfde keuze die elke druppel voor zich moet maken of hij de pijn van de volgende val wel wil trotseren", en Djibril maakte zijn zin niet af terwijl hij met zachte hand Abel weer omdraaide richting de enorme waterval aan hun voeten.

Daarop stak de engel zijn hand nogmaals in het water en liet de druppels van zijn hand voor Abels ogen in de waterval vallen. "Maar dit is wat jij moet worden, Abel: zo klein als de druppel, met zoveel hartstocht als de druppel om zich te verliezen in de zee en zo de zee te worden. Heb geen angst voor de pijn, Abel! Hoe groter de angst die je overwint, hoe minder pijn je voelt! Maak de tocht van je hart!"

Abel herhaalde elk woord.

Vervolgens ging Djibril terug met hem naar de vlakte van het plateau en haalde een klein pakje boven.

"Dit geschenk is bestemd voor je ouders en alleen voor hen. Ze zullen onmiddellijk begrijpen wie hen dit geeft", en hij stak het kleine pakje zelf in de leren tas van Abel voor onderweg. "Bewaak het met je leven."

Daarna begaf hij zich naar een grote rotsblok en ging er achter staan, ver buiten het zicht van Abel.

“Fluister iets!”, riep Djibril luid van achter het rotsblok.
“Ik hou van je”, sprak Abel onhoorbaar zacht.
“Zie je, je ziet me niet, maar zelfs als je onhoorbaar spreekt hoor ik je en ook ik zeg je: ‘ik hou van je’.”
“Denk nu aan iets”, gebood Djibril andermaal.
Abel dacht aan Loep die maar een triest voorgevoel had bij dit alles.
“Je ziet me niet en toch weet ik dat je aan Loep denkt”
“Kijk ergens naar!”, gebood Djibril andermaal.
Abel keek naar de top van de berg.
“Je ziet me niet en toch weet ik dat je naar de top kijkt.” Abel kreeg andermaal tranen in de ogen van dankbaarheid. Hij wachtte tot Djibril terug te voorschijn kwam. Maar Djibril kwam niet. Hoe zou hij kunnen komen als hij er steeds was? Loep zette meteen een klagend afscheid in.
“Djibril!”, brulde Abel luidkeels hartstochtelijk naar de top van de Djebel Akhbar, alsof hij hem daar achter de top verstopt waande. “Ik getuig: er is geen God dan God!”, galmde het uit zijn mond en de berg beaamde het menig maal.
Hij wuifde naar de top, stellig wetende dat Djibril hem zag. Abel en Loep vatten blijgezind de terugtocht aan en Abel zong uit volle borst het lied van de berg.

Vanop een berg kan je ver zien
Op een berg lijk je groot
In een berg kan je slapen
Maar de berg
Verandert niet.
Een regendruppel wel,

Die stort neer
Niet wetend waar
Wanneer of hoe
Hij de zee ontmoet,
De zee wordt.
De berg kent de hartstocht van de regendruppel
Om de zee te worden
Niet.

8. Hij die beren doodt

Onverschillig werd mij het leven van een ander. Ik bevredigde mijn genotzucht waar het mij behaagde, en ging verder. Ik vergat dat iedere kleine daad van het dagelijksch leven vormend of vernietigend op het karakter inwerkt, en dat men daarom wat men in zijn binnenkamer heeft gedaan, eenmaal zal moeten verkondigen van de daken. Ik hield op meester over mijzelf te zijn. Ik stond niet langer aan het roer mijner ziel, en wist het niet.

Oscar Wilde, De Profundis

De maan had zich reeds tweemaal van sikkel naar schijf gekeerd en nog viel er geen spoor van Abel te bespeuren. Kaïn kon recht vanuit zijn grot aan het einde van de kloof de machtige top van de Djebel Akhbar zien opdoemen. Waar hij vroeger nauwelijks oog had voor deze top, kon hij zijn ogen er nu niet meer vanaf houden. Het was inmiddels het einde van de lente en het wegblijven van Abel maakte hem met de dag onrustiger. Oh ja, Abel en Loep vertrokken erg aangesterkt door het krachtige voedsel dat Kaïn hen had bezorgd, maar de top van de berg leek gewoon onhaalbaar. Hij hoopte maar dat Abel snel op zijn stappen zou terugkeren. Welke uitvlucht Abel er ook maar voor wou verzinnen, Kaïn nam zich

voor om Abel niet in verlegenheid te brengen en het hem niet moeilijk te maken met pijnlijke vragen. Gek van zorgen werd hij om de broer die hij erg lief had. Hij nam een besluit: bij het eerste ochtendkrieken zou hij speren en proviand nemen en op zoek gaan naar zijn broer. Hij kon niet langer werkloos toekijken. De richting was duidelijk en alle verschillende routes naar de Djebel Akhbar kende hij op zijn duimpje. Zijn beslissing gaf hem meteen rust, maar de nacht kon niet snel genoeg voorbij zijn. Hij proefde in zijn droom intens hetzelfde zweet als wanneer hij een van zijn vallen naderde en van ver het radeloze, stervende, gekwetste dier al hoorde huilen of briesen. Lichamelijk niet uitgerust, maar geestelijk scherp ging hij voor dag en dauw op pad. Eerst wandelend, daarna versnellend in pas, daarna hollend, zijn liefde voor zijn broer achterna in de hoop om de angst en onrust sneller achter zich te kunnen laten. Kaïn kende zijn immense jachtterrein op zijn duimpje. Zijn lichaam was getraind. Geen dier durfde hem iets in de weg te leggen. Zijn faam was alom bekend. "Hij die beren doodt", noemden alle dieren hem uit ontzag. Hij liep één dag. Hij liep twee dagen, drie dagen. De vierde dag kwam hij rond de middag de kam van een helling opgerend en hij stopte met een schok bij het zien van een onverwacht schouwspel. Onder in de vallei zag hij Loep te midden van een horde wolven staan, gans omsingeld met voor hem hun leider. Loep, sterk van Kaïns voedsel tijdens de winter, had de hele tijd de roedel kunnen afhouden en nog had hij overschot aan energie. De leider van de horde begreep dat zijn positie op het spel stond en was bereid op leven of dood zijn plaats te verdedigen. Loep was zelfverzekerd en liet zich niet intimide-

ren. Iets gaf hem bovenwolfachtige kracht. Nekharen recht. De hoektanden bloot. Dagen kon hij dit volhouden vergeleken met de miezerige staat waarin zijn opponent zich bevond. Kaïns ogen zochten Abel. Tevergeefs. 'Hij die beren doodt' zette onverwijld de aanval in en liep luid joelend de berg af. Loep keek verrast op waardoor zijn aandacht afgeleid werd en de leider van de horde meteen zijn slag sloeg. Hij vloog Loep naar de keel, maar Loep kon in een snelle reflex nog net diens eerste aanval ontwijken. De andere wolven volgden de aanval van hun leider en Loep werd bedolven onder wolven en had geen verhaal. Ze vergaten in hun blindheid en razernij de aanval van Kaïn totdat Kaïn met een knappe worp van zijn speer een van hen te grazen nam, pal in de buik. Zijn doelwit jankte zo hard dat alle andere wolven in verspreide slagorde wegstoven.

"Abel!", brulde hij luid en niet wachtend op een antwoord ontfermde hij zich onmiddellijk over Loep. Kermde hij van de pijn of vreugde, Kaïn kon het verschil niet uitmaken. Zijn bil lag open en bloedde lelijk. "Abel?", vroeg hij Loep en deze bewoog zijn kop in een bepaalde richting. Het gaf Kaïn de zekerheid dat Abel nog leefde en dit bezorgde hem vleugels. Kaïn stond op, maakte eerst de gewonde wolf koudweg af en begon meteen een drukverband aan te leggen op Loeps vreselijke wonde. Handig maakte hij vuur en legde een kei ietsje kleiner dan de wonde in het vuur. Hij probeerde Loep uit te leggen wat hij ging doen. Eenmaal de kei heet was, klemde hij die tussen twee stokjes en duwde hem in de wonde om het bloeden te smoren. Loep deed zijn best om niet te janken. Daarna nam Kaïn de scherpste punt van zijn mes en prikte er

gaatjes mee in de beide zijden van de langgerekte open wonde. Hij nam daarna een scherpe graat van de grootste rivierbaars die hij ooit gevangen had. Hij knoopte er vakkundig een gepelde pees van de voorpoot van een ree aan vast en begon te naaien op dezelfde manier als hij zijn lederen vesten of mantelpakken maakte. Loeps wonde moest nu minstens een etmaal kunnen rusten opdat de wonde niet terug zou beginnen bloeden. Daarom ging hij op verkenning uit. Kaïn zocht een plek die koste wat het kost verdedigbaar leek. Loeps veiligheid was nooit eerder een probleem geweest zolang hij maar kon vluchten voor gevaar. Omdat Loeps leven van kapitaal belang was om Abel terug te vinden, was de nacht overleven op begaanbare grond van primordiaal belang. Het zou de eerste nacht zijn dat Kaïn niet in een boom kon slapen, of in een veilige grot of op een hoge richel. Alle beren wilden de dood van hun dierbaren immers graag vergelden met het leven van 'Hij die beren doodt'. Tot overmaat van ramp vond Kaïn verse uitwerpselen van een beer niet ver van een plaats die perfect haalbaar te verdedigen leek: een vrij groot rotsplateau onder een steile rotswand waar slechts een nauwe toegangsweg omringd door dicht struikgewas op uitgaf. Hij twijfelde niet langer en droeg de verzwakte Loep onmiddellijk in zijn armen naar de plek, legde hem voorzichtig neer en begon onmiddellijk een grote voorraad dor hout te verzamelen. De vorige zomer was extreem droog geweest en met het dorre hout maakte hij een moeilijk te doordringen cirkel die elk naderend dier tijdig zou verraden en hinderen. Zijn voorzorg ging vooral uit naar beren en naarstig maakte hij toortsen met droog gras en fijne twijgen in meerdere lagen van groener

naar droger materiaal. De gedode wolf vilde hij zoals steeds met het grootste respect voor de pels en hij sneed het bruikbare vlees in stukken die mogelijks een hongerige beer konden bekoren en tevreden stellen. Daarna zocht en vond hij water in een beek niet veraf. Hij gaf Loep te drinken en te eten en vulde de kleine kalebas opnieuw. Alles was klaar: de toegang werd zorgvuldig afgesloten met grote takken die verweven werden met jonge twijgen tot een moeilijk te passeren netwerk. De gaten tussen de omliggende struiken werden op dezelfde manier moeilijk toegankelijk gemaakt. Er was water, er was vuur, er was proviand, er was meer dan genoeg hout voor het vuur, en hij had zijn speren en toortsen. En niet te onderschatten: er waren de oren en de reukzin van Loep. Toen hij eindelijk wat tijd kreeg om te rusten en de situatie begon te overdenken terwijl hij een bil van de dode wolf aan het roken was boven het vuur, gingen zijn gedachten uit naar Abel. Loep zonder Abel! Abel zonder Loep! Er moest iets ergs aan de hand zijn met Abel. Zoveel was duidelijk. Hij keek naar Loep die al wat bekomen was van de pijn en al eens probeerde op te staan maar snel opgaf en terug ging liggen. Gezien de dag nog jong was, probeerde Kaïn overdag al wat te slapen, wetende dat de nacht geen rust zou bieden. Hij rustte wel, maar sliep niet. De sporen van een grote beer vlak in de buurt baarden hem zorgen. Voor de eerste keer stond hij tegenover hen in een zwakke positie. Een uiterst zwakke positie vergeleken met een gewonde beer bekampen van boven uit na een diepe val in een van zijn moorddadige kuilen. De geur van het bloed in de besloten vallei zou hen zeker hierheen lokken. Het was niet de vraag of ze kwamen, maar wanneer. En met

hoeveel? Wanneer er zich een goede kans voordeed, durfden ze al eens met twee te opereren. Terwijl hij rustte realiseerde hij zich plots helder zijn benarde positie. Het werd hem duidelijk dat hij deze keer een val had gemaakt voor zichzelf zoals hij zijn verdediging nu had opgebouwd. Hij besefte dat hij slechts kans maakte op overleven indien hij de rollen wist om te draaien en een stoutmoedig plan rijpte langzaam in zijn geest. Gedurfd, want van de slechte verdediging besloot hij een drieste aanval te maken. Zonder aanvalsplan was hij immers weerloos tegen het brute geweld dat snel door zijn cordon zou breken. Hij dacht koortsachtig na: wat wist hij van beren? Waar waren ze het meest kwetsbaar? Hoe reageerden ze? Wat zou hij doen als hij de beer was? Welke troeven had hij? Welke zwaktes? Welk materiaal had hij ter beschikking? Hij sprong op, het was een illusie om nu nog te kunnen rusten, en hij ging weer aan het werk. Hij maakte zijn toegang half vrij en liep naar de plaats waar overblijfselen van de dode wolf lagen. Met darmen en andere ingewanden legde hij een lokspoor aan naar de toegang van zijn schuilplaats. Hij wou de beer precies op de plaats krijgen die hij wou. De pels met de kop van de dode wolf propte hij vol met gras en stevig klein materiaal zodat de wolf uit de doden herrees. Hij plaatste de pop in het midden van de toegang alsof de wolf de toegang bewaakte met zijn leven. Hij plaatste de pop zo in het schaarhout dat hij de wolf met een touw van op een afstand wat kon doen wiebelen zodat hij in het donker levend leek en alle aandacht naar zich toe zou trekken. Waar hij voorheen van plan was om het vuur sterk te doen branden, koos hij nu voor maximale duisternis. De maan stond net na nieuwe maan en

beloofde niet veel roet in het eten te gooien. Hij bewaarde wel een goede voorraad houtskool en gloeiende sintels achterin zodat hij zijn toortsen snel zou kunnen aansteken. Daarna begon hij zijn aanvalsplaats vorm te geven. Cruciaal was een perfecte lokalisatie afmeten. Het doel was om met zijn sterkste en scherpste speer de beer te treffen onder zijn linkeroksel net onder het ribbenrooster om zo van onder naar boven door het middenrif heen te stoten tot in zijn hart en longen. Hij zou maar één kans krijgen, zoveel was zeker en daarom moest zijn verdekte aanvalsplaats perfect zijn. Hij bootste de beer na, bedacht wat deze zou doen met de wolfspop, probeerde een correctie aan te brengen qua verhoudingen, hield nauwgezet rekening met de lengte van zijn speer en nam een beslissing. Meteen begon hij op die plaats met droog hout een weinig sterke wand te maken, doorvlochten met dicht, groen struikgewas met scherpe uitsteeksels zodat de beer de vrije weg naar de wolfspop zou verkiezen boven zich stoten aan onaangename speldenprikjes. Hij bond een dun touw aan de wolfspop en probeerde het andere uiteinde zo onzichtbaar mogelijk te geleiden tot achter de wand waar hij zich verdekt zou opstellen, speer in de aanslag. De beer moest compleet verrast worden. In de houten wand hing hij overal stukjes oneetbare wolvenresten op zodat hun geur zijn lichaamsgeur zou verdoezelen. Hij rustte even uit naast Loep. Hij grapte wat met de wolf, gaf hem wat te eten, nam zelf ook een stevig stuk en dronk. "Vandaag wordt het voor ons beiden erop of eronder, broertje", aaide hij Loep over zijn kop. "Herinner je je nog, Loep, hoe Abel je vroeger leerde grollen en boos kijken?", en hij deed meteen een poging om Abel van toen na

te bootsen. Loep verraste Kaïn door het werkelijk te doen. "Jij kan dat nog!" riep hij, en hij kreeg onmiddellijk een idee. "Kijk goed, Loep! Ik zal je tonen wat er gaat gebeuren vannacht." Hij stond op en ging naar de toegang en deed alsof hij de beer was. "De beer ruikt van heel ver al bloed en volgt het spoor van ingewanden en stukjes vlees. Hij komt hierheen, hij kijkt maar het is pikdonker. Hij ziet voor zich slechts een schim van deze dode wolf. Ik zit hier links vlakbij hem achter deze wand met mijn speer klaar door deze opening. Ik trek van daaruit aan deze koord en de dode wolf begint te bewegen. Het zou mooi zijn als jij dan kwaad wordt. Doe je het nog eens?" Kaïn trok aan de koord en bootste Abel nogmaals na. Loep begreep het en begon onmiddellijk vervaarlijk te grollen en te huilen. "Schitterend Loep! De beer gaat zeker deze pop een lesje willen leren. Zodra de beer de dode wolf kan raken, staat hij nauwelijks een halve meter van mij af. Ik duw de speer uit alle macht langs zijn zachte flank schuin omhoog tot in zijn hart. Daarna ren ik naar de toortsen, ontsteek ze en loop naar de beer toe om hem af te matten tot de speer haar dodelijke werk heeft volbracht!"

Terwijl hij deze algemene repetitie hield, zag hij plots een grote fout in het plan. Hij had het half cirkelvormige cordon van zijn eerste plan ongemoeid gelaten. Hij begreep dat hijzelf, noch de wankele Loep een makkelijke vluchtroute had als het fout zou lopen. Hij herstelde onmiddellijk dit euvel door het cordon fel te verkleinen en te concentreren rond Loep zodat die wat meer tijd kreeg om te vluchten via een kleine opening in de naburige struiken. Gezien alles op het slagveld al naar wolf rook, zou het voor de beer moeilijk zijn om de levende

Loep te onderscheiden in het donker. Dat hoopte Kaïn toch. Kaïn had niet echt schrik: beren doden was zijn vak. Zijn enige zorg was dat er twee beren tegelijk zouden komen.

De avond viel al snel met een gierige maan die de zon beticht-te van zoveel verspilzucht gedurende de dag. Het werd snel duister. Kaïn smeerde zijn haren, armen en benen in met het resterende bloed uit het hart van de wolf zodat zijn geur versmolt met die van een wolf. Zijn aangezicht maakte hij zwart met houtskool. Hij nam plaats achter zijn broze schutting en nam de koord in zijn hand om Loep nog eens te testen. Hij trok en Loep reageerde onmiddellijk. Hij feliciteerde Loep nogmaals en daarna werd het stil. Stil zoals het nooit echt stil is wanneer de avond valt. Het licht ontsluit steevast de nacht en legt de dag te rusten.
Elke nacht nodigt de mens uit om een keuze te maken tussen slapen of waken. Geen grotere aardse kracht dan het nachtelijke waken biedt de menselijke geest de gelegenheid om inzichten te verwerven: weidser, eerlijker en doorzichtiger dan het felste zonlicht.
Nachtelijk waken terwijl de mens zijn dood voor ogen heeft, versterkt deze kracht tot bovenaardse proporties en voert de geest onvermijdelijk naar zijn hoogtepunten en naar de diepste afgronden van zijn ziel. Het kan het hart van de meest harde soort openen. Het kan de meest starre ziel overspoelen met nieuw leven zoals alleen een stormvloed de zee op vreemde plaatsen brengt, het verdronken land een nieuwe realiteit leert kennen, de aarde nooit onveranderd achter zich zal laten. Zo ook voerde die nacht Kaïn naar onbekende lan-

den. Zijn eenzaamheid van de laatste jaren werd overspoeld door nieuwe inzichten, alsof hij bij zichzelf op bezoek mocht gaan en als bevoorrecht getuige mocht terugblikken op het noodlottige afscheid destijds tussen een moeder en haar zoon. Hij zag nu voor het eerst haar verscheurdheid, haar liefde om hem. Hij zag haar waardigheid en schoonheid. Hij zag een vader op het land die zich hield aan vreemde principes, maar die het goed voorhad met zijn kinderen. Hij zag ook hun oudste zoon die hard oordeelde over hen. Hij zag dat deze zoon spijt had. Spijt dat hij daar geen spijt kon om voelen. Hij zag al wat hij eerder niet kon zien. Wanneer de zee het nieuwe land betreedt, blijft ze even stilstaan en laat ze haar schatten langzaam bezinken alvorens het veranderde land aan zichzelf terug te geven. Maar Kaïn was niet alleen. Belial lag op de loer in zijn gedachtenkamer. Hij verwenste deze beelden hartsgrondig en sloeg terug.

Loep verbrak plots de stilte met luid gegrom. Hij blies en dreigde en deed spontaan wat Kaïn van hem verwachtte toen een kolossale beer plots opdook, net iets te ver verwijderd van de wolfspop. Een enorme adrenalinestoot bracht Kaïn terug bij de zaak en slechts enkele centimeters voor zich zag hij de snuit van de beer snuivend opduiken door het gebladerte van de wand tegengehouden door de prikkende twijgjes in zijn ogen. Kaïn hield zijn adem nauwgezet in en was blij dat hij niet gewoon naar wolf rook, maar er indringend naar stonk. Kaïn trok aan de koord en de snuit van de beer trok zich snel terug en richtte zijn aandacht nu volledig op de wiebelende wolfspop en het gegrom van Loep. De beer schoof een meter op tot juist voor de wolfspop. Loep vervolmaakte

het plaatje met nog wat meer bang gejank. Kaïn volgde de bewegingen van de beer nauwgezet door een kijkgat en hij was in zijn nopjes toen hij de beer argwanend halt zag houden exact op de plaats die hij berekend en gehoopt had. Zijn speer stak op de perfecte positie klaar. De beer wou net met zijn linkervoorpoot de pop een dreun geven toen Kaïn uit alle macht zijn speer voorruit stootte, de hoek van laag naar hoog goed respecterend en zo de zachte flank van de beer in, zijn middenrif doorpriemend. De beer brulde het uit van de pijn. Kaïn had perfect berekend hoe diep hij moest stoten om enige kans te maken en kon maar hopen dat het hart of minstens de longen geraakt zouden zijn. De beer brulde vervaarlijk en draaide zich meteen om naar het broze staketsel waar de speer vandaan kwam om moordend naar Kaïn uit te halen. Maar deze wachtte hier niet op en was al druk bezig zijn toortsen aan te steken. Het duurde eeuwige seconden voor dit lukte en de woedende, ontzagwekkende beer richtte zich torenhoog op en stond op nog nauwelijks twee meter van hem verwijderd, ziedend en brullend, met een bengelende speer in zijn zijde waar het bloed langs gutste. Kaïn had de lengte van zijn speer nauwgezet berekend. Hij had er een stuk moeten van afdoen, en misschien iets te veel zo bleek nu, want op zo'n kolos had hij niet gerekend. Maar te kort was minder erg dan te lang. Loeps rol was uitgespeeld en hij sleepte zich weg uit het zicht van de beer, tussen de veilige struiken waar Kaïn voor hem een schuilplaats had gemaakt. Met twee vuurtoortsen tegelijk zwaaiend hield Kaïn de beer nu zo lang mogelijk op een afstand. De twee toortsen cirkelden voortdurend heen en weer, voor en rond zijn hoofd, zodat de beer niet

wist waarnaar hij eerst moest slaan met zijn machtige klauwen. Het maakte hem dol van woede. Zwaaiend met het vuur ging Kaïns aandacht vooral uit naar de positie van de bengelende speer uit de zij van het beest, want ooit moest de beer wel neervallen. Seconden leken minuten. De beer leek maar niet te verzwakken, tot er plots schuimend bloed uit zijn snuit kwam en het leek alsof hij bloed ophoestte. Kaïn zag de blik van de beer verdwazen en hem aanstalten maken om neer te gaan. Timing was nu cruciaal. Eenmaal de beer zijn voorste zwaartepunt naderde, liet hij de toortsen vallen, gooide zich onder het machtige lijf en greep het uiteinde van de wiebelende speer om het vast te pinnen in de grond zodat de beer met zijn eigen gewicht de speer verder door longen en hart dreef. Het geweldige monster was op slag morsdood. Kaïn, stinkend onder het beren- en wolvenbloed, kroop euforisch van onder de beer uit. De adrenaline gierde nog door zijn lijf. Hij sneed de voorpoot van de beer af, nam een toorts, en liep naar de toegang en schreeuwde het uit in het holst van de nacht. "Als er iemand van jullie zich tussen mijn broer en mij plaatst: hij gaat eraan!" Hij draaide zich naar alle windrichtingen met de poot als trofee hoog in de lucht en in het licht van het vuur, brulde hij schuimbekkend steeds opnieuw: "Dood! Begrepen?!" De ganse natuur zweeg akelig stil voor dit mensdier. Nachtvlinders zochten een veilig onderkomen, konijnen vluchtten in hun hol, de wind hield haar adem in, vleermuizen spoorden ijlings naar hun grot, geen blad aan een boom durfde zich nog te verroeren. Zelfs Loep sloot angstig zijn ogen en deed alsof hij sliep. "Perfect plan, perfecte timing en perfecte uitvoering." Kaïns hoogmoed scheerde hoge toppen.

Zelfingenomen en zich ongenaakbaar voelend ging hij met zijn toortsen naar de beek en waste de viezigheid van zijn lijf. Maar zich zuiveren lukte hem niet.

9. De val en de val

Wat wij ons één enkel oogenblik misschien eigen maken, verliezen wij weêr in de lange uren die volgen met haar looden voeten. Het is zoo moeilijk de ziel te houden op "de hoogten die zij machtig is te winnen". Wij denken in de eeuwigheid, maar wij bewegen traag door den tijd; en hoe traag de tijd gaat voor ons die gevangen zitten, behoef ik niet nog eens te vertellen, evenmin als van de loomheid en de wanhoop die komen terugkruipen in onze cel en in de cel van ons hart met zulk een vreemdsoortige volharding dat wij om zoo te zeggen ons huis voor haar komst moeten sieren en bezemen als voor een onwelkom gast of voor een bitsen meester of voor een slaaf wiens slaaf het ons lot of onze keus is te zijn.

Alles wat mij overkomen is, moet ik maken tot iets dat goed voor mij is. De houten brits, het walgelijke voedsel, het harde touw dat tot werk wordt geplozen totdat de vingertoppen gevoelloos worden van pijn, het knechtswerk waarmede iedere dag begint en eindigt, de barsche bevelen die een noodzakelijk gevolg schijnen te zijn van de sleur, de afschuwelijke kleeding die smart bespottelijk maakt om aan te zien, de stilte, de eenzaamheid, de schaamte—al deze dingen afzonderlijk en gezamenlijk moet ik omzetten in een geestelijke ervaring. Daar is geen enkele vernedering van het lichaam, die ik niet moet trachten te maken tot een vergeestelijking der ziel.

Oscar Wilde, De Profundis

Abel lag luidop te kermen. Hoeveel dagen reeds kon hij niet meer zeggen. Hij was om een onverklaarbare reden in een put

gevallen. Loep had hem nog proberen te waarschuwen maar, al zingend in zijn enthousiasme van de terugweg was het plots alsof de aarde letterlijk onder zijn voeten wegzakte. Hij kwam heel ongelukkig neer met zijn rechterbeen op de rand van een rotsblok en daarna herinnerde hij zich enkele uren niets meer. De pijn maakte hem wakker.

Zijn onderbeen lag in een hoek tegenover zijn knie en een stuk scheenbeen kwam net niet door de huid gepriemd. Instinctief probeerde hij de stand te corrigeren, maar hij viel daarbij snel weer in zwijm door de vreselijke pijn. Loep keek van bovenaf hulpeloos toe. "Djibril", riep Abel maar steeds opnieuw en Loep twijfelde of Abel dit naar hem riep of dat hij Djibril zelf aanriep. Hoe dan ook, Loep vatte het op als een bevel en hij snelde meteen terug naar de Djebel Akhbar om Djibril te zoeken in de grot onder aan de berg. Abel bleef alleen achter.

Het was een vreemde put. Er lagen botten en karkassen van grote en kleinere dieren. Er stonden ook midden in de put scherpe palen rechtop gericht. Abels verschrikkelijke pijn verlamde niet alleen zijn handelen, maar ook zijn verstand. Het drong maar langzaam tot hem door dat hij zelf in een val voor dieren was gesukkeld en daar kon maar een iemand verantwoordelijk voor zijn. Hij hoopte dan ook dat Kaïn snel zou opduiken om zijn val te komen inspecteren. Hij wist dat hij zijn been zo snel mogelijk moest spalken vooraleer hij helemaal zou verzwakken en met enorme wilskracht slaagde hij erin een spalk aan te leggen rond zijn been, met ellepijpen en spaakbenen gewikkeld in de leren riemen die hij in zijn reistas had. Hij probeerde in leven te blijven door het merg van som-

mige jonge botten te verbrijzelen en er op te sabbelen zoals hij Loep zo vaak had zien doen in de wintermaanden. De regen van die dagen zorgde af en toe voor een beekje dat netjes uitgaf in de put. Abel ving het water op in zijn kalebas of in de schedel van een of ander dier. Loep was de laatste dagen niet meer te zien geweest en dat stemde hem zo hulpeloos dat hij alle vertrouwen verloor en wanhopig werd.

"Loep heeft me verlaten! Djibril heeft me verlaten! Djibril, waar ben je nu?" Dag na dag probeerde hij rechtop te komen. "Help me, Djibril!" Om dan weer onzacht neer te vallen en uitgeteld langzaam te bekomen van de pijn. Abel begreep er niets meer van. "Hoor je me wel, Djibril? Ik kan haast niet meer roepen. Zie je me wel? Ik kan me zelf niet meer tonen. Lees je mijn gedachten nog, Djibril? Ze smeken enkel om je hulp." Stilaan nam zijn wanhoop toe. "Waar is de liefde die ik in je ogen zag? Waar is je lichte stap die me droeg? Je behandelt me zonder medelijden! Is dit de tocht van mijn hart? Jouw hart voel of hoor ik nergens. Welk spel speel jij? Waarom mij redden op een berg en me laten sterven in een put?"

Djibril toonde zich niet, althans niet op een manier die een wanhopige geest kan zien. Nochtans leverde Djibril aan de rand van de put een immens gevecht met Belial en de zijnen om Abel en het geschenk te beschermen. Onafgebroken waakte hij bij de putrand, maar Abels weerstandige geest kon dat niet zien.

Weer een nieuwe nacht kondigde zich aan. Elke nacht nodigt de mens uit om een keuze te maken tussen slapen of waken. Abel kreeg geen keuze meer. Hij kon die nacht, hoe uitgeput en verzwakt ook, gewoon niet slapen. De ogen wijd open.

De geest ontvankelijk. Geen grotere aardse kracht dan het nachtelijk waken biedt de menselijke geest de gelegenheid om inzichten te verwerven: weidser, eerlijker en doorzichtiger dan het felste zonlicht.

Nachtelijk waken terwijl de mens zijn dood of leven voor ogen heeft, versterkt deze kracht tot bovenaardse proporties en voert de geest onvermijdelijk zowel naar zijn hoogtepunten als naar de diepste afgronden van zijn ziel. Het kan de meest wanhopige ziel doen herleven, het meest droge hart laven zoals een stormvloed de zee op vreemde plaatsen brengt, het verdronken land een nieuwe realiteit leert kennen, de aarde nooit onveranderd achter zich latend.

Zo ook voerde die nacht Abel naar lang vergeten landen. Terwijl zijn hoofd rustte op zijn reistas, ervoer hij opnieuw die ongenaakbare schoonheid van zijn ouders. De ijzige winternacht in de grot, het eindeloos wenen van de ijspegels, als beelden door woeste golfslagen opgedolven uit diepe groeven en oude spelonken in zijn hersenen die hulde brachten aan hun onvergelijkbare smart en waardigheid. Alles werd stil en verstilde zijn wanhopige geest. De zee herwon haar rust en kalmte en nam haar tijd om deze beelden zacht neer te zetten op deze nieuwe bodem. Slechts langzaam, eerst nog aarzelend, trok ze zich volledig geledigd terug naar een vloed aan een verre overkant. De overgebleven beelden toonden zich daarna klaar en helder. De maan en de zon tooiden hun schoonheid, ongefilterd en puur.

Niets maakte Abel nu nog wakker, want wakker was hij. Zijn herboren geest verzette zich halsstarrig tegen elk verlaten van dit moment. Hij dronk van het water, knabbelde op enke-

le voedzame botten, deed zijn behoeftes, maar niets maakte Abel wakker, want wakker was hij. Hij verzette zich niet. Bood enkel weerstand tegen weerstand. Het onbekende werd zijn bondgenoot. Het ontastbare werd zijn vriend. De wanhoop zijn vijand. Het onmogelijke zijn minnaar.
Geen enkele gedachte kwam nog tussen zijn hart en het beeld van zijn ouders. De pijn aan zijn been voelde niet langer als pijn. Niets maakte Abel wakker, want wakker was hij. Hij voelde niet langer de eenzaamheid noch het verlaten zijn. Hij vertoefde in het onverstoorbare eeuwige gezelschap van de Man en de Mannin uit Eden. Ash' hadu an la ilaha illa-llah. Uren werden seconden. Seconden uren. Niets maakte Abel wakker, want wakker was hij.
Wanneer hij wakker was, fluisterde hij "Ash' hadu an la ilaha illa-llah".
Wanneer hij waakte, prevelde hij "Ash' hadu an la ilaha illa-llah".
Wanneer hij sliep, droomde hij "Ash' hadu an la ilaha illa-llah". Want wakker was hij.
Geen ogenblik verbrak zijn bewustzijn of onderbewustzijn het contact met zijn hart en zo leerde zijn hart stilaan te kloppen op het ritme van het gebed zodat hart en gebed versmolten tot wat niet meer kan smelten.

Tot plots een stem hem riep.

10. Twee strijden

Smart is een wond die bloedt zo vaak enige andere hand dan die der liefde daaraan raakt, en die zelfs dan nog, al is het pijnloos, bloeden moet.

Oscar Wilde, De Profundis

Hoe meer Loep van op zijn schouders aangaf in welke richting Kaïn moest gaan, hoe minder Kaïn zich op zijn gemak begon te voelen. Hij kende de weg te goed. Hij wist waar de weg heen leidde en een angstig voorgevoel bekroop hem. Hij was niet veraf meer. Nog een bocht. Hij had nu liever zwaar gepakt met Loep in zijn nek nog dagen verder moeten stappen dan zijn voorgevoel nu bevestigd te zien worden. Hij naderde de val. Hij zag nu wat hij vreesde. Iets zat in zijn val. "Abel?", riep hij aarzelend terwijl hij Loep neerzette op de grond en zijn zware reistas afgooide. Hij wist niet wat hij nu het liefst wou: iets horen of niets horen. Voorzichtig zocht hij de rand van de kuil op, en keek angstig in de put. "Abel?", durfde hij nauwelijks te herhalen.
Geschuif, geritsel.

"Kaïn?", weerklonk het zachtjes van onderuit en Loep antwoordde meteen jankend van blijdschap.
Kaïn wist niet of hij zich verheugd of bedroefd moest voelen en aarzelde even. "Ik kom onmiddellijk." Met een touw daalde Kaïn luttele minuten later in de put af. Een indringende stank bedwelmde Kaïn, maar er ging tegelijk iets vreemds door hem heen dat hij niet kon definiëren. Het had iets te maken met onzekerheid, ook al voelde het niet zo sterk aan. Het was misschien meer iets van schaamte dat hij nooit eerder gekend had. Vanuit een verre hoek keek Abel hem met vreemde ogen aan. Kaïns onwennige ogen verplichtten hem slechts langzaam te naderen in dit met duister overgoten oord. Het spaarzame licht deed Abel bij Kaïn overkomen als een of ander dier. Vuil, vies, stinkend en toch verraadden Abels lichtende ogen een warme, onverstoorbare vreugde. Hij wist niet of zijn broer besefte dat hijzelf deze vreselijke kuil had gegraven met al die recht opstaande speren waaraan Abel bij zijn val als bij wonder bleek ontsnapt te zijn. Nogmaals, er ging iets vreemds in Kaïn om. Hij huiverde en toch kwam hij precies thuis. Het voelde voor de eerste maal vies aan om zich hier thuis te voelen. Een huis waarin zijn geliefde broer nu als prooi verbleef. Vies. De triomfen van gedode beren in dit huis niet zo heel erg lang geleden, proefden nu eerder wrang en bitter. Nadat zijn ogen stilaan aan de duisternis gewend waren geraakt, viel zijn oog op dat imposante verband rond Abels been en dit doorbrak zijn aarzeling: "Wat is er gebeurd? Hoe lang zit je hier al?" Abel keek een beetje verdwaasd en moest zijn stem nog even
schrapen eer hij er iets verstaanbaars uitkreeg.

"Lang", glimlachte hij moeizaam.
"Kan je opstaan?" Kaïn probeerde hem te helpen. Het was een hele poos geleden dat Abel het nog geprobeerd had en met de hulp van Kaïn lukte het hem om op zijn been te steunen. De weken verplichte rust hadden zijn gespalkte been tijd gegeven om te helen, maar al zijn spieren waren weggesmolten en zijn laatste restje vet was gretig opgesoupeerd door zijn lichaam. Voor de tweede maal voelde Kaïn een diep medelijden met zijn broers erbarmelijke lichamelijke toestand.
"Hoe heb je het hier alleen kunnen uithouden?", overdreef hij zijn bewondering genereus in zijn stem.
"Ik ben hier niet alleen", klonk het zonder nadenken en Abels ogen straalden.
Ofwel was hij compleet gek geworden, ofwel zo verzwakt dat hij niet meer normaal kon denken, legde Kaïn dit antwoord snel naast zich neer.
"Kan je steunen op dat been? Doet het pijn?" Abel smakte al neer voor Kaïn zijn vraag afmaakte. Kaïn wist niet goed wat eruit op te maken. "Doet het steunen pijn?", herhaalde hij en Abel schudde van neen. Kaïn vond het vreselijk zijn broer zo uitgemergeld te zien sukkelen en richtte zijn kwaadheid op zichzelf. Boos reageerde hij dit af door de verticale speren in het midden van de val neer te halen opdat de val snel minder val zou lijken. 'Wat een toeval dat Abel kon ontsnappen aan hun dodelijk doel', troostte hij zich terwijl hij de speren de andere kant uitgooide.
Abel keek toe en vermoedde wat er door zijn hoofd ging. "Kaïn, bedankt dat je er bent", probeerde hij Kaïns geweten te sussen.

Kaïn slikte even en vastberaden zei hij: "Ik breng je thuis, broertje!"
"Ik ga dit hier missen", reageerde Abel rustig. Kaïn deed of hij het niet hoorde en maakte zich zorgen. Abel moest hier zo snel mogelijk weg voor hij helemaal gek werd en zijn praktische geest en organisatietalent begonnen onmiddellijk op volle toeren te draaien. Hoe terug naar huis reizen op een veilige manier met twee gehandicapte wezens zonder een van beiden aan hun lot over te laten? Hij kon ze niet allebei dragen of tegelijk ondersteunen. En wat als ze plots een beer tegenkwamen? Loep noch Abel zouden zich snel genoeg uit de voeten kunnen maken. Zijn geest analyseerde alles snel en efficiënt. Slechts één oplossing bood zich aan: de rivier om allen ver uit de greep van elk roofdier te houden. De enige gevaarlijke stroomversnelling tussen het dichtst voor handen zijnde vertrekpunt en de aanmeerplaats onder zijn grot moest door het laagwater haalbaar te nemen zijn tijdens de zomer. De afstand van de put, Kaïn noemde het niet graag meer een val, naar de rivier was iets minder dan een dagmars verwijderd. Hij schatte een week werk nodig te hebben om een degelijk vlot te maken. Hij moest nog lederen touwen bijmaken. Hij moest nog vers proviand vergaren op jacht, ook al had hij zijn reistas eerder goed gevuld met berenvlees. Abel en Loep moesten veilig alleen kunnen achterblijven in de put. Zo vele dingen die moesten en maar twee handen en twee benen aan zijn lijf. Maar hij had iets goed te maken en zou erin slagen.
Eerst die vreselijke lucht van uitwerpselen in de put oplossen. Hij gaf Abel wat te drinken en vertelde hem wat hij ging doen. "Druk je stevig tegen de wand van de put of beter nog: ge-

bruik die nis aan de overkant", zei hij en Kaïn kroop via het touw terug uit de put om de overgebleven bedekking van de put te laten neerstorten in de val zelf: de aarde zou van pas komen om de viezigheid op de bodem te bedekken, de twijgen en takken om een vuur te maken, terwijl er tegelijk meer lucht in de put kon circuleren. Hij daalde terug af in de put nadat het stof was gaan liggen en Abel zag er nu helemaal uit als een aardmannetje. Kaïn begon de plaats waar Abel steeds zijn behoefte deed te bedekken, sorteerde twijgen en takken. De karkassen werden netjes op een hoopje gegooid zodat het er al wat ordelijker en minder grimmig leek. Centraal verzamelde Kaïn de rotsblokken en maakte er een kring van. Abel keek dankbaar toe om zoveel inzet. Kaïn kroop terug uit de put en even later daalde hij af met Loep in zijn nek. Het weerzien tussen Loep en Abel was met geen woorden te beschrijven. Abel liet zijn vreugde de vrije loop, Loep jankte van blijdschap en likte Abels gezicht schoon. Met de twijgen en het hout maakte Kaïn een vuur en de hars van dennentakken en dennenappels verdreven de geurtjes. "Hier hebben jullie al een flink stuk vlees: eet er langzaam van. Ik ga op verkenning en water halen zodat je je wat kan wassen. Hier zijn jullie veilig. Ik laat het touw hangen. Mijn reistas met de rest van het proviand laat ik hier. Mocht er gevaar dreigen, vraag Loep dan om te huilen en ik kom", zei hij en hij zocht zijn speren en lege kalebassen bijeen.

Terwijl hij het touw vastnam en aanstalten maakte om de put te verlaten, zei Abel plots: "Erg bedankt, broer, voor jouw goede zorgen." Kaïn keek slechts even naar Abel en onwennig klom hij snel omhoog. Eenmaal uit de put en uit het zicht

van Abel, liep hij de helling af naar de beek. Compleet verward en in zichzelf gekeerd poogde hij zich sterk te houden. Tranen waren geen optie. Maar het knagende gevoel nam steeds toe en woog steeds zwaarder. Op zoek gaan naar water was slechts een uitvlucht geweest omdat hij de aanwezigheid van Abel gewoon niet kon verdragen. Kaïn daalde de helling af naar de vallei terwijl zijn gedachten als bladeren in de wind ronddwarrelden. Tot hij plots halt hield: nu pas kon hij benoemen wat hij al die tijd voelde smeulen: het was pijn! Abels liefde en dank voor hem brandden pijnlijk! Het was alsof hij in Abel zichzelf zag, maar dan zichzelf in zijn mooiste vorm, alsof hij in Abel de Kaïn zag die hij wou zijn. Hij was van slag, wist niet of hij ooit die Kaïn was geweest en had verloren dan wel of hij die Kaïn wou worden en er maar niet in slaagde. Hij voelde zich zo nietig ten opzichte van zijn jongere broer en kon dit niet goed vatten. Pijnlijk klein voelde hij zich, alsof hij ergens iets belangrijks had gemist. Hij had veel liever de kwaadheid en de verwijten van Abel mogen ondergaan zodat hij erom kon vechten en hem kon bekampen met vuistslagen of scherpe woorden. Maar nee: Abel sloeg hem van bij de eerste gongslag knock-out met zijn onvoorwaardelijke liefde en dankbaarheid. Veel liever kampte hij nog met een woeste beer. Dat was zijn taal en daar kreeg hij respect voor, maar tegen de liefde van Abel kende zijn taal geen woorden noch klanken.
Hij kwam bij de beek, vulde zijn kalebassen en nam bij het terugkeren enkele bosjes zeepkruid, wilde tijm en lavendel mee. Kaïn keerde met lange, trage stappen terug naar de put.

Abels ogen knipperden. De gloed van het vuur deed hem

langzaam ontwaken. Hij was naakt. Hij was al weken naakt. En toch niet naakt. Zijn lijf droeg de smurrie van het pasgeboren kind als een waardevol gewaad dat eer wilde betonen aan zijn geboorte uit hoogst nobele ouders, afkomstig uit het onvolprezen Eden. De regendruppel was van hoog naar beneden gestort. Zo moeilijk het nu was om afscheid te nemen van deze onuitputtelijke oase van gebed, zo moeilijk was het om de komst van de beeldenstormer Kaïn ondubbelzinnig als een redding te ervaren. De val was immers niet langer een gevangenis, maar bleek veeleer een veilige haven geworden waarin hij eerst uit vrije wil klein leerde te worden om zich daarna naar beneden te storten, zoals Djibril hem had aangeraden te doen, en zich te laten dragen in een eindeloos weerkerend gebed aan Jahwe dat voorgegaan werd door de Man en de Mannin uit Eden.
Als het aan de druppel zelf lag, was hij liever nog dieper neergestort, maar kleinheid impliceerde ook gehoorzaamheid en als de val diende te stoppen dan moest hij dat in dankbaarheid aanvaarden. Zo ontwaakte Abel stilaan in de herinnering aan zijn doel om de tocht naar Eden op te nemen.

Kaïn daalde terug af in de put, verbaasde zich dat Abel nog steeds geen vlees had geroosterd en nam daarom zelf het initiatief. Hij gooide tijm op het vuur om het vlees te kruiden en de geur in de put aangenamer te maken. De lavendel strooide hij in het rond. "Kom," zei Kaïn, "ik heb water meegebracht en zeepkruid. Ik zal je helpen met wassen." Abel liet hem begaan. Kaïn begon Abels haar en huid in te wrijven met het kruid en hem verder af te spoelen met water. Een levend ge-

raamte, ingevallen oogkassen, schouderbladen als veerloze vleugels, heupbeenderen als oesterschelpen. Abel mocht best wel gewassen worden, maar hem zuiveren hoefde niet.
"Ik ga nog eenmaal terug naar de beek om meer water te halen. Geef me je pels mee zodat ik hem een nacht in de beek kan laten weken, dan kunnen we hem morgen laten drogen", zei Kaïn en hij nam Abels dierenhuidpak op en wou ook zijn reistas meenemen. Abel trok zijn reistas snel uit Kaïns handen: "Dit niet, broer, ik leg het je nog wel uit." Verbaasd nam Kaïn de beide kalebassen en het pelzen pak van Abel en hij probeerde snel de put te ontvluchten, maar Abel bleek hem te snel af: "Nogmaals bedankt, broer, voor jouw goede zorgen." Plots brak hij die beren doodt en was hij zijn tranen niet langer meester. Hij liet zich vallen onder aan het touw en zijn schouders schokten van het huilen. "Het spijt me, broer, dat je hier in mijn val gesukkeld bent en dat je zo hebt moeten afzien: je had dood kunnen zijn."
Abel sleepte zich naar hem toe.
"Geeft niet, Kaïn, ik heb veel afgezien, maar ik heb veel meer gekregen. Ik moet je echt wel danken. Ga nu maar voor het donker wordt, ik zal op het vlees letten en dan gaan we samen een stukje eten." Hij legde zijn hand op Kaïns schouder, maar deze vermande zich, onttrok zich snel aan Abels hand en klom omhoog de val uit. Abels raadselachtige, totaal onlogische taal bleef hem storen en hij voelde zich onbegrepen, ja, zelfs eerder gekleineerd dan getroost.

11. De val- en putgesprekken

Bedenk dat de sentimenteele altijd een cynicus is in zijn hart. In werkelijkheid is sentimentaliteit enkel cynisme op zijn uitgaansdag. En al is cynisme vermakelijk om zijn intellectueelen kant, nu het heerenmanieren heeft aangeleerd en in fatsoenlijk gezelschap komt, kan het toch nooit meer zijn dan de volmaakte philosophie voor een man zonder ziel. Het heeft zijn maatschappelijke waarde, en voor een kunstenaar zijn alle wijzen van uitdrukking belangwekkend. Maar op zichzelf is het een poovere zaak, want daar is niets wat zich ooit aan den waarachtigen cynicus openbaart.

Oscar Wilde, De Profundis

Wat ga jij morgen doen?

We hebben wat extra voedsel nodig en daarvoor ga ik eerst een kleine val maken. Jij moet dringend aansterken, anders raken we hier nooit weg. Loep zal geen probleem zijn, maar over jou maak ik me zorgen.

Dank je.

Man, hou nu eens op: ik begrijp je niet. Waarom zeg jij steeds 'dank je'? Ik heb verdomme deze val gemaakt die de oorzaak is van al jouw ellende. Je was anders al tien keer thuis geweest. Onze ouders zijn nu doodongerust en dat alles dankzij mij. Ik

schaam mij diep.

.....

Eindelijk geen dank je.

.....

Hoe was het op de berg?

.....

Eden gezien?

Ja.

Zeker?

Ja.

Ver weg?

Ja.

Heel ver?

Ja.

Hoe kan je dan zo zeker zijn, dat kan je toch niet echt zien van zo heel ver?

Djibril.

Djibril?

Een engel van Jahwe toonde me Eden.

Het gaat niet goed met je, mijn lieve broer. En dat is volledig mijn fout. We gaan beter slapen. Morgen wacht er een zware dag. Slaapwel.

Slaapwel.

&

Wat ga jij morgen doen?

Je kan nu enkele dagen verder met eten. Ik trek morgen naar de rivier, dezelfde rivier die uitkomt bij mijn grot. Ik ga een vlot bouwen. We moeten voor het wassende water thuis zien

te raken. Hoe is het met jouw been?
Goed, ik mank enkel, mijn voet staat wel een beetje naar buiten gekeerd en ik kan niet meer goed lopen, maar ik heb nauwelijks pijn.
Zie je het zitten om enkele dagen alleen te blijven?
Ik denk het wel.
Ben je al eens naar boven geklommen?
Lukt nog niet. Mijn armen zijn nog zwak.
Hoe is het met Loep?
Ik vraag het hem even. ..... Het gaat goed, zegt hij. Misschien neem je hem best mee naar de rivier, dat zal zijn conditie goed doen.
Goed idee. Ga je hem niet missen?
Ik durf het bijna niet te zeggen. Ik zal blij zijn om hier weer een paar dagen alleen te zijn.
Ben je dan niet blij dat ik je te hulp kwam?
..... Ik weet het soms niet. Vergeef me mijn aarzeling. Ik kreeg zoveel op deze plek.
Moet ik je dan hier achterlaten? Mag ik morgen met Loep gewoon naar mijn grot terugkeren en jou hier op deze prachtige plek achterlaten?
Nee.
Dan toch niet?
We moeten naar Eden.
..... Hoe was het daar op die berg?
..... Mag ik je een lied zingen?
Ja.
Vanop een berg kan je ver zien
Op een berg lijk je groot

In een berg kan je slapen
Maar een berg
Word je niet.
Een regendruppel zo niet,
Die stort neer
Niet wetend waar,
Wanneer of hoe
Hij de zee ontmoet,
De zee wordt..
Een berg kent de hartstocht van de regendruppel
Om de zee te worden
Niet.
.....
.....
Dat is mooi, maar wat betekent het?
Het is het lied van de berg, van Djibril.
Ik ga nu slapen. Morgen een zware dag. Slaapwel.
Slaapwel.

&

Blij dat je terug bent.
Echt?
Natuurlijk, hoever sta je?
Ik ben aardig opgeschoten met het vlot, maar ik heb meer touw nodig. Ik ga morgen een paar dierenvellen die we niet gebruiken in repen snijden of misschien kan jij helpen, dan kan ik ondertussen op jacht gaan.
Dat is goed. Geen probleem. Hoe ging het met Loep?
Die is stilaan terug de oude. Hé, Loep? Maar ben jij nu al

boven geraakt?
Ik kan het, maar doe het niet.
Het is al laat. Ik ga slapen. Slaapwel.
Slaapwel.

&

Wat ga jij morgen doen?
Ik ga morgen terug naar de rivier om de laatste werken aan het vlot af te maken, zodat jij je lekker alleen nog wat gelukkig kan voelen in deze miserabele put. Dat is wat ik ga doen.
Het spijt me.
Er spijt jou niets, zoals je ook niets doet. Ik moet hier alles alleen doen en het enige wat ik je vraag, om stilaan terug sterker te worden, veeg je glorieus aan je voeten. Het minste dat je kon doen was toch al eens wat kruiden verzamelen om de stank hier buiten te houden. Wat doe jij hier toch hele dagen in deze stinkende put?
..... Ash' hadu an la ilaha illa-llah.
Man, je weet niet eens wat dat betekent en of het al iets betekent.
Jazeker.
Wie heeft je dat wijsgemaakt? Djibril zeker?
Jawel.
Man, word wakker, Abel! Stop met dromen! Je was bijna dood toen ik je vond! Zie je dan niet hoe niet alleen je lichaam, maar ook je geest verzwakt is en hoe je raaskalt?
- Loep kruipt dicht tegen Abel aan -
Ik dank je voor alles.
Stop ermee me te bedanken! Ga slapen.

Ga je nog mee naar Eden?
Jij eet vlees, Loep gaat mee en dus ga ik mee. Dat was de afspraak. Slaapwel.
Slaapwel.

&

Wat ga jij morgen doen?
We vertrekken van hier, tenminste als jij deze fantastische, idyllische plek nog wil verlaten om naar de rivier een dagmars hiervandaan te trekken. We kunnen niet lang meer wachten want het water begint te wassen. We zien daarna wel.
Bedankt.
Stop ermee, Abel en ga slapen.
Het spijt me.
Moet ik nu echt op mijn knieën kruipen om je te smeken daarmee te stoppen? Jij bent me totaal niets verschuldigd. Jij doet niets verkeerd. Het is door mij dat je voet nu scheef staat op je been. Ik ben het die jou in deze ellende bracht. Of is dat juist jouw manier om weerwraak te nemen, en me steeds weer te pijnigen door me voor die vreselijke handicap te bedanken?
Dit is geen ellende, ik wil je gewoon danken omdat ik hier veel goeds heb mogen meemaken en waarom zou ik je dan willen pijnigen? Dat mijn voet nu scheef staat, is maar een kleine prijs voor wat ik kreeg.
Help, ik word gek! Heb toch medelijden! Laat me slapen alsjeblieft.
Slaapwel, Kaïn.
.....
Eindelijk. Slaapwel.

&

En zo gebeurde het dat beide broers elke avond in de put klaarwakker deden alsof ze gingen slapen om de vrede enigszins te kunnen bewaren. Hoe dichter ze bij elkaar waren, hoe verder ze zich van elkaar verwijderd voelden. Waar waren hun jeugdjaren van samen lachen en genieten van elkaars warmte onder één pels tijdens de lange winteravonden?

Voor Abel was de val een geschenk geworden, voor Kaïn bleef het een vreselijke val en beiden maakten ze zich erg zorgen om de ander. Kaïn bleef de val die hij had gemaakt een verschrikkelijk moordwapen vinden, waarin zijn broer als bij toeval aan de dood ontsnapt was en dat hij zo snel mogelijk wou vergeten. Hij voelde zich in die put meer dader dan redder van zijn broer. Dat zijn broer er een dankbare houding tegenover aannam was compleet onbegrijpelijk, maar deed hem vermoeden dat hij ernstige schade had opgelopen in zijn geest en vooral dit letsel woog zwaar door op Kaïns schuldgevoel. Ofschoon hij moeite deed om niet telkens boos te worden, groeide de overtuiging dat hij zijn broer af en toe wat harder moest aanpakken. Hij schuwde sarcasme niet langer in de hoop dat zijn broer zich zou beginnen verdedigen. Anderzijds gaf het hem een superieur gevoel terug de grote broer te kunnen zijn, alles terug in handen te hebben, om voor Abel te kunnen zorgen in plaats van zich zijn mindere te voelen. Kaïn hoopte vurig dat hun tocht naar Eden Abel snel zou ontnuchteren, goed wetende dat ze Eden toch niet zouden vinden en dan zou hij er zijn om zijn broer te steunen en op te vangen. Eden niet zien zou alles oplossen.

Voor Abel was de val al lang geen val meer, maar een waardevolle put die hem door een absolute afhankelijkheid en verlatenheid geleerd had zijn weerspannigheid te beheersen. Hij had er ervaren hoe Djibril hem droeg zonder zijn manifeste aanwezigheid. Hij had geleerd hoe opstandigheid hem zichzelf in de weg deed staan. Maar nu maakte hij zich ernstige zorgen om zijn broer die steeds verder afgleed van de weg die leidde naar het geestelijke Eden en daardoor stond hij er des te meer op gebrand om samen met Kaïn Eden te mogen zien. Alleen Eden zelf kon zijn broer doen inzien dat er meer was dan voedsel, overleven en dieren doden. Het werd steeds moeilijker om geen aanstoot te geven aan Kaïn. Abel diende bepaalde vragen zo kort en omzichtig mogelijk te beantwoorden om Kaïn tegen zichzelf te beschermen en zijn afstand tot het geestelijke Eden niet te vergroten. Vooreerst niet kwetsen, dacht Abel, en zwijgen leek hiertoe het beste middel te zijn. Maar hij miste zijn broer en vond het jammer dat hij niet vrijuit kon vertellen over wat hij had meegemaakt op de Djebel Akhbar. Abel troostte zich met de gedachte dat zelfs de sterkste burcht van de grootste bever niet bij machte is een stormloop van eenvoudige regendruppels te weerstaan. Elke moeizaam opgebouwde dam ontmoet ooit die ene regendruppel te veel die door zijn rangen zal breken en alle andere druppels in zijn zog mee bevrijdt.
Eden zien zou alles oplossen.

12. De rivier

Wanneer men in beroering komt met de ziel, wordt men eenvoudig als een kind.

Oscar Wilde, De Profundis

Het mocht gezegd.
Wanneer Kaïn iets maakte, dan was het degelijk werk waarop hij terecht fier kon zijn en dat was hij ook.
Ze waren met het vlot vertrokken. De tocht naar de rivier was moeizaam verlopen, omdat Abel nog veel te zwak was, tot ergernis van Kaïn die vond dat hij zijn tijd in de put gewoon verprutst had. "Denk jij zo ooit Eden te kunnen bereiken? Je stapt als een gans", kon hij zijn spot na enkele uren niet meer onderdrukken. Loep liep eindeloos cirkels rondom hen om op eventueel gevaar te anticiperen zodat Abel steeds tijdig dekking kon zoeken. Ze bereikten net voor zonsondergang de rivier en Kaïn haastte zich om het vlot naar een eiland in het midden van de rivier te sturen om daar de nacht veilig door te brengen. Abel zat volledig door zijn krachten heen en zou zelfs rechtop staand kunnen slapen. Uitgeteld legde

hij zijn hoofd te rusten op zijn reistas, terwijl Loep tegen hem aankroop.
"Wat heb jij toch met die reistas?", vroeg Kaïn hem verwonderd. Abel had de hele weg zijn tas dicht tegen zich aangehouden.
"Ik heb een geschenk bij voor onze ouders, van op de berg", durfde hij niet Djibril nog te noemen.
"En? Iets speciaals? Wat is het?", vroeg Kaïn oprecht benieuwd.
Hoe moe Abel ook was, zijn geest reageerde snel en was de afgelopen weken uiterst bedreven geworden in het ontwijken van moeilijke onderwerpen. Hij kon onmogelijk vertellen dat hij zelf niet wist wat er in het geschenk van Djibril voor hun ouders zat. "Het is iets waardevols, maar het moet een verrassing blijven. Ook voor jou!", laveerde hij andermaal behendig voorbij het probleem. Deze ene keer was het Abel die graag het eerst "slaapwel" aan Kaïn wenste en hij leek het te zeggen terwijl hij al sliep.
"Slaapwel, Abel, morgen wordt het spannend, want een grote stroomversnelling komt eraan." Kaïn draaide zich om en volgde Abel naar vederland.

De volgende ochtend vertrokken ze in alle rust, maar de late namiddag kondigde zichzelf als onheilspellend aan. De hitte van de afgelopen dagen begon nu dwingend haar verloren vocht op te eisen en Belials hoogzwangere regenwolken donderden en ruzieden flitsend alsof hun leven ervan afhing. Met bakken vielen de overwonnenen neer, terwijl de winnaars hun triomfmars verder zetten om uiteindelijk op hun beurt een

meerdere te ontmoeten en zich in volle overgave te verliezen in een stroom van verse regendruppels.

Abel genoot ervan. Hij nodigde de druppels uit alsof hij zelf dit feest had georganiseerd. Hij stak zijn open hand uit, ving ze teder op. "Welkom, ik neem jullie mee", flitste het door zijn hoofd wanneer hij terug dacht aan Djibril op de rand van de machtige waterval van de Djebel Akhbar. Hij riep van blijdschap door alle geraas heen. "Ga en heb geen schrik mijn vrienden!" schreeuwde hij, terwijl hij het water van de rivier aaide en besefte hoe belangrijk deze wel was. "Hoezo?", sprak hij tot het water. "Een deel van jullie komt vanuit het meer van de Djebel Akhbar? Ik stond daar!" Hij voelde Djibril zo dichtbij en lachte naar hem. "Ik hoor je stem niet, Djibril, maar toch hoor ik je in de woeste roep van de kolkende rivier. Ik zie je niet echt, Djibril, maar ik herken je gezicht in het schuim van het water. Je zegt me niet wat je denkt, Djibril, maar toch ben ik zeker: Ash' hadu an la ilaha illa-llah." Abel begon uitbundig hardop te lachen. De druppels die van niet hoger naar beneden konden vallen, maakten Abel zielsgelukkig. Het waren allen zijn zielsgenoten en hij sprak met hen terwijl hij ze opving in zijn hand: "Aangenaam, mijn naam is Abel. Je hebt je toch niet te veel pijn gedaan? Heb jij de zee al gezien? Vertel het me en neem me mee, jullie kennen de weg, we zijn nu samen, we gaan samen." Hij stak zijn hand vrijmoedig in het water om hen hun weg te laten vervolgen. Het hart van Abel zong het lied van de berg in zijn zuiverste toon zonder het te zingen. De zee lonkte en te midden van zijn pelgrimsgenoten keerde hij zich om, wierp nog een eeuwige laatste blik in de ogen van Kaïn en rolde zich traag over

de rand van het vlot om één te worden met de rivier. Geen wrijving, hoek of kant, naast glijden druppels strelen.

Kaïn was druk bezig het vlot in goede banen te leiden en hoorde door het geraas slechts flarden van de vreugdekreten van Abel. Hij wist niet wat ervan te denken. Maar Abel zo uitbundig gelukkig zien, maakte hem zelf ook blij, ook al begreep hij niet waarom Abel zo uitgelaten kon zijn te midden van zo'n barbaars stormweer. Tot het leek alsof het hevige onweer Abel voor zijn ogen uitwiste en de rivier hem gastvrij onderdak bood. Alles gebeurde zo ontwapenend eenvoudig, zo kinderlijk voor de hand liggend onder zijn eigen ogen. Kaïn schrok zich een ongeluk en probeerde alsnog, al was het maar absurd, te bewegen. Tevergeefs. Hij riep, of liever, dacht te schreeuwen, maar voelde zijn stem gesmoord nog voor ze woorden kon maken. De subtiele eenvoud van Abels rollende beweging, als de eenvoud en evidentie zelve, vervat in de schoonheid van een vertraagde beeld, vertraagde net zozeer elke spier in hem en stopte elke gedachtestroom. Kwam daar tot zijn nog grotere verbazing de volslagen verrassende reactie van Loep boven op het gebeuren: slechts even zijn kop opheffen, om hem doodrustig weer neer te leggen op de reistas van Abel alsof hij tegen Abel wou zeggen: "Tot binnenkort, ik zal wel op je tas letten." Het hallucinante gebeuren was onovertrefbaar. Kaïns hersenen gaven zich over en willoos werd hij meegezogen in dit onwerkelijke tafereel. Hij verliet zijn roer, kroop naar de lege plaats van Abel, legde zich neer, net zoals Abel er eerder lag, keek van heel dichtbij in de ogen van Loep en beiden verroerden zich niet. Loep betekende met de jaren

steeds meer voor Kaïn. Hoe vaker ze samen op jacht gingen, hoe meer de vriendschap tussen hen beiden Kaïn troost bood in het bittere meningsverschil met zijn ouders.
"Er is toch niets aan de hand?", leek Loep hem nu toe te fluisteren. "Djibril waakt!" en de rust van Loep streek neer op Kaïn. Geen einder meer, noch oever, zon of maan, geen rots of doel, gedachte noch verhaal.
Loep sloot zijn ogen. Dus Kaïn sloot zijn ogen.
En voor de allereerste keer in zijn leven liet Kaïn zich als een blinde leiden door de eveneens gesloten, maar helderziende ogen van een wolf, terwijl er duivelse krachten boven hen tekeergingen, maar hen niet konden raken. De inzet van de strijd die zich afspeelde boven hun hoofden was ontzagwekkend hoog en draaide puur om dat ene eenvoudige geschenk in een simpele verpakking in die doodgewone reistas van Abel welke Loep met zijn hoofd als vanzelfsprekend bewaakte.
Djibril keek nauwgezet toe en liet de strijd met Belial boven hun hoofden over aan Michaël en de zijnen.
Zoals Djibril de rivier kende, zo kende de rivier Djibril. Hij nam het roer en loodste het vlot probleemloos langs de vervaarlijke stroomversnelling en zorgde tegelijk voor Abels behoud.

Het geschenk zou het koste wat het kost op zijn bestemming raken.

13. Het geschenk
deel 1

Het oogenblik van het berouw is het oogenblik der inwijding. Meer dan dat: het is het middel waardoor men zijn verleden verandert.

Oscar Wilde, De Profundis

Er zijn gebeurtenissen of momenten in het leven die zo eenvoudig lijken dat erover spreken niet de moeite waard lijkt, ofschoon het soms juist die momenten zijn die de prachtigste en diepste betekenis dragen.

Eenvoud lijkt vaak banaal, maar is het niet. Het vraagt getrainde ogen, maar beter nog getrainde blinde ogen. Zodat dat ene intrigerende zesde zintuig van de intuïtie noch door ogen verblind, noch door oren verdoofd van koers raakt.

Voor Eva's intuïtie was zelfs geen gebeurtenis nodig om te weten dat "het" op til was.

Terwijl Adam zich zorgen maakte om het lange wegblijven van Abel, deed Eva dit helemaal niet. Abel leefde, dat wist zij zeker en hoe zekerder ze werd, hoe meer ze voelde dat het niet lang zou duren eer ze hem terug zou zien. Haar gebed,

en dus haar hart, ging alsmaar heftiger tekeer telkens ze aan Abel dacht.

Eva was dan ook geenszins verbaasd toen ze plots in de verte een druk gesticulerende Adam naar zich toe zag komen met een wolf aan zijn zij. Geen minuut later zag ze Abel van onder aan de rivier met een grote wandelstok moeizaam naar haar toekomen. Loep was door Abel vooruitgestuurd om Adam van het veld te halen zodat het welkom met hun drieën samenviel. Abel mankte zwaar, maar zijn gezicht straalde van vreugde.

Adam had alle moeite om niet te beginnen juichen en hield zich in om Eva's stilte niet te overschaduwen. Hij klemde zijn vrouw vast om haar middel en de blijdschap op hun gezicht was van meters ver te zien.

Abel naderde en richtte zich eerst tot Eva, omarmde haar innig en kuste haar zoals zij hem kuste. Hij nam snel haar hand en hield hem op zijn hart. Hij sprak: "Ash' hadu an la ilaha illa-llah", en zij voelde meteen hoe zijn hart reageerde op het ritme. Grote ogen van verbazing en vreugde trok ze. Nederig ontroerd wees ze hem naar zijn vader en met drieën haakten ze in elkaar. "Ik ben zo verschrikkelijk blij om je weer te zien. Jahwe zij dank. Heb je Eden gezien?"

"Van heel ver, vader."

"Jahwe zij dank! Kom binnen in de grot en vertel ons je verhaal. Moeder zal nog wel iets te eten hebben voor jou. Je kan wel iets gebruiken zo te zien. Weet jij iets van Kaïn? Wij hebben al lang niets meer van hem gehoord."

"Met Kaïn is alles goed, vader, maak je geen zorgen."

Eva streelde Loep nog even welkom en trok meteen de grot

in om een sober feestmaal te bereiden.
Niet veel later zaten ze met zijn allen rond het vuur, terwijl een vroege herfstzon haar stralen gul in de grot uitstrooide. Abel at dankbaar van de honingkoeken. Van elke kruimel werd genoten. Loep lag tegen Adam aan. Adam zag zijn bil en kon zijn nieuwsgierigheid niet langer onderdrukken: "Loep heeft zich verwond op de berg? en jij ook?"
"Niet op de berg, maar ik zal beginnen vanaf het begin."
Abel vertelde alle details, niet alleen de gebeurtenissen op zich, maar ook alle gevoelens van twijfel, hoop, berusting. Adam en Eva's ogen fonkelden zodra hij hun begon te vertellen over de oude man op de berg die Djibril bleek te zijn en hoe Djibril hem op de top toonde dat Eden te vinden was 'daar waar de zon opgaat'. Hij zong voor hen het lied van de berg en vertelde over de waterval. Alles vertelde hij behalve 'Ik getuig: er is geen God dan God', dat durfde hij in Adams bijzijn niet te onthullen, omdat hij zijn moeder onder geen beding in problemen wou brengen. Nadat hij in detail verteld had hoe hij afscheid had genomen van Djibril, kwam hij uit op het geschenk dat Djibril had meegegeven voor zijn ouders en hij nam zijn reistas.
"Wat is het?", kon Adam zijn opwinding niet meester blijven en Eva was niet minder nieuwsgierig.
"Ik weet niet wat het is, ik moest het met mijn leven bewaken, zei Djibril." Abel nam zijn reistas, haalde het kleinood tevoorschijn en overhandigde het pakje aan Eva. Ze trilde en bad heel zachtjes "Ash' hadu an la ilaha illa-llah" terwijl ze het vreemde verpakkingsmateriaal langzaam verwijderde, uit schrik om iets stuk te maken. Adam hield zijn adem in. De

zon deed een laatste maal haar best om geen detail ervan te verhullen.
Hun mond viel wijd open.
In haar hand kwam de appel uit Eden tevoorschijn: glanzend en heel, ongerept. Op de plek waar hun mond ooit had gebeten waren er enkel nog twee afdrukken zichtbaar, fijne zwarte lijntjes op het mooie groen. Jahwe had de appel bewaard en geheeld zoals Hij ook hun oprechte spijt had aanvaard. Hun vreugde kende geen grenzen. Abel was compleet van de kaart. Eva en Adam vielen in elkaars armen en kusten de appel als was het Jahwe zelf.
"Ash' hadu an la ilaha illa-llah", spraken ze beiden voluit en ze dankten Jahwe voor dat ene belangrijke stukje Eden dat terug had mogen keren in hun midden.
De emotie werd Abel te veel, hij sloop stil naar buiten, keek naar de ondergaande zon en riep dankbaar: "Ik kom, Djibril!"
Abel ging terug binnen en kon de rest van zijn verhaal onmogelijk nog verder vertellen. Het geluk van zijn ouders en hun dankbaarheid kenden geen grenzen en hun blijdschap om het geschenk van Jahwe wou hij niet onderbreken. "Ik kom morgen terug. Ik ga nu naar Kaïn voor het helemaal donker is", zei hij, denkend aan zijn broers eenzaamheid.
Eva stond snel op en stapte naar hem toe. De appel had haar duidelijk gemaakt dat ze Belial niet meer hoefde te vrezen en dat Abel zo geestelijk gegroeid en rijp was dat ze hem in zijn oor kon fluisteren: "Ga naar je broer en zorg goed voor hem."
Voor de eerste maal in zijn leven hoorde Abel zijn moeder in zijn taal spreken en hij antwoordde haar eveneens heel stil: "Ik getuig: er is geen God dan God." Vreugdevol namen ze

afscheid van elkaar.
Eva voegde zich opnieuw bij haar man om verder van het geschenk te genieten. 's Nachts kroop Eva dicht tegen Adam aan met de appel tussen hen beiden in. Adam had al de hele avond Jahwe geloofd om Zijn erbarmen voor hen. Hij begon eerst tienmaal, daarna honderdmaal en hij stopte gewoon niet met de lof te zingen van Jahwe. Hij begreep maar niet waaraan hij dit verdiend had. "Wat gaan we met de appel doen?", klonk het plots oorverdovend stil in zijn oor en Adam keek verbaasd in Eva's zachte ogen.
"Je spreekt?", schaamde hij zich plots voor al zijn geraas van de afgelopen uren. "Je spreekt?", herhaalde hij om zeker te zijn dat hij niet hallucineerde.
"Ja."
Adam kuste eens te meer de appel en omarmde Eva innig. "Ik zeg niets meer, ik heb al jaren zoveel gezegd, te veel te vaak en te vaak te veel", besefte hij maar al te goed.
"Ga jij dat nog wel kunnen?", lachte Eva zacht om zoveel kinderlijke goede wil.
"Jij moet het mij leren", meende hij ernstig.
"Dan moet je me gewoon nadoen, want ik zal niet veel spreken, ik vind het zelfs vreemd om te spreken en ik denk niet dat ik het nog echt wil. Tenzij om Jahwe te danken."
"Wat gaan wij met de appel doen?", hernam Adam daarom snel haar vraag.
"Een appel die je in vruchtbare grond steekt, wordt een boom niet?", vroeg Eva zich hardop nadenkend af.
"Schitterend idee, hier vlakbij deze grot is er nog een kleine vruchtbare plek die ook bescherming biedt tijdens de winter."

Hij keek haar nogmaals ongelovig aan. “Jij spreekt! Mag ik je vragen wat Ash’ ...” “Ik getuig: er is geen God dan God,” antwoordde Eva snel en ze zweeg alweer, want ze voelde hoe dit alles haar afleidde van het spreken van haar hart met Jahwe. Adam volgde nu ook haar voorbeeld en zweeg meteen. Er hoefde niets meer te worden gezegd. De geheelde appel tussen hen beiden in sprak boekdelen en morgen zouden ze de appel begraven opdat zijn zaad kon kiemen tot een boom om blijvend getuigenis te geven van Jahwe’s zorg over zijn schepselen. De dag nadien, zodra de zon haar dagtaak begon, toog Adam aan het werk. Ze begroeven de appel dicht bij de grot, vlak naast hun kleinste akker en meteen bouwden ze een muur van rotsen en stenen eromheen ten einde de toekomstige jonge plant maximaal bescherming te bieden. Elke daarop volgende morgen zou Eva de weg naar de rivier afleggen met een kalebas. De weg naar beneden was al een feest, maar zwaar beladen de weg omhoog was een nog groter feest.
Zalig de lezer die dit mag begrijpen.

14. Het geschenk
deel 2

Ik moet mij bekennen dat ik zelf mij te gronde richtte, en dat niemand groot of klein te gronde gericht kan worden dan door zijn eigen hand. Ik ben volkomen bereid het te bekennen. Ik tracht het te bekennen al denkt men op het oogenblik dat het niet zoo is. Deze meêdoogenlooze aanklacht breng ik zonder mededoogen tegen mijzelf in. Wat de wereld mij aandeed, moge verschrikkelijk zijn geweest, wat ik mijzelf aandeed, was verreweg verschrikkelijker.

Oscar Wilde, De Profundis

"En, hoe was met beide oudjes? Alles in orde?", begon Kaïn, blij om Abel weer te zien. "Gaat het wel om af te dalen?", vroeg hij, tegelijk bezorgd.

"Naar beneden gaat alles. Ik moet je veel groeten doen. Ze vroegen meteen naar je en waren erg bezorgd." Abel gooide meteen zijn lege reistas naast zijn slaapplaats. "Ik ben doodop." Hij wou slapen.

"Waren ze blij met je geschenk?", verraadde Kaïns vraag zijn nieuwsgierigheid van dagen.

"Oh ja!" Abel was plots klaarwakker en kon zijn vreugde niet langer onderdrukken, stellig ervan uitgaande dat de wondere ervaring die Kaïn had opgedaan tijdens de aftocht op de rivier

onmiskenbaar positieve sporen zou hebben nagelaten in zijn geest. “Het geschenk was het mooiste, het allerbelangrijkste, het ongelooflijkste, het meest verrassende, het aller ... .”
Kaïn onderbrak hem: “Excuseer, mag ik dan eindelijk weten wat het was?”
“De appel!”, riep Abel verrukt met eerbied en ongeloof.
“Excuseer: de appel?” Kaïn kon nauwelijks een spottende verbazing onderdrukken.
“Ja, de appel! Ik had nooit gedacht dat ik, dat wij, met zo’n belangrijk geschenk naar onze ouders mochten terugkeren.”
“Hoho, nu ga je te snel”, vroeg Kaïn om uitleg, zich niet meer op zijn gemak voelend omdat hij precies veel gemist had. “Hoe zit dat met die ‘appel’?”
“Het is een lang verhaal dat ik even ga samenvatten”, antwoordde Abel en met een nieuwe adem vertelde hij veel uitgebreider dan hij van plan was al wat vader hem eerder verteld had over Eden en het trieste verhaal over hun val en verbanning uit Eden. Abel vergat evenwel de vraag te beantwoorden.
“Maar vertel me nu eindelijk: waar haalde jij die appel dan vandaan?”, onderbrak Kaïn hem abrupt om eindelijk verlost te worden van zijn nieuwsgierigheid. “Ik kreeg hem van Djibril, de engel van Jahwe, op de Djebel Akhbar. Hij vroeg me het geschenk aan onze ouders te bezorgen.” Abel wou niet langer dit onderwerp ontwijken en vertelde in één adem verder het lange verhaal over hoe hij over de top werd gedragen en uitzicht kreeg op het verre Eden in het Oosten. Abel vertelde aansluitend over de val van de engelen. Op exact dezelfde manier als Djibril het hem vertelde. Zonder dat hij alles begreep, laat staan het kon uitleggen. Maar Abel had zijn broer lief en

wou hem dit schenken.
Maar het geschenk viel bij Kaïn in dovemansoren. Kaïns oren sloten zich door wat hij met zijn ogen voor zich zag: de immense top van de Djebel Akhbar. Onmogelijk te bereiken. Onmogelijk te geloven dat zijn broer daar geweest was. Maar hij wist het plots niet meer. Het ergerde hem mateloos dat hij Abel niet langer kon afdoen als een gestoorde geest die hallucineerde ten gevolge van ontbering. Wat hij nu vernam, plaatste veel van zijn eigen woorden en daden ten opzichte van Abel in een gans ander daglicht. Een daglicht dat niet veel moois toonde en smeekte om snel te mogen verduisteren. Kon het dat ook zijn ouders gestoord waren door ontbering? Maar dat geschenk dan? Hij had het met eigen ogen gezien. Loep had het bewaakt. Was Loep dan ook gek? Waarom was hijzelf dan niet gek? Hij zocht wanhopig steun en raad aan de rand van de grot om met stijgend geloof in een ongeloof naar de top van de Djebel Akhbar bij ondergaande zon te kunnen kijken. De top priemde door een hermelijnen kraag van wolken en droeg majestueus als een koning een kroon van paars-oranje-goud. De berendoder wist niet wat aan te vangen met dit verhaal. Het was toch niet mogelijk om zo'n top te bereiken? Was zijn broer dan een leugenaar? Was het maar o zo makkelijk als beren doden! Het waren vooral de ogen van zijn broer die hem zo uitermate deden twijfelen. Hij herkende die ogen. Het waren net dezelfde oprechte ogen die hij zag juist nadat hij een dier de fatale steek had toegebracht. Ogen die, eenmaal de doodsangst voorbij, niets meer hadden te verbergen. Die niet langer hoefden te smeken om gespaard te worden. Het waren de ogen van een vanzelfsprekende overgave en waarheid.

Ogen die hij telkens liefhad, die hem raakten, die hem troost gaven. Ogen die in vrede getuigden van de eerder overwonnen angst en pijn. Maar hij twijfelde tegelijk of hij daar ook mee zou mogen sterven. Glas en spiegel waren ze, maar net dat wou en kon Kaïn niet zien. De top van de berg was te hoog. De maan had inmiddels plaats genomen boven de top en wou Kaïn iets tonen, maar ...

Het bleef lang stil in de grot. Abel hield de adem in. Kaïn ademde hoorbaar zuchtend. Plots: "Ik wil misschien blind zijn", zei Kaïn oorverdovend stil voor zich uit in het ijle, niet omkijkend. Abel keek blij verrast op. Hij herkende een soortgelijke gedachte, toen hij die eerste radeloze dagen in de put verbleef en pas na dagen besefte dat hij misschien blind was voor Djibrils aanwezigheid. Abel juichte dit besef bij Kaïn toe en hoopte nu stil op meer. Hij durfde zich niet te verroeren om dit heilige begin niet te verstoren. Djibril keek machteloos vanop de maan toe. Belial lachte om zoveel naïviteit.

In de grot boven de rivier bleef het andermaal urenlang stil.

Onder hen stroomden miljarden druppels in het pikkedonker naar de zee. Abel snakte ernaar hen te mogen volgen, maar zou nooit zonder zijn broer gaan. Pas toen de zon al wentelend weer de plaats van Eden begon te tonen en Abel Kaïn zag duizelen, spoedde hij zich naar hem toe en hielp hem naar zijn slaapplaats. Hij waakte bij hem en het vuur. Geen slaap kon Abel weerhouden om nu niet voor zijn broer te zorgen. Abel zorgde voor Kaïn zoals hij wist dat Djibril ooit voor hem had gezorgd hoog in de grot van de Djebel Akhbar. Om niets had hij toen gekregen en om niets zou ook hij nu geven.

Om niets.

15. Kaïn

Onze eigen ervaringen betreuren is onze eigen ontwikkeling tot staan brengen. Onze eigen ervaringen verloochenen is een leugen leggen op de lippen van ons eigen leven. Het is niet meer of minder dan een verloochening der ziel.

Oscar Wilde, De Profundis

Wanneer wij beginnen te leven, is het zoete ons zoo zeer zoet, en het bittere zoo zeer bitter, dat wij onvermijdelijk al onze verlangens richten naar genietingen, en er op uit zijn niet enkel "voor een maand of twee op honing te teren", maar al onze jaren lang geen ander voedsel te proeven, zonder onderwijl te beseffen, dat wij eigenlijk bezig zijn de ziel te laten verhongeren.

Oscar Wilde, De Profundis

Dagen daarop bleef Kaïn zwijgzaam. Hij stelde zijn broer op de proef, maar de proef dreigde zich telkens tegen hem te keren. Hij observeerde nauwgezet elke handeling van Abel, maar vond geen tegenstrijdigheid tussen zijn woorden en daden. Steeds bleef Abel geduldig en liefdevol met hem omgaan, hoe nukkig en bars hij zich ook tegenover hem gedroeg. Het maakte hem wanhopig, deed hem ongemeen hard twijfelen

over al zijn woorden en handelingen van het afgelopen jaar. Het voelde niet aangenaam, maar hij kon niet bevatten dat hij zo verkeerd kon geoordeeld hebben. Het was nu Abel die voor hem zorgde en dat zinde Kaïn helemaal niet. Het stemde hem steeds bitterder en opstandiger. Hij voelde zich als zonder speren voor een beer staan, met zijn handen geboeid op de rug. Wat hem overkomen was op de rivier en op welke onverklaarbare wijze het vlot de stroomversnellingen succesvol had genomen was puur toeval geweest. Hoe overtuigend ook Abel eerder zijn best had gedaan om hem duidelijk te maken dat Djibril, alweer die Djibril, hen had geholpen, ontkende hij deze realiteit steeds meer met rationele argumenten. Hij was oververmoeid toch? Zag toen nauwelijks uit zijn ogen. Had dagen nagenoeg niets gegeten?
De man die even in de spiegel van de waarheid mocht kijken, durfde het niet aan om zijn ogen te openen. Zijn ik stond hem als een Djebel Akhbar in de weg.
Kaïn bleef zwijgzaam.
Hoe erg hij ook hongerde naar licht, hij bleef liever blind dan de waarheid onder ogen te zien. Hij bedankte de waarheid feestelijk voor haar consequenties. Het zuur van haar citrus was niet aan hem besteed. Alleen honing kon hem bekoren. Hij had gevraagd om blind te mogen zijn.
Hij was het, en bleef het. Zonder meer.

De dagen duurden lang.

Toen Abel op een dag met maïskoeken kwam, gooide Kaïn die brutaal weg. Hij voelde zich terug standvastig. Hij ontdeed

zich van zijn boeien en nam zijn wapens strijdlustig terug in de hand. Hij was terug! Terug van nooit weggeweest. Meer dan ooit. Terug. Klaar voor het doden van beren. Klaar om te bewijzen dat Eden niet bestaat. Klaar om de eerstgeborene te zijn.

"Is dat al wat je me kan geven: maïskoeken? Denk jij zo sterk genoeg te worden om Eden te bereiken? Zeg maar tegen de oudjes dat we volgende week naar Eden vertrekken! Ik ga nu op jacht. Haal jij ondertussen Loep. Zonder Loep geen Eden!" O wee de arme beer die hem nu zou tegenkomen. Hij had lang genoeg getwijfeld en getreuzeld. Wat had hem zover kunnen krijgen? Het was hem een raadsel. Tijdverlies was het geweest.

Abel aanhoorde en gehoorzaamde gedwee.

Alleen Eden zien kon Kaïn overtuigen.

16. Het afscheid

Ik herinner mij hoe ik eens over dit onderwerp sprak met een der schoonste persoonlijkheden die ik ooit gekend heb: een vrouw wier medegevoel en edele goedheid jegens mij, zoowel vóor als na de ramp van mijn gevangenisschap, alle macht van beschrijving te boven zijn gegaan, eene die mij, hoewel zij het niet weet, meer dan iemand anvders uit de gansche wereld werkelijk bijstand gegeven heeft bij het dragen van den last mijner kwellingen, en dat alleen door het enkele feit van haar bestaan, doordat zij is wat zij is: een ideaal zoowel als een invloed: een wezen dat niet alleen de gedachte ingeeft aan wat men zoû kunnen worden, maar ook feitelijke hulp verleent om het te worden, een ziel die de gemeene lucht zoet maakt, en al wat geestelijk is, zoo eenvoudig en natuurlijk doet schijnen als het zonlicht of de zee: eene voor wie schoonheid en smart hand in hand gaan en dezelfde zending hebben. Bij de gelegenheid die ik bedoel, zeide ik tot haar - ik herinner het mij zeer duidelijk - dat er genoeg lijden was in één nauwe Londensche steeg om aan te toonen dat God de menschen niet liefhad, en dat, als ergens eenige smart heerschte, al was het slechts het verdriet van een kind dat in zijn stadstuintje zit te weenen om iets dat het al of niet misdreven heeft, het gelaat der gansche schepping geschonden was. Ik had geheel en al ongelijk. Zij zeide het mij, maar ik kon haar niet gelooven. Ik was niet in de sfeer waarin men dat geloof behalen kan. Nu komt het mij voor dat de éene liefde of de andere de eenig mogelijke verklaring is van de buitengewoon groote som van lijden op de wereld. Ik kan geen andere verklaring beseffen. Ik ben overtuigd dat er geen andere is, en dat, als de wereld wezenlijk, zooals ik zeide, opgebouwd is uit smart, zij opgebouwd is door de handen der liefde, omdat op geen

andere wijze de ziel des menschen, voor wie de wereld geschapen werd, de volle gestalte van hare volmaaktheid kon bereiken. Genot voor het schoone lichaam, maar leed voor de schoone ziel."

Oscar Wilde, De Profundis

Kaïn sprak:
"Is dit al wat je me kan geven: maïskoeken?"
Abel zweeg, liet het niet aan zijn hart komen en haastte zich onverwijld naar zijn ouders om Loep te halen. Loep, gans hersteld van zijn wonde, kwam hem al van ver tegemoet.
"We gaan binnen enkele dagen vertrekken, Loep. Je luilekkerleventje is afgelopen!", treiterde hij Loep al lachend, blij om samen met zijn broer te kunnen vertrekken. Hij kwam aan bij de grot waar zijn vader de laatste hand aan het leggen was aan een stenen omheining rond de plek waar ze de appel begraven hadden, als beschutting tegen de scherpste wind en allerhande ongedierte.
"Vader, ik kom afscheid van je nemen. Kaïn en ik vertrekken volgende week naar Eden. Niet lang meer en je zal Kaïn terug in je armen kunnen sluiten."
"Mijn zoon, hoe kan ik je danken voor al wat je reeds voor ons hebt gedaan?", vroeg Adam wijzend naar de kleine tuin van Eden.
"Jahwe zij dank, vader. Dank mij niet. Ik moet jullie danken."
Ze namen ingetogen afscheid waarna Abel zijn moeder opzocht.
Eva kwam net terug van de rivier met een volle kalebas water

voor de plek waar ze de appel hadden begraven. Abel wachtte haar op. Hij wou dit moment voor eeuwig vasthouden in zijn geest. Elke beweging van haar nam hij zorgvuldig in zich op. Elke steen die zij raakte en verplaatste werd een steen die voortaan heilig werd in zijn herinnering. Haar waardigheid. Haar toewijding en gehoorzaamheid aan Jahwe. Haar ontzag en tegelijk onbevangen, angstloze vrees voor Jahwe. Maar bovenal haar nederigheid in spreken en niet spreken, doen en niet doen. Diep in zijn hart was hij Jahwe dankbaar om de ouders die hij gekregen had en om de liefde van zijn broer. Hij besefte in een flits dat zijn geestelijke opleiding door haar al begon op de dag dat hij haar als jong kind beschermd had tegen een ontketende vader. Het was haar liefde voor hem die hem immers zo sterk had gemaakt dat hij al piepjong in staat bleek te zijn om Belial een hak te zetten, zo begreep hij nu pas. Door deze kracht was hij zelf gespaard van een schuldgevoel als hij hiet niet tussenbeide was gekomen. Een kwetsuur die door zijn vader, hoe achtenswaardig hij later ook bleek te zijn, nooit had hersteld kunnen worden. Abel werd bij die gedachte door emotie overmand en liep mankend naar haar toe om de volle kalebas van haar over te nemen.

"Moeder, ik kom afscheid van je nemen. Kaïn en ik vertrekken stilaan naar Eden en ik wil je nog bedanken voor alles. Bedank mij niet. Ik kan nooit teruggeven wat ik van je kreeg: mijn lichaam, mijn geest, mijn hart ... " Eva onderbrak hem en fluisterde sussend in zijn oor: "Ik hou van je." Ze nam de kalebas terug van hem over en ging schijnbaar onverstoord verder de weg op naar hun kleine tuin van Eden, zonder verder om te zien. Ze liet Abel achter en keek niet meer om. Eva's

eerdere vreugde om het dragen van de zware last omhoog werd plots overschaduwd door haar zesde zintuig en stemde haar nu somber. "Zuurder, vele malen zuurder dan de citrus", maakte ze zich grote zorgen en ze wou Abel geenszins verontrusten. Abel keek haar verbaasd na. Met deze woorden die hij voor het eerst mocht horen in zijn leven, gaf ze hem haar liefde in woorden. "Ik hou van je", zinderde het na in zijn geest. De woorden overrompelden Abels gemoed. Hij hoorde of zag niets meer. Alles bleef gefocust op die paar woorden die en vreugde schonken om hun geboorte en smart droegen wegens dit afscheid. Het was eens te meer zijn trouwe vriend Loep die hem voorzichtig de weg naar Kaïn wees.

Jahwe keek toe en mengde de tranen van moeder en zoon in de kalebas opdat het zaad van de boom des levens in het kleine tuintje van Eden buiten Eden voluit kon ontkiemen.

17. Het offer

Ik bood het hoofd aan alles met een soort hardnekkigheid van wil en veel ingeboren opstandigheid, tot ik volstrekt niets in de wereld overhad dan één enkel ding. Ik had naam, positie, geluk, vrijheid, rijkdom verloren. Ik was een gevangene en een arm man. Maar nog had ik mijn kinderen over. Plotseling werden zij mij door de wet ontnomen. Het was zulk een verbijsterende slag voor mij, dat ik niet wist wat te doen. Ik wierp mij op de knieën en boog het hoofd en weende en zeide: "Het lichaam van een kind is als het lichaam onzes Heeren; ik ben geen van beide waardig". Dat oogenblik, scheen het, redde mij. Ik zag dat het eenige wat mij overbleef te doen, was alles voor lief te nemen. Van toen af - het zal ongetwijfeld vreemd klinken - heb ik mij gelukkiger gevoeld. Ik was doorgedrongen tot de ziel in haar uiterste wezenheid. In vele opzichten was ik haar vijand geweest, maar ik vond haar op mij wachten als een vriend.

Oscar Wilde, De Profundis

Kaïn was in zijn sas. Alles had hij onder controle. Een voorraad vlees in zijn reistas voor de allereerste dagen. Abel had een deel droge koeken bij voor in nood. Verder droeg Kaïn zelf nog een tweede goed gevulde reistas met allerhande benodigdheden zoals hij gewoon was wanneer hij een lange rooftocht maakte. Hij wisselde Abels steunstok prompt

voor een heuse speer. Het was grappig om te zien hoe Abels gezicht vertrok. "Geen commentaar! Het is zo goed als een wandelstok en als je een beer voor je neus ziet opdoemen ben je maar al te blij dat je zoiets in je handen hebt in plaats van een Djibril ergens in de lucht." De inzet van de reis was meteen duidelijk.

"Vraag jij Loep om opnieuw in cirkels te lopen zoals hij deed toen we naar het vlot reisden." Loep wachtte niet op instructies en spurtte meteen weg.

Zo vertrok het genootschap richting zonsopgang. Snel schoten ze niet op. Abel was al wat sterker geworden, maar "minder zwak" was een betere omschrijving voor zijn huidige conditie. Om de twee uren dienden ze wat te rusten, wat Kaïn niet zinde. Het gevaar loerde om elke hoek en zonder Loep zou hij zo'n reis met een verzwakte metgezel nooit hebben durven aanvatten, maar de wolf vervulde zijn taak perfect. Om de twee, drie nachten zochten ze een veilig onderkomen, meestal in een spelonk of op een moeilijk bereikbare richel, zodat Kaïn op jacht kon gaan terwijl Abel veilig rustte. Eenmaal de voorraden weer aangevuld waren, ging het steeds verder. Het enige dat Abel moest doen was de weg wijzen. Ze passeerden de voet van de Djebel Akhbar en Kaïn vermeed om er nog over te spreken. Het bleef hem moeilijk om het verhaal van Abel au sérieux te nemen. Telkens ze een wilde appelboom tegenkwamen, plukte hij een vrucht en hield die voor Abels neus: "Weet je zeker dat de bewuste appel niet van deze boom kwam?" Dan nam Kaïn er een beet van om hem vervolgens respectloos weg te gooien. "Waar is die Djibril nu?", weerklonk het steeds weer in zijn hoofd en slechts met de grootste

moeite kon hij zijn kaken op elkaar klemmen. “Hoe lang gaat hij deze nonsens nog volhouden?” Zo voedde Kaïn constant zijn ongeloof tegenover de ganse expeditie. Maar Abel wankelde niet. Hij concentreerde zich nauwgezet op het Oosten. Hij had Eden ooit van ver zien liggen: een gloed, een hoop, een redding voor zijn broer, een vreugde voor zijn ouders.

De broers werden steeds zwijgzamer tegenover elkaar. Kaïn hield zich aan zijn woord: hij ging mee naar Eden. Abel hield zich aan zijn woord: hij at vlees. Toen de Djebel Akhbar reeds ver achter hen lag, zijn top zo klein als een kersenpit, hoorden ze plots Loep tekeergaan. Hij was nog een heel eind weg, maar zijn signaal was duidelijk. Een beer! Voor Kaïn geen probleem, ware het niet dat zijn broer als ballast aan zijn been hing. “Daar!”, wees Kaïn Abel een geschikte boom en hij hielp hem eerst mee in veiligheid. “Blijf hier en kom er om geen enkele reden uit. Ik kom zo snel als ik kan.”

Bevrijd van Abel en de zware reistassen snelde hij lenig als een ree Loep tegemoet. Zijn gretige jagersbloed begon te koken. Zijn speren stonden al weken droog van berenbloed en daar zou snel een eind aan komen. Algauw zag hij de ervaren Loep spelletjes spelen met een jonge beer. Kaïn schreeuwde zelfverzekerd naar de beer om zijn aandacht te trekken, anders was er geen plezier aan voor een berendoder zoals hij. Toen de dolgedraaide beer zich omkeerde en even aarzelde, stapte Kaïn tot op twintig meter van de beer af, alle vluchtwegen al lang in zich opgenomen. De onervaren beer was zich nog van geen kwaad bewust, oncomfortabel met een wolf in de rug en een vreemde snuiter voor zijn neus. Kaïn legde zijn speer aan. Hij berekende exact de tijd die zijn speer nodig had

in combinatie met een aanlopende beer. Een berekening die door Loeps onverwachte verbale aanval verstoord werd, want jammer genoeg remde de beer af en draaide hij zich bruusk om naar Loep, waardoor de speer langs zijn kop schampte en enkel het haar van zijn machtige kop nog fijntjes streelde. Geen klauw kon Kaïn oogsten, want de geschrokken beer had er meteen genoeg van en blies wijselijk de aftocht.
Kaïn was een beetje ontgoocheld, maar desalniettemin prees hij Loep om zijn voortreffelijke inzet.
"Waar is die Djibril nu?", ging het weer zelfvoldaan door zijn hoofd en hij spuwde op de grond. Even later waren ze allen terug samen en ook Abel zong de lof van Loep en dankte Kaïn. Kaïn voelde zich sterk. "Even verderop is er een veilige plaats om te overnachten."
Toen de avond viel, ontspon zich een geanimeerd debat tussen beide broers. "Toen ik mijn speer gooide, zag ik jouw Djibril nergens", wond Kaïn er geen doekjes om. Dit kon tellen als aanzet.
"Misschien stond hij wel achter je", antwoordde Abel alsof hij het werkelijk zo voor zich zag.
"Wat zijn wij dan? Een bende onnozelaars die een toneeltje opvoeren zonder enige betekenis, terwijl achter onze rug het ware pleit beslecht wordt?", wond Kaïn zich op.
"Onnozel ben je maar als je niet ziet wat er zich achter je afspeelt."
"Dus ik ben onnozel en blind, en jij ziet?", klonk het sarcastisch.
"Of, en dit kan je net zo goed zeggen, ben ik blind voor jouw blindheid, zoals jij dat blijkt te zijn voor de mijne. Ik kan net

zo goed als jij de realiteit niet negeren die mij getoond werd", bleef Abel rustig.
"Waarom is jouw realiteit dan niet dezelfde als die van mij?", kalmeerde Kaïn al wat.
"Het is zoiets als wanneer je samen naar eenzelfde landschap kijkt. We kijken naar hetzelfde beeld, maar ieder van ons ervaart het beeld anders, soms door ons gevoel, misschien voelen we ons wel ziek die dag, soms door onze emotie van dat moment, bijvoorbeeld een opgewektheid of droefheid. Al deze facetten van ons gemoed kleuren ons beeld en doen ons beiden hetzelfde landschap anders interpreteren. Van afkeuren tot misprijzen, van goedkeuren tot bejubelen."
Er viel een ongemakkelijke stilte. "Jouw interpretatie is de juiste voor jou en de mijne is dat voor mij. We dienen enkel rekenschap te geven aan ons innerlijk oog", poogde Abel in extremis Kaïn enige houvast te bieden.
"Innerlijk oog?", schudde Kaïn zijn hoofd, alsof het hem begon te duizelen om zoveel nonsens.
"Glas en spiegel. Ons oog is waarmee we zien en ons oog is ook het enige waarmee we onszelf zien in het water van de rivier. Zo alleen kunnen we via onszelf met onszelf praten zoals ik nu met jou praat. Je ziet jezelf antwoorden op alle moeilijke vragen die je jezelf stelt en terwijl je antwoordt, weet je al of je jezelf iets voorliegt of niet. De spiegel maakt je zo doorzichtig als glas", zei Abel, zich de schaal met water bij zijn moeder herinnerend.
Er viel een nog veel ongemakkelijkere stilte. De sfeer werd er niet vrolijker op. Abel moest nu wel doorspreken. Het was zijn nood die nu het hoogst was, wilde hij niet getroffen wor-

den door zijn eigen woorden, en hij wachtte niet op een vraag. "Het innerlijk oog is als ons hart", dacht hij de zaak vooruit te helpen. Hij besefte snel aan Kaïns dwingende zwijgen dat het nog niet voldeed en dat er zelfs kwaadheid begon te groeien omdat hij het niet kon begrijpen.

Er volgde een ultieme, op zijn minst overhaaste, ja, zelfs vermetele poging. "Ons hart kan spreken", waagde hij een laatste maal en hij gaf zich daarna over. Hij wist het meteen. Hij ging in de fout. Daar stopte het voor hem. Veel te laat. Hij viel nu werkelijk stil en vroeg Jahwe om erbarmen. Hij vroeg om zijn broer te sparen nadat hij had gezegd wat hij had gezegd. Hij smeekte om vergiffenis voor zijn woorden die zijn broer zo in gevaar brachten door het mogelijk erger te hebben gemaakt voor hem. Hij dreigde te hebben gezondigd tegen de allereerste regel van elk geestelijk leven: eerst en vooral niet schaden. In een ultieme, onervaren reflex wou hij zijn broer nog beschermen voor wat hij zei, maar verklaarde wat onmogelijk door hem kon begrepen worden. Hij smeekte om Eden, de gesprekken met zijn vader tijdens de winter nog helder voor zijn geest. "Eenmaal buiten Eden, ben ik vaak verward, denk ik duizend keer hetzelfde te zeggen, maar zeg het steeds opnieuw anders, en de ander hoort het ook steeds anders waardoor er niets nog rust en zekerheid en blijvende troost kan bieden. Ook nu terwijl ik spreek." Zo sprak zijn vader en zo waren Abels gedachten en woorden nu onlosmakelijk verbonden met een gelijkaardig gevoel van onmacht als zijn vader toen.

Kaïn stond voor een gigantische muur. "Oh nee, niet weer! Nee, dit pik ik niet meer! Dit ga je me geen twee keer na el-

kaar lappen, broertje!", maakte zijn geest zich boos, zich de jongste gesprekken in de grot in de kloof maar al te levendig herinnerend.

Kaïn zag een uitweg.

"Al wat je zegt, klinkt mooi, maar wie geeft jou eten? Wie zorgt voor je veiligheid?"

Abel was zo blij om dit verlossende antwoord. Het antwoord sloeg nergens op, maar gaf Kaïn het laatste woord, wat Abel hem nu graag toestond. Het was zo compleet naast de zaak, maar het bood ten minste in alle nederigheid een uitweg om afscheid te nemen van dit heikele onderwerp zonder dat Kaïn zich gekwetst diende te voelen. Abel hoopte dit stilletjes, maar niets was minder waar. De schade was groot en het voerde Kaïns afkeer voor Eden naar een hoogtepunt. Voor Kaïn bewees het gesprek eens te meer dat de reis naar Eden grote nonsens was. De broers voelden beiden aan om best zo weinig als mogelijk met elkaar nog in discussie te gaan en spraken haast niet meer met elkaar. Loep was hun enig gesprekspunt nog. Loep voelde perfect aan wat er gaande was en troostte beiden. Ook de wolven leefden ooit in Eden, en ook zij vielen, maar ook een wolvenhart herinnert zich Eden.

Dagen gingen voorbij, het landschap veranderde en bladeren vielen. De Djebel Akhbar was niet meer te zien. "Wanneer ga jij eindelijk aannemen dat Eden niet bestaat?", vroeg Kaïn plots hardop aan Abel, ongerust of ze nog voor de winter wel tijdig thuis zouden raken van deze nutteloze expeditie.

"Eden bestaat, dus ik hoef niet aan te nemen dat het niet bestaat", antwoordde Abel gedecideerd, de blik op het Oosten gericht. Kaïn was het stilaan grondig beu om al wekenlang de

zwaarste fysieke inspanning te moeten leveren en wou het bij deze discussie niet laten, toen Loep hen plots onderbrak met onheilspellend gehuil. Loep gaf het hoogste teken van gevaar. Je hoorde de paniek in zijn gehuil. Het gevaar kwam van achter hen en blijkbaar had de beer ook Loep verrast. Abel en Kaïn keerden zich om en zagen algauw een berin met twee welpen van achter de laatste bocht op hen afstormen. Kaïn plaatste zich beschermend voor Abel en gooide zijn zware bagage van zich af. "Ren voor je leven!", gebood hij Abel die ook meteen zijn tas afwierp en al mankend begon te lopen naar een boom veel te ver weg. Kaïn schatte de afstand tussen hem en de berin te kort om rustig een speer te kunnen gooien, zodat de enige kans op overleven erin bestond om zelf te vluchten en te hopen dat Loep wat tijd kon winnen zodat ze beiden de boom veilig konden bereiken. Loep liep de beren als een pijl uit een boog achterna en besefte dat deze berin geen doetje was. Hij zag hoe de berin haar zinnen op Abel had gezet, nadat de snelle Kaïn al in de boom was gekropen en zich klaarmaakte om Abel in de boom te helpen. Maar alles zat tegen. Abel kon de boom nooit op tijd bereiken en leek een makkelijke prooi. Loep was nu de berin voorbijgespurt en probeerde haar alsnog af te leiden, maar het beest rook bloed en wou vooral haar welpen beschermen en vertraagde niet. Net voor ze naar Abel wou uithalen, sprong Loep naar de keel van de berin, beet zich vast en liet niet meer los. De berin, de adem afgesneden, moest nu wel stoppen en Abel prijsgeven. Maar ze gebruikte haar klauwen om Loep te verscheuren, woedend om de gemiste kans. Eenmaal Abel veilig in de boom zat en verbijsterd toekeek hoe de berin Loeps schedel kraakte met

haar krachtige kaken, liet Kaïn zich met ware doodsverachting uit de boom vallen. Uit pure woede richtte hij zijn speer op zijn beurt op wat de berin het dierbaarst was en kwetste haar eerste jong slechts aan zijn linker oor. Snel gebruikte hij zijn tweede speer en doodde met een magistrale worp haar tweede welp. "Jij onze broer, ik jouw welp!", schreeuwde hij furieus, beschermd door slechts een boomstam tussen hen beiden in. Oog om oog, tand om tand! Het krijsen van het berenjong bracht de berin van slag. De berin nam de zielloze Loep haastig mee en liep naar het overblijvende, hulpeloze jong, keek nog eens om, herkende "Hij die beren doodt" en koos het hazenpad met als magere troostprijs het lichaam van de dode Loep.

Kaïn was buiten zichzelf van verdriet en richtte zijn woede nu op Abel. "Hij was onze broer! Waar is jouw Djibril nu? Achter mijn rug? Zeg me? Zie je hem nu achter mijn rug? Een beetje makkelijk hé, zo'n antwoord? Waarom verdedigde hij ons nu dan niet? Hij weet toch ook dat Loep jouw broer was. Als Djibril jouw vriend is, zoals je zegt, dan is het een lafaard en zo'n lafaard hoef ik niet! Niet voor mijn neus en niet achter mijn rug!" Kaïn had het nu helemaal gehad. "Zie je die bocht daar?" Hij wees op de eerdere bocht in de weg, vanwaar ze waren gekomen. "Ik ga terug naar huis. Loep is dood en ik heb steeds gezegd dat ik zonder Loep deze reis niet wou maken. Nu hij dood is, heb ik het recht om mijn belofte te verbreken. Ik ga terug naar huis en achter die bocht zal ik één etmaal op je wachten. Wil je mee, dan kom je. Kom je niet, dan vertrek ik alleen!" Hij pakte zijn voornaamste spullen bijeen en liet grootmoedig de reistas met het proviand achter bij

Abel. Kwaad trok hij zijn speer uit het stervende berenjong, stampte van onmacht en woede nog eens tegen zijn zieltogende kop en weldra was hij achter de bocht verdwenen.
Abel stond perplex. Toen hij Kaïn achter de bocht zag verdwijnen, getuigden enkel het kadaver van de welp en het bloed van Loep nog van de vreselijke gebeurtenis. De woede van zijn broer om het verlies van Loep had hem verrast. Kaïns hevige verdriet en woede had zijn eigen verdriet tot dan toe gesmoord. Ja, waar was Djibril nu? Abel zakte uitgeput van emotie neer tegen de stam van de boom en vroeg zich koortsachtig af wat dit alles mocht betekenen.
Wat een klap! Loep! Het verlies van Loep deed minstens zoveel pijn als het breken van zijn been in de put. Het voelde erger nog. Er viel immers niets te spalken. De pijn verdoofde zichzelf niet. Massa's herinneringen drongen zich onstuitbaar aan zijn geest op en kerfden als een mes in zijn hart. Hij weende bitter om zijn dierbare vriend. Hij jankte luidkeels in de taal van Loep en schreeuwde zijn dank uit voor het geven van zijn leven. Zijn kreet galmde door berg en dal. Alle dieren rondom hem werden stil en voelden mee met Abels verlies. Het zich verlaten voelen door Loep bracht hem terug naar zijn val in de put, toen Loep plots verdween om Djibril te gaan zoeken. Hij herinnerde zich opnieuw levendig hoe hij in de put gered werd van dat listige beest dat wanhoop heet. Hij had geleerd hoe hij zijn lot moest aanvaarden en er niet tegen in opstand moest komen. Twijfelen aan het bestaan van Djibril of aan Eden zou pas dodelijk zijn. Hij dacht plots terug aan de merkwaardige ontmoeting van Loep met de oude man aan de voet van de berg, waar de wolf de engel al had herkend alleen nog

maar bij het horen van het lied van de berg. Hoe liefdevol Djibril Loep als een vriend bejegende. Hij herinnerde zich eveneens hoe Loep de reistas tijdens de riviertocht bewaakt had terwijl Djibril het roer had overgenomen. Hij twijfelde er nu niet meer aan dat ook Djibril met veel mededogen had toegekeken hoe Loep zijn leven had opgeofferd om hem te redden. Te midden van zijn tranen stond hij vastbesloten weer op en zou zijn tocht naar Eden hervatten. Hij riep luid: "Ik zie je niet echt, Djibril, maar ik zie je verdriet om Loep in de zon die rouwt achter de wolken en ik hoor je geweeklaag in het zwijgen van de wind. Ik weet wat je denkt, Djibril, 'Ga, Abel! Volg de tocht van je hart, val als een druppel!'" Abel viel op zijn knieën en dankte Jahwe om Loep, om zijn ouders, om Djibril, maar vooral om Kaïn. Hij stond terug op, gooide de speer-steunstok en elke reistas ver weg en bevrijd van alle ballast trok hij mankend verder. Geen vlees hoefde hij nog te eten. Met verdriet in de keel en krakende stem vatte hij het lied van de berg aan ter ere van Loep. Loeps dood mocht niet tevergeefs zijn geweest. Het aanvaarden van het offer van Loep werd tot offer van Abels onwrikbare vertrouwen in Jahwe.
De druppel Abel stortte zich onhoudbaar diep naar beneden.

Jahwe zag dat het goed was.

18. De bocht

Mijn moeder die het leven in zijn geheel kende, placht mij vaak enkele regels van Goethe aan te halen, die door Carlyle geschreven waren in een boek dat hij haar jaren geleden gegeven had, en die door hem, als ik het goed heb, als volgt vertaald waren:

"Who never ate his bread in sorrow,
Who never spent the midnight hours
Weeping and waiting for the morrow,
He knows you not, ye heavenly powers."

Deze regels placht die edele koningin van Pruisen, welke Napoleon met zoo grove ruwheid behandelde, aan te halen in haar vernedering en ballingschap. Deze regels haalde mijne moeder vaak aan in de moeilijkheden van haar meergevorderd leven. Ik weigerde volstrekt de ontzaggelijke waarheid die er in geborgen ligt, aan te nemen of toe te geven. Ik kon ze niet bevatten. Ik herinner mij zeer wel, hoe ik haar placht te zeggen dat ik geen lust had mijn brood in smart te eten of één enkelen nacht door te brengen in weenen en wachten op een bitterder dageraad. Ik kon niet denken dat dit een der bijzondere dingen was, die het lot voor mij had weggelegd, dat ik inderdaad een heel jaar lang van mijn leven bestemd was weinig anders te doen. Doch zoo is mijn deel mij toegemeten, en pas in de laatste maanden na verschrikkelijke moeilijkheden en worstelingen is het mij gelukt enkele der lessen te verstaan, die verscholen liggen in het hart van het leed.

Oscar Wilde, De Profundis

Kaïn zat achter de bocht te wachten. Hij twijfelde er geen seconde aan dat Abel nu, totaal onbeschermd als een vogel voor de kat, niet alleen zou durven verder trekken. Hij had vierentwintig uur toegezegd om Abel ruim de kans te geven zijn fierheid in te slikken en een stap terug in zijn richting te zetten. Zijn woede was groot. Door dit idiote avontuur was ook hij zijn geliefde broertje verloren. Hij was nukkig, kwaad en bovenal triest om het verlies van Loep, de enige met wie hij zijn jagersinstinct kon delen. Het werd stilaan avond en Kaïn was verbaasd dat hij Abel nog steeds niet zag opdagen. Maar hij maakte zich sterk door te denken dat het normaal was dat ook Abel zijn trots had en het niet makkelijk moest hebben om de juiste excuses te vinden om het verlies van Loep uit te leggen en deze schuld zijn leven lang mee te zeulen.

Kaïn had zich vast voorgenomen zijn broer met open armen te ontvangen en hem terstond vergiffenis te schenken voor de pijn en het leed dat Abel hem had aangedaan, om dan samen als gezworen broeders weer huiswaarts te trekken. Toen het nog later werd en de zon bijna verdwenen was, bedacht hij dat het misschien beter was dat Abel eens in zijn eentje het gevaar van de nacht moest trotseren, zodat een nachtje angst en schrik hem dan bij dageraad wel over zijn schaamte heen zouden helpen. Zelf zocht hij een veilige plek op. De nacht verliep heel onrustig. De heldere vollemaan hield samen met stormen van beelden zijn geest klaarwakker. Waar zou Abel slapen? Had hij honger? Wat zouden zijn ouders zeggen als er iets met Abel gebeurde? Kon Abel zichzelf wel behelpen? Hij kreeg moeite om zich te bedwingen niet achter de bocht te gaan kijken of alles wel goed ging, maar zijn trots hield

hem tegen. Plots hoorde hij een beer in de verte grommen, bijna zeker de berin die terugkeerde naar haar dode welp en nu op aaseters stootte. Kaïn hield zijn adem in en automatisch maakte hij zich klaar voor de aanval. Geruisloos sloop hij naar de bocht en hield hij zijn oren gespitst om bij het minste hulpgeroep van Abel tussenbeide te komen, maar gelukkig hoorde hij verder niets meer. Hij was nu tot op een metertje van de bocht genaderd. Hij kon het niet laten om centimeter bij centimeter op te schuiven naar meer zekerheid of Abel nog te zien was. Uiteindelijk zette hij de finale stap en probeerde in de verte iets op te vangen, maar zover de vollemaan het toeliet, zag hij niets. Hij trok zich snel terug, kwaad zijn nieuwsgierigheid niet de baas te hebben gekund. Hij had weliswaar de bocht even gemaakt, maar helemaal niet de bocht in zijn hoofd. "Dat hij zijn plan trekt, hij moet weten waar hij uithangt. Morgen zien we wel of hij al dan niet komt opdagen", probeerde hij zijn teleurstelling te ontkennen en de slaap verloste hem uiteindelijk uit zijn lijden.

19. Veraf, als een volkomen parel

Veraf, als een volkomen parel, kan men de stad Gods zien liggen. Het is zo'n wonderbaarlijk gezicht, dat het lijkt als kon een kind haar bereiken binnen een zomerdag. En een kind kan dat ook. Maar voor mij en mijns gelijken gaat het niet zoo gemakkelijk. Wat wij ons één enkel oogenblik misschien eigen maken, verliezen wij weêr in de lange uren die volgen met haar looden voeten. Het is zoo moeilijk de ziel te houden op "de hoogten die zij machtig is te winnen."

Oscar Wilde, De Profundis

Kaïn had zich verslapen. Pas toen de zon pal op zijn hoofd begon te schijnen, werd hij wakker, besefte hij waar hij was en keek hij meteen rond of hij Abel niet zag. Hij besloot de plek van het gevecht met de berin te onderzoeken vooraleer verder huiswaarts te keren.

Hij kwam aan bij de plek en vond sporen van aaseters bij de dode welp. Verderop bij de boom vond hij de reistas met proviand, maar ook de andere reistas van Abel en nog een beetje verderop Abels steunstok, wat hem terstond ongerust maakte. Er moest iets gebeurd zijn met zijn broer en hij begon om hem te roepen. Het roepen van zijn naam werkte bevrijdend en deed hem zijn trots even vergeten. Djibril mocht laf zijn

en zijn broer in de steek laten, maar hij niet! Zijn broer was in nood en dat kon hij niet laten gebeuren. Hij probeerde de sporen te lezen en dat lukte vrij makkelijk. Hoe meer hij Abels spoor volgde en geen sporen vond van dieren of een rennende Abel en hoe meer alles ook in de richting van het Oosten wees, hoe meer het hem begon te dagen dat Abel helemaal niet in gevaar was, maar er duidelijk voor gekozen had de weg verder te zetten. "Wat een verdomde, domme koppigaard", veroordeelde hij zijn broer. Hij besloot hem eerst te vinden, om hem daarna verder te schaduwen, zodat hij alsnog kon ingrijpen mocht het nodig zijn en hij zette op een draf de achtervolging in.

Abel had de hele nacht doorgelopen. Een gulle maan was zijn bondgenoot geweest en de opgaande zon leek helderder en veelbelovender dan ooit tevoren. Hij voelde zijn doel naderen en het gaf hem vleugels. Hij bad bij elke stap, ash' hadu, stap, an la ilaha, stap, illa-llah, stap. Hij kende geen dorst, geen honger. Alles voelde net zo aan als zijn verblijf niet zo lang geldenen in de put en hij was gefocust op wat nu snel komen zou. Tegen de middag voelde hij plots ogen in zijn rug. Hij keek bruusk om en kreeg een sterk vermoeden van wat er zich achter zijn rug afspeelde. Hij dankte Jahwe mocht het zo zijn. Het landschap was heuvelachtig en moeilijk te begaan, maar met veel wilskracht lukte het hem. Na de zoveelste heuvelrug te hebben beklommen, bereikte hij opnieuw de top van een kale heuvel en bleef hij betoverd staan. Zijn gezicht straalde van het weerkaatsende licht onder hem en hij draaide zich plots om en riep: "Kaïn! Kaïn!" Hij wachtte tot hij de verraste Kaïn

werkelijk zag opduiken. “Snel, ” wenkte hij hem, “het is veel mooier dan ik had durven dromen!” Kaïn spurtte de berg op om mee in aanbidding te vallen voor het verrukkelijke zicht.
De broers vielen in elkaars armen. “Dank je broer, zonder jou waren we hier nooit geraakt”, loog Abel en loog hij ook niet.
Eden lag er koninklijk bij en was volledig ommuurd. Een grote poort werd bewaakt door een schitterend wezen, zoals zijn vader hem had verteld. Een cherub met een zwaard van vuur versperde streng de toegang tot Eden. Zover het oog kon reiken, zo groot toonde zich de stad. De broers werden beiden overweldigd door de aantrekkingskracht ervan. “Ga jij maar eerst, Kaïn, ik volg later wel. Jij bent de eerstgeborene en het is door jou dat we dit kunnen aanschouwen.”
“Zonder dank, broertje,” antwoordde hij als vanzelfsprekend, waarmee hij duidelijk niet begreep waar Abel indirect op doelde, “ik loop al.” Hij vertrok meteen.
“Kaïn!”, riep Abel hem nog na, “zou je je speren niet hier laten?”
“Kan ik niet! Ik kan daar moeilijk naakt verschijnen!”, riep Kaïn al lachend terug en hij holde gezwind naar de toegangspoort van Eden.
Abel volgde hem op zijn eigen, veel tragere ritme en hield ook van deze traagheid op dit moment. Hij wou zich voorbereiden op de ontmoeting met de cherub en hield even halt op een rotsblok. Hij twijfelde of hij wel verder zou gaan. Kaïn snelde naar Eden en dat leek hem genoeg. Hier stopte zijn doel en hij dankte Jahwe en sprak met Djibril. Hij probeerde hem te zien en zag hem nu overal. Hij probeerde hem te horen en hoorde hem in alles. Hij probeerde zijn gedachten te lezen maar voel-

de alleen respectvolle stilte. Zo begreep hij niet verder na te denken over 'wat als' maar te laten gebeuren wat komen zou. Hij bleef roerloos zitten op de rots om te rusten en om verder te genieten van de parel voor zijn ogen. De schoonheid was weergaloos en was hem genoeg. Hij herinnerde zich de grotgesprekken met zijn ouders gedurende de winter en was zo dankbaar om de buitenkant al te mogen hebben aanschouwd. Binnen was niets voor hem. Het buitenbeeld was hem genoeg en van ver zag hij met vreugde hoe Kaïn zich aanbood aan de poort. Eden zien en binnengaan zou het conflict tussen Kaïn en zijn ouders oplossen.

Kaïn was inmiddels aangekomen bij de poort waar de cherub hem met zijn machtig vlammende zwaard opwachtte en de toegang tot Eden versperde. Hij stapte zelfverzekerd naar voren.
"Ik ben Kaïn, eerstgeborene van Adam en Eva. Ik vraag om toegang tot Eden", sprak hij en hij keek onversaagd de cherub in de ogen. Fier als een krijger, speren in de hand, stond hij kaarsrecht voor de poort op vrij korte afstand van de cherub. De cherub gaf geen krimp en hield zijn zwaard horizontaal voor de toegang. Kaïn wachtte geduldig en twijfelde er niet aan dat dit niet te lang zou duren. De zon brandde, maar deerde hem niet.
"Ik ben Kaïn, eerstgeborene van Adam en Eva. Ik vraag om toegang tot Eden", herhaalde hij met iets luidere stem. De zon brandde ongenadig verder. De cherub bewoog zich niet. Het zwaard werd wit van hitte. Kaïn werd ongeduldig.
"Ik ben Kaïn, eerstgeborene van Adam en Eva. Ik vraag om

toegang tot Eden", schreeuwde hij het bijna uit. Hij vervolgde in één adem: "Ik bracht mijn broer tot hier. Ik heb hiervoor vele ontberingen en pijn geleden. Ik heb beren gedood en mijn leven meermaals gewaagd om veilig hier te raken. Ik heb mijn broer gered, beschermd, voor hem gezorgd, hem gevoed en geholpen waar ik maar kon. Ik ben Kaïn, eerstgeborene van Adam en Eva. Ik vraag om toegang tot Eden." Hij kreeg meer en meer schrik dat Abel elke minuut kon aankomen en dit gênante tafereel zou gadeslaan.

"Ik ben Kaïn, eerstgeborene van Adam en Eva. Ik vraag om toegang tot Eden!" Hij verloor nu compleet zijn geduld, stapte op de cherub af, hield zijn speer in gevechtshouding voor zich uit en maakte aanstalten om het zwaard gewoon te negeren. Nog voor hij de toegang bereikte, begon de hitte van het zwaard aan te zwellen. De zon verblindde via het glanzende lemmet van het machtige zwaard Kaïns ogen. Zijn aanval werd afgeslagen nog voor hij goed en wel iets deed, en hij tolde als een dronkenman rond om zich een eindje verder veilig terug te trekken onder de vage schaduw van de eerste boom. Hij vervloekte de cherub, de eerste vijand waar hij zo vernederend zonder enige slag of stoot het onderspit voor moest delven. Hij vervloekte Jahwe hartsgrondig omdat Hij hem niet toeliet.

Het lang verwachte moment voor Belial brak aan. Uiterst geduldig had ze zich al die jaren bij Kaïns hart verschanst tot er een barst kwam in deze sterke burcht. Op het moment van de vervloeking van Jahwe, scheurde Kaïns hart en drong Belial triomfantelijk zijn hart binnen om er nog meer chaos en ellende te veroorzaken. Buiten stonden de legioenen van Belial

ongeduldig te wachten om het hart helemaal in te palmen en Belial begon terstond met zijn dodelijk vernietigende eindwerk. Zijn triomf wenkte. "Jahwe vindt je niet waardig, Kaïn, jij die zoveel hebt moeten lijden en verduren van je ouders en je broer. Nooit hebben je ouders je bedankt voor al wat je voor hen gedaan hebt. En wat hebben zij jou teruggegeven? Alleen maar eenzaamheid en slapeloze nachten. Ze miskenden je net zoals die domme cherub aan de poort, die doof en blind is voor je inzet en inspanningen. Maak je geen zorgen om je ogen. Deze blindheid duurt maar even en dan zal ik je tonen hoe je hem mores kan leren. Neem alvast wat water en koel je ogen, het zal je deugd doen."

Ondertussen was Abel verbaasd over het hele schouwspel de heuvel afgedaald om tot bij Kaïn te komen, hem begripvol aan te raken en te vragen wat er in 's hemelsnaam gebeurd was, en of hij kon helpen.

"Laat me met rust, ik moet jouw medelijden niet hebben. Ga jij maar naar binnen, mij moeten ze niet. Ik vervloek deze plek en verlaat ze zodra ik weer kan zien."

"Wacht nog even. Ik zal zien wat ik voor je kan doen", reageerde Abel onthutst en bezorgd.

"Ik moet van jou niets hebben", huilde Kaïn van woede en schaamte om de afwijzing, zijn ogen met koud water deppend. Abel begreep er niets van, maar vervolgde zijn weg naar de cherub en hield halt op eerbiedige afstand. Hij boog zijn hoofd naar de grond en sprak:

"Ik ben Abel en hoef U mijn afkomst niet te melden. U kent mij, Heer, zoals niemand mij kent. Mijn fouten en gebreken. Mijn denken en spreken.

Heer, U hoeft me geen toegang te verlenen tot Eden. Hier aan de poort staan is meer dan genoeg en meer dan ik al kan dragen buiten Eden. Eden is mooier zonder mij.

Leer mij eerst de stilte in mijn geest te bekomen en mijn geest te ledigen, Heer, zodat de geest van Eden hem dan kan vullen. Leer mij eerst berouw te hebben zoals mijn vader, op de manier die U werkelijk behaagt en niet op de manier zoals ik denk dat het U behaagt.

Leer mij eerst te zwijgen zoals mijn moeder, zodat ik daarna kan spreken zoals het U werkelijk behaagt en niet op de manier zoals ik denk dat het U behaagt.

Leer mij eerst als een druppel te vallen, zoals uw engel Djibril mij leerde, en laat me neerkomen waar het U werkelijk behaagt en niet zoals ik denk waar het U behaagt.

Leer mij eerst mijn leven te geven aan mijn vriend of vijand zoals mijn vriend Loep, zodat ik leer te sterven zoals het U werkelijk behaagt en niet zoals ik denk dat het U behaagt.

Ik ben het niet waard om Eden binnen te treden, Heer.

Mijn broer is het meer waard. De afstand die hij aflegde om tot hier te komen is vele malen groter dan de afstand die ik maar diende af te leggen. Ik kreeg hulp van mijn ouders, terwijl hij deze hulp heeft moeten missen. Vergeef me eens te meer mijn vermetelheid en hoogmoed dat ik nogmaals denk zoals ik denk dat U misschien denkt."

Abel vond geen betere woorden nog dan "Ash' hadu an la ilaha illa-llah. Ik getuig: er is geen God dan God."

Zo stopte Abels geest niet met het herhalen van de eerste woorden uit zijn leven, met het hoofd diep gebogen voor de poort van Eden. De zin die hij had geleerd van zijn geliefde

moeder, was de enige waarvan hij zeker wist dat die Jahwe behaagde, omdat hij de vruchten ervan had mogen zien bij zijn moeder en zelf ook had mogen ervaren in zijn hart toen hij in de put verbleef.
En Jahwe was hem dicht nabij.
Het monotone eindeloze herhalen en het onophoudelijke zachtjes schreien stilden plots Abels geest. Zijn geest zweeg en bewoog niet langer zoals ook zijn lichaam zich niet roerde. Hij behoefde geen woorden meer en vergat de wereld en zijn lichaam. Al zijn zintuigen werden gesloten in het stilzwijgen. Zijn ziel betrad een peilloze duisternis en werd waardig gekeurd om met reine geest voor Jahwe te staan. Hij voelde zich zo immens klein en tegelijk zo immens geliefd. "Was U al die tijd zo dichtbij, Heer?" De zon brandde schijnbaar ongenadig, maar verbrandde in werkelijkheid uiterst genadig elke seconde zelf tot enkel zijn kleinste fractie roerloos overbleef om zo de hele kosmos te vertragen en de honger van de tijd te stoppen. Abel had alles wat hij zocht: dicht bij Jahwe zijn. Hoe dicht zou Jahwe zelf bepalen. Niet hij. En Jahwe was hem ontzagwekkend dicht nabij. Beginloos. Samen. Het voelde als eeuwig, als nooit anders geweest of nog anders ooit kunnen. Plots voelde Abel hoe de cherub zijn zwaard wegnam en de weg vrijmaakte. Abel was verrast. Zijn eerste gedachte richtte zich in een reflex tot zijn gekwetste broer en hij keek hoopvol vragend achterom. Wat hij daar zag, wou hij niet geloven.
Belial had Kaïn gek van jaloezie gemaakt. Djibril maakte geen kans om Belial nog te stoppen. "Kijk, open je ogen, nu mag je broer wel naar binnen en jij niet! Dit is de wereld op zijn kop! Dit is zo oneerlijk. Vreselijk om zo bedrogen te worden door

je eigen bloed. Hij heeft je goed beet gehad, jongen! Jij draagt hem als het ware hierheen en hij zegt dan droogjes 'vaarwel en trek je plan broertje! Ik ga naar binnen!'. Kijk, hij draait zich nu om, maar kijk dan toch! Zie je die vreemde lach op zijn gezicht? Hij lacht je vierkant uit man! Dit kan je niet ... ." Kaïn keek minachtend in de ogen van Abel, nam zijn speer en met een krachtige worp uit elke spiervezel van zijn lichaam trof hij Abel midden in de borst. Abel ging met ongeloof in de ogen neer. Kaïn liep op zijn broer af. De razernij bleef in zijn ogen gloeien zoals die in zijn geest alsmaar bleef groeien. Belial had zijn hart volledig opengebroken en haar legioenen marcheerden de ruimte in en bezetten elke vierkante millimeter.

"Je verdiende loon, man!", snauwde Kaïn en hij spuwde naar de cherub die de toegang ogenblikkelijk weer afgesloten had.

"Vergeef me, broer", kon Abel nog net uitbrengen voor zijn laatste hartklop .

"Genoeg van die nonsens!" Kaïn zette zijn voet op Abels borst en trok ruw de speer eruit. "Die krijg je niet", grijnsde hij bijtend, de ogen van zijn stervende broer zorgvuldig ontwijkend, alsof hij met een beer te doen had. Hoe zijn bloed ook kookte, zijn hart bleef ijskoud.

Abel gaf de geest. Het deed Kaïn niets. Snel begroef hij zijn broer onder een laag stenen. Tot een donderslag weergalmde en de bliksem bij heldere hemel insloeg in de boom waaronder Kaïn eerder had gezeten.

Belial fluisterde hem toe: "Genoeg! Snel man! Weg van hier! Jahwe zoekt je!" Zo snel als Eden zich onttrok aan zijn gezicht, zo snel maakte Kaïn zich uit de voeten. Hij liep niet, hij vloog zoals alleen een duivel voor Jahwe vlucht. Enkel een

tweede bliksemschicht vlak voor zijn neus dwong hem tot stilstand.

"Kaïn? Waar is uw broer Abel?"

Kaïn antwoordde: "Ik weet het niet. Moet ik dan op mijn broer passen?" Toen zei Jahwe: "Wat hebt gij gedaan? Hoor hoe het bloed van uw broer roept tot Mij uit de grond! Daarom zult gij vervloekt zijn, verbannen van de grond die zijn mond heeft geopend om uit en door uw hand het bloed van uw broer te ontvangen! De grond die gij bewerkt zal niets meer opbrengen. Bij elke beweging van je hakbijl zal het bloed van je broer zichtbaar worden. Een zwerver en een vagebond zult gij zijn op aarde!"

De vloek van Jahwe op Kaïn betekende meteen de triomf van Belial en zegevierend verliet hij zijn hart en liet nog wel enkele legioenen achter. Belial aanhoorde van ver met onverzadigbaar genot de smeekbede van de sukkel.

"Deze straf is veel te zwaar om dragen, Heer! U verdrijft mij van de bebouwde grond, en ik zal ver van U moeten blijven. Ik zal een zwerver zijn op aarde, en ieder die me ontmoet kan me doden."

Maar Jahwe antwoordde hem: "Neen! Het merkteken zal je beschermen!" en Jahwe tekende tot groot jolijt van Belial een erg opvallend merkteken op de linkerwang van Kaïn om te voorkomen dat ieder die hem ontmoette, hem doden zou. Nietsvermoedend over de aanblik van deze zichtbare vloek liep Kaïn geslagen huiswaarts.

Hij gooide hij al zijn kleren en speren weg.

Naakt was hij in lijf en geest.

20. Eva

De irrelevantie van de voortplanting en naaktheid van de mens ten tijde van Eden bewees het immense geschenk destijds van Jahwe aan de mens om de liefde te beleven in zijn hoogste mogelijke graad, ontdaan van elke seksualiteit. De val van de mens veroorzaakte een dramtisch verlies van die goddelijke eenvoud. Het verlies van de irrelevantie veroorzaakte een verschrikkelijke kosmische schok. Plots werd het geslacht opgemerkt en ervaarde de mens voor het eerst een lichamelijke ongelijkheid en veranderde deze eenvoudige gave plots in een complexe opgave. De seksualiteit als dusdanig deed zijn intrede en werd een tweesnijdend begrip dat zich zowel ten goede kon aandienen (de liefde), als ten kwade (misbruik, afwijzing, schaamte, vernedering). Naast het verlies van de onsterfelijkheid moet dit de tweede grootste schok zijn geweest na de val en niet voor niets heeft het laatste te maken met het eerste.

Lucius Rufus Varus

De tocht van Kaïn huiswaarts was een ware nachtmerrie. Het bloed van zijn broer kleefde aan zijn geest en de kaarten in zijn kamer van herinneringen kleurden al lang niet meer zwart, maar rood. Zijn naakt ego brulde en tierde en zwierf stuurloos rond in dat ellendige lijf, opgezweept door de legioenen van Belial. Hij vreesde zijn thuiskomst, maar tegelijk verlangde hij naar het begrip, de warmte en genegenheid die alleen een moeder hem kon geven. Hij wou dit jarenlang niet toegeven aan zichzelf, maar nu was het anders. Hij was voortaan verworpen voor gans de mensheid. Slechts een moeder

kon hier uitzondering op maken.
Hij begreep nu plots de welp wiens wereld instortte en die toevlucht en troost zocht in het nest bij de overblijvende moeder of vader telkens als hij, Kaïn, hun vader of moeder had gedood. Alleen de gedachte aan een begrijpende glimlach of traan van een ouder kon de brand enigszins doven.
Zo liep hij andermaal waanzinnig snel, maar deze keer alsof hij op de vlucht was voor een duivel. Vogels konden hem nauwelijks volgen. Alles wou hij ledigen. Hij raakte zijn adem wel kwijt, maar geenszins de herinnering. Deze keer geen bliksem die hem deed stoppen, maar een jouwende, jagende Belial achter hem aan die voor geen geld het beeld wou missen van zijn ontmoeting met zijn gehate moeder en hem steeds maar vooruit jende. Alsmaar sneller, krankzinniger. Kaïn kon niet begrijpen hoe elk dier dat hij op zijn weg kruiste, gevaarlijk of ongevaarlijk, zich bij zijn aanblik van hem afwendde. Maar dit alles deerde hem nu niet. Hij wou zijn moeder zien. Hij wou zich aan haar voeten gooien om erbarmen, zonder evenwel te moeten zeggen waarom. Hij wou niets zeggen. Wist niet hoe. Hoe dan? Gewoon? Gewoon bestaat niet als je haar andere zoon doodde. Hij kwam eerst aan bij zijn grot aan de kloof maar voelde dat hij daar niets meer te zoeken had. De herinneringen aan Abel leefden er te sterk. Hij vertraagde. Zijn moeder was nu niet ver meer. Hij was scherp geworden van ellende en naaktheid of schaamte voelde hij niet meer. Hij had zichzelf de afgelopen dagen in alle opzichten verwaarloosd. Alles botste met alles. Niets was nog geordend, niets nog vast. Eén ding bleef overeind. Er bestond een naam voor. Moeder. Belial kon veel wissen of vernielen, maar niet de herinnering

van zijn vlees uit haar vlees geboren.
Hij sleepte zich naar de grot van zijn geboorte en zag van ver zijn beide ouders werkzaam vlakbij de grot. Hij keek vooral naar zijn moeder, hoe ze samen met vader dicht bij de grot de grond bewerkte. Tussen de kleine akker en de grot lag er een klein perceeltje, ommuurd met stenen, dat hij zelf nooit eerder gezien had. Hoe dichter hij kwam, hoe meer hij zag hoe zijn moeder letterlijk gebukt ging onder het zware werk. Hij naderde langzaam. Het ging niet sneller, alleen langzamer kon nog. Terugkomen blijkt o zo moeilijk wanneer het vertrekken makkelijk was. Hij hoopte om haar zachte handen opnieuw te mogen voelen glijden over zijn gezicht van weleer, maar zelfs deze herinnering deed hem nu pijn.
Eva keek op, alsof ze iemand verwachtte op dat eigenste uur en die seconde. Ze schrok bij het schokkende gezicht van de naakte, nauwelijks te herkennen man, maar ze herpakte zich vrijwel ogenblikkelijk en glimlachte spaarzaam. Meteen zochten haar ogen verder in zijn omgeving, maar ze staakten al snel het zoeken om alle aandacht terug liefdevol aan hem te geven. Het vergemakkelijkte zijn pas en hij versnelde.
Hij zag nu de vragende rimpels op haar voorhoofd. Zij zag nu het merkteken op zijn wang. De naaktheid van Kaïn in combinatie met dit vreselijke merkteken deden haar onmiddellijk het ergste vrezen, maar ze hield zich sterk. Hij kwam voor haar staan en dacht haar te omhelzen, maar ze bood hem geen kans. Zij zag wat ze zag, "Kaïn? Waar is je broer, Abel?"
Kaïn stond aan de grond genageld door haar onverwachte taal en spraakvermogen en antwoordde verbouwereerd en hulpe-

loos stamelend: "Ik weet het niet. Moet ik dan op mijn broer passen?"
Eva liet haar ontgoocheling niet merken. "Wil je me even helpen om dit laatste stukje om te hakken? Daarna kunnen we misschien samen wat eten en napraten", zei ze en ze reikte hem, zonder op zijn antwoord te wachten, haar hak aan.
"Goed, moeder." Kaïn was al blij dat zijn moeder geen andere moeilijke vragen stelde en keek naar zijn vader die hem even aankeek en verward glimlachte, maar even snel weer wegdook in zijn aandacht voor het hakken van de akker in een ritme dat Kaïn akelig bekend voorkwam. Toen Kaïn de hak in zijn hand nam, groeide zijn angst. Argwanend en aarzelend plantte hij de hak zachtjes in de harde grond, schrik om de vloek tot leven te wekken. Niets gebeurde of werd zichtbaar en opgelucht hakte hij verder. Lang werken hoefde hij niet, want Eva had in de grot snel een kleine maaltijd voor hem bereid en riep hem. Hij gaf haar de hak opgelucht terug bij de ingang van de grot.
Zij vroeg nogmaals: "Kaïn? Waar is je broer, Abel?"
Kaïn antwoordde: "Ik weet het niet. Moet ik dan op mijn broer passen?"
Zij keek hem indringend aan. En ze herhaalde dezelfde vraag in de oude taal van Eden: "Lief Kind, waar is je broer, Die Lacht?"
Kaïn antwoordde andermaal: "Ik weet het niet. Moet ik dan op mijn broer passen?"
"Keer je om, Lief Kind."
Kaïn keerde zich om en zag een bloedrode akker met een verslagen, in zichzelf gekeerde vader aan de verste rand ervan,

op zijn knieën met zijn handen woelend en zoekend in de rode grond. Kaïn viel aan haar voeten neer. Smeekte woordeloos om erbarmen. Wenen kon hij niet. Spreken nog minder. Eva boog zich over hem heen en trok hem zachtjes rechtop. "Weet je," verduidelijkte Eva moedig, "ik ben Jahwe dankbaar dat we Abels bloed zo dicht bij ons mogen weten op deze bloedakker." Ze ging meteen naar Adam om hem te troosten, knielde bij hem neer en samen namen ze de donkerrode grond liefdevol in de handen. Eva kuste Abels bloed, proefde het tussen haar lippen en kleurde er strelend haar wang mee. Kaïn keek als van mijlenver onwezenlijk en afwezig toe. Het zuurste zuur van de citrus drong niet tot hem door. Eva zag het, ging naar Kaïn terug en richtte zich andermaal tot hem. Zij stond nu oog in oog met haar kind en met de moordenaar van haar kind. "Je bracht Abel mee? Ik ben ook jouw moeder en zal voor altijd je moeder blijven", sprak ze en ze kuste zijn linkerwang, want al wat van Jahwe kwam was heilig,. Ze volgde met haar vinger nauwgezet de contouren van het merkteken, zonder dat Kaïn begreep wat ze deed. Ze nam zijn handen waarmee hij zijn broer had gedood en kuste ze met de grootste eerbied. Ze rouwde om Abel, maar bovenal rouwde ze om Kaïn. Kaïn was meer dood dan Abel en zij en haar man waren enorm tekortgeschoten. In een wanhopige poging om nog iets goed te maken, leidde ze zijn hand naar haar hart dat waanzinnig tekeerging. Ze sprak traag "Ash' hadu an la ilaha illa-llah." Haar hart vertraagde terwijl ze Kaïn observeerde, maar ze merkte niet de minste reactie in de doffe ogen die hun jeugd ver achter zich hadden gelaten en lenzen vol littekens van bloed en dood droegen. Zijn kille ogen dwongen haar nu

om zelf de ogen te sluiten, in de ultieme hoop om zich met beide handen opnieuw elke millimeter van dat edele gezicht van weleer voor de geest te kunnen halen. Ze streelde het zachtjes, maar voelde alleen nog wrange rimpels en harde, onherkenbare lijnen. Ze dacht dat het aan het eelt van haar vingers lag of aan het vuil van de aarde, maar hoe ze haar vingers ook schoonveegde aan haar tong, Kaïns huid bleef aanvoelen als dood perkament. Ze depte dan maar haar wrange tranen aan een stuk leer en probeerde het merkteken op zijn wang weg te vegen. Zij wist hoe verschrikkelijk zuur dit wel om dragen moest zijn. Het lukte niet. Vervolgens probeerde ze met haar zachte lippen zijn oren, ogen en mond te balsemen om zo de vloek te verdrijven. Niets hielp. Kaïn verbleef in de diepste grot, op de bodem van de diepste zee, verder dan de verste ster. Daarop nam ze ten slotte een brede kom water en zocht de hoek naar het licht. "Glas en spiegel", had ze ook Abel ooit nog geleerd.

Kaïn keek, kon zijn ogen niet ontvluchten en zag tot zijn grote verbijstering in de spiegeling van het water een geschonden appel op zijn kaak getekend. Hij betastte het merkteken van Jahwe. Hij probeerde het op zijn beurt af te vegen. Hij krabde met zijn nagels, maar niets hielp. Hij gooide de schaal om. Hij was ontzet en radeloos. Hij zag zijn sarcasme, domheid en blindheid van jaren op zijn wang getekend. Hoe vaak had hij onderweg naar Eden niet de spot gedreven met die appel? Hoe vaak had hij zijn broers woord niet geloofd? Het antwoord van Jahwe waarom de toegang tot Eden hem geweigerd werd, stond op zijn wang getekend. Meer dan wanhopig keek hij Eva aan. Zij las zijn gedachten en kuste andermaal

het merkteken. Kaïn begreep nu wat zij kuste, maar ook dat drong nauwelijks tot hem door.

"Het is niet aan ons om je te vervloeken", probeerde zij hem duidelijk te maken. "Het is zuur om moeder te zijn van een vermoord kind. Het is nog zuurder om moeder te zijn van een kind dat je andere kind doodt. Maar geloof me, het is nog duizendmaal zuurder moeder te zijn van een kind dat niet de weg naar spijt en berouw vindt. Verlaat ons nu, lieve zoon, doe wat Jahwe je bevolen heeft, probeer ons te vergeven om wat wij je aandeden en jij daardoor deed, draag je lot waardig en gedenk de weg die je broer je voorging. Vergeef ons." Eva, zoals Kaïn nu, had het dragen van een geschonden appel gekend en ze keken elkaar lange tijd zwijgend in de ogen. Eva's ogen van vergeving en haar vraag om vergeving daalden stilaan af tot in het hart van Kaïn. Het graniet barstte slechts door haar vergiffenis voor zijn vreselijke daad, maar het spatte in duizenden stukjes uit elkaar toen ze daarbovenop zelf nederig om zijn vergeving vroeg. Belials resterende legioenen verdroegen de aanwezigheid van zulke ogen niet en zochten de kleinste opening om Kaïns hart onverwijld te ontvluchten.

En eindelijk, eindelijk kleurden de ogen van Kaïn op hun beurt zoals alleen het oog van de narcis haar iris met zwarte stippen tooit.

Jahwe nam deze uiterst kostbare donkere tranen in stilte aan en droeg deze met de meeste eerbied en zorg naar het kleine perceeltje bij de grot om het ontluikende jonge boompje van het leven ermee te voeden.

Kaïn keek nog even naar zijn vader en vertrok. Eva vroeg hem nog snel: "Kaïn, wat waren de laatste woorden van Abel?"

"De moeilijkste en de mooiste, moeder."
De vervloekte "Hij die mensen doodt" draaide zich voor de laatste maal om, daalde de helling af naar de rivier en ging voorgoed zijn weg.

Zij riep hem nog hartverscheurend na met zijn naam in de oude tongval van Eden: "Lief Kind!"

Gitzwarte wolken pakten zich samen boven de vallei.

21. Mens boven God

Le coeur a ses raisons que la raison ne connaît pas.
Blaise Pascal

Beiden stonden voor de vesten van Eden. Michaël met Abel was erin gelukt de poort te openen. Belial met Kaïn was er in extremis in geslaagd de poort te sluiten. Wat er nu met Abel verder zou gebeuren, kon geen van beide engelen inschatten. Dit alles was geheel nieuw voor hen. De dood kon moeilijk het einde betekenen in de ogen van een onsterfelijke engel. Michaël putte hier hoop uit, maar Belial liet het allemaal koud. Hij genoot uitzinnig van zijn overwinning, ook al was die niet compleet. Abels hart was hem ontsnapt, maar Kaïns vreselijke daad maakte alles goed. Dat de eerstegeborene mens buiten Eden in staat was om zijn geliefde broer te vermoorden was een belangrijk statement en een enorme prestigeoverwinning dat in alle verdere mensengeneraties zou blijven nazinderen. De schok die dit teweegbracht in het heilige der heiligen was net zo hevig geweest als toen de Man en de Mannin van de appel aten. Michaël en de zijnen hadden andermaal het onderspit gedolven. Michaël maakte de oefening over hoe hij de mens beter zou kunnen beschermen. Voor hem was de op-

dracht beduidend moeilijker. Het was haast onmogelijk voor Michaël om de vrije wil te redden zonder de vrije wil zelf te bruuskeren. Michaël zag geen andere uitweg dan ervoor te ijveren om de overlevering van het oude verre Eden op de een of andere manier te bewaren in het oergeheugen van de mens, hoe ingewikkeld en moeilijk het samenleven tussen mensen ook zou worden. Belial had het heel wat makkelijker en diende enkel Michaël nauwgezet te observeren om zo het tegenovergestelde te doen en zo het oergeheugen te overschaduwen. Zijn grootste voordeel op Michaël was, dat voor hem alle middelen goed waren om zijn doel te bereiken. De gedachtenkamer van de mens zou daarom het belangrijkste actieterrein voor Belial worden. Het ego van de mens bleek immers makkelijk te verleiden door het verheerlijken van zijn ratio om zo de intuïtie, het enige cruciale communicatiemiddel waarmee Michaël subtiel kon dialogeren met de vrijheid van de mens, schaakmat te zetten. De vrijgekomen hoogmoed schiep dan weer ruimte om verwarring te zaaien in het onderscheidingsvermogen tussen goed en kwaad, waardoor het moreel kompas van de mens zou worden aangetast en zijn gedachten niet makkelijk meer ter discussie zouden worden gesteld. De principes van de mens zouden zich voortaan aanpassen aan zijn handelingen en niet langer nog de handelingen aan principes, om daarna ongefilterd het hart van de mens te bestormen. Zo zou Belial, als een wolf in een schapenvacht, de mensen overtuigen dat elk handelen gewettigd is als de intentie maar goed is. De cirkel was nu rond om de mens te helpen zichzelf in alles te rechtvaardigen in overeenstemming met een nieuw doch vreemd kompas dat Eden nooit gekend

had. Mens boven God werd geboren. Het aangename voor Belial was dat de mens het op termijn ook aan zijn kinderen zou leren en daaraan zou Belial zelf nog nauwelijks iets moeten toevoegen. Maar het meest extreme gevolg van Belials inwerking in de gedachten van de mens was wel, dat hij de illusie schiep dat de mens, welke fouten hij ook maakte of zou maken, zijn vrije wil behield. God schiep de mens naar zijn beeld met een zuivere liefde gekoppeld aan een zuivere vrije wil. De liefde was er zo zuiver, dat zij met gemak de rede overbodig maakte en de vrije wil smachtte naar de liefde en wou 'vrij' bijdragen aan de liefde. Er moest niet gedacht worden, er werd enkel geliefd. De liefde en de wil leefden in perfecte harmonie samen in het hart van de mens. Het hart bediende er zich van een rede die de rede zelf niet kende en nog minder hoefde te kennen. Dit was het goddelijk referentiekader.

Belial zou echter het bewustzijn van de mens zo diep verstoren dat de mens hoogmoedig ervan overtuigd zou blijven dat hij, als summum van zijn bewustzijn, zijn vrije wil altijd behield, ook al had hij de band inmiddels met de zuivere liefde verloren. De zuivere liefde hinderde de rede mateloos in haar invloed op de vrije wil en werd een stoorzender van Belial. Voortaan zou de rede in hoofdzaak de wil leiden en de zuivere liefde schaakmat zetten. De mens bleef maar denken en handelen alsof zijn verstandelijke rede de beste maatstaf was voor zijn vrije wil en maakte zo een eigen menselijk referentiekader dat vreemd was aan elk godsbeeld en dat nauwelijks nog van het bestaan van het hart afwist. Geslacht na geslacht zou de mens zijn medemens de verantwoordelijkheid voor zijn slechte daden steeds eerder straffend dan met erbarmen

blijven aanrekenen. Schuld werd geboren en moest het koste wat het kost worden betaald en liefst duur, waarbij duur dan vaak als meer rechtvaardig werd voorgesteld. De vanzelfsprekende evidente schuldvraag zou het virus worden dat de vrije wil steeds dieper zou besmetten en richting vergelding duwen om daarmee de zuivere liefde de ultieme genadeslag toe te dienen. De prijs kon niet hoog genoeg worden en zou de mens zover drijven, dat hij het billijk en gerechtigd zou vinden het leven zelf van de mens als hoogste vergelding voor zijn schuld te mogen opeisen en te voltrekken in een brede consensus. De kamer van herinnering speelde in dit ganse schuldproces een cruciale rol en de wraak, oog om oog, tand om tand, werd de standaard. Niet zonder reden werd de kaart van herinnering van de eerste moederliefde door Belial en zijn trawanten rabiaat belegerd om nog zo weinig mogelijk bezocht te worden. Hetzelfde deed Belial met de kaart van verliefdheid tussen mensen. Elke vorm van enige gratuite liefde was een doorn in zijn oog en wou hij overdadig belonen met rijkelijk meer gehonoreerde gratuite niet-liefde. Om zijn extreem zure appels moest niet worden gevraagd, maar werden in tegendeel koninklijk genereus 'geschonken' aan het ego in de meest aanlokkelijke verpakking. Eden zou voorgoed verdwijnen uit het gezichtsveld van de mens en de liefde van Eden werd hoe langer hoe meer onbegrijpbaar en ondefinieerbaar. Voor alle hiërarchen onderaan in het heilige der heiligen met Michaël op kop, werd het hoe langer hoe moeilijker om de liefde en het goddelijk licht nog door te stralen naar de mens. Zo raakte het godsbeeld in de mens steeds meer bedolven onder meters dik ijs en sloop het krakend als een gletsjer naar de rand van

het hart om het ongenadig te verkillen. Eden was gedoemd een mythe te worden.

Belial leefde in de roes dat hij de niet-liefde nu zelf kon scheppen, ook al besefte hij niet dat scheppen en veroorzaken twee totaal verschillende dingen waren. Hij dacht het bewijs te leveren van iets dat hij wou zijn, maar dat hij in se nooit kon worden. Het leek Belial allemaal zo gemakkelijk nu hij zelf tot zijn verrassing en blijdschap, had mogen ervaren hoe de mens, getroffen in de liefde, zijn medemens juist zoveel pijn kon doen. Dit uiterst krachtige neveneffect van de niet-liefde was een welgekomen bonus en maakte alles zoveel makkelijker om mensen tegen elkaar op te zetten. Belial werd euforisch om hun tranen en vond Gods schepping van liefde maar volksvermaak, bluf en schone schijn. God boven God worden bleek helemaal niet moeilijk. Maar zijn verworven nieuwe inzichten hadden een keerzijde: hoe minder liefdevol hijzelf werd, hoe minder hij het godsgelijke beeld in het hart van de mens nog kon peilen. En wat hij er vaag van vermoedde was erg, heel erg, onderschat. Juist dit bleek nu zijn blinde vlek te zijn geworden die hem nog zuur zou opbreken. De stam van de boom van goed en kwaad werd immers sterker door de tranen die Belial bij de mens veroorzaakte. Hoe kouder de winters, hoe meer naar de zomers wordt verlangd! Ofschoon Belial inzicht verwierf in de mens en zichzelf als een mensenkenner bij uitstek opstelde om deze kennis te misbruiken voor zijn doel, zelf zou hij als engel, en voor Michaël en de zijnen had dit niet het minste belang, nooit één traan kunnen laten om het lijden van de mens. Juist daardoor zou hij nooit de mens in het diepst kunnen bevatten noch volkomen bezitten.

Daar lag zijn zwakke plek in gans zijn 'simpele' plan. Zonder tranen als corrigerende factor bestond er geen kans op het overleven van het godsbeeld in de mens. Belial dwaalde, alleen, hijzelf wist het niet. De onmacht van Michaël en de dwaling van Belial bewezen indirect nog maar eens hoe groot Gods liefde en schepping wel waren en hoe torenhoog God troonde boven engelen en serafs.

Eén zaak bleven beide engelen wel gemeen hebben: slechts aan één type mens zouden ze zich expliciet als engel vertonen: aan de mens van wie het kompas onwrikbaar de weg naar Eden wees. Michaël en de zijnen omwille van het feit dat zij bij zo'n mens onmogelijk de vrijheid in de liefde konden verstoren. Belial en de zijnen omdat alleen hun persoonlijke verschijning deze mens mogelijk nog kon doen wankelen door angst, of eerder nog door hoogmoed. In extremis bestond er een ernstige kans dat de gerechtigde in zijn hoogmoed kon worden geprikkeld omwille van zijn uitverkoren status door Belials aanval in hoogsteigen persoon. Belial had bij zo'n aanval immers nooit iets te verliezen en wie zou het slachtoffer geloven wanneer die dit zou vertellen aan zijn medemens? Belial verstond als geen ander het belang om uiterst selectief en spaarzaam in de openbaarheid te handelen om zo de mens stilaan aan het bestaan van engelen tout court te doen twijfelen. Zijn sluwe kunst bestond erin, en dit kon wel als zijn verdienste aangerekend worden, om de handicap van zijn tegenstrever Michaël zeker niet te ontmaskeren aan de aardse sterveling. Zo werd het voor Michaël en alle andere hiërarchen in het heilige der heiligen mettertijd steeds maar moeilijker om via de onderschatte en 'onbelangrijke' intuïtie

van de mens nog spreektijd te verkrijgen. Michaël en de zijnen konden dit nooit zelf oplossen.

De liefde. Zij komt van God en is zoals God zelf: het begin. Voor de val van de engel en de mens had het woord liefde een betekenis als een monoliet dat niet hoefde te bestaan omdat de liefde er altijd was en er slechts één betekenis had. Het woord was vrij en irrelevant, omdat het geen enkele omschrijving of verklaring behoefde. Na de val van de engel en de mens, veranderde het woord liefde tot een complex werkwoord en moest het bevrijd worden van subjectieve interpretaties, oordelen, betekenissen allerhande die een dichte mist optrokken en het hart van de mens leegzogen naar een beklemmend, zuurstofloos moeras, in plaats van het hart de weg te wijzen naar een bevrijdende zee. De mens zou als een vreemde worden geboren in zijn huis. Het waren Michaël en de zijnen die het voorbeeld gaven om dit werkwoord te herleiden tot slechts één betekenis: heb vertrouwen, onvoorwaardelijk vertrouwen. Maar vertrouwen hebben is voor een engel die in het heilige der heiligen verblijft en het goddelijk licht ademt zoals de mens lucht, een veel evidentere opdracht dan voor de verre afstammeling van de mens die Eden nooit gekend heeft en van wie het goddelijke beeld in de schatkamer van het hart onder pakijs bedolven raakte. Voor Abel en Kaïn als eersten in de rij was vertrouwen een leerproces met vallen en opstaan. Abel slaagde er meesterlijk in, maar 'Hij die Mensen Doodt' was meteen de eerste mens die diep vallen diende te corrigeren. 'Hij die Mensen Doodt' moest nog leren doden wat werkelijk gedood moest worden, Belial, en leren leven met

hoe waarachtig geleefd moest worden, Jahwe.
De appelboom van Eden, de boom van goed en kwaad, zou voor de mensheid meer en meer tot raadsel worden en haar vruchten zouden steeds vroeger, steeds zuurder worden geplukt omdat de mens hoe langer hoe meer de nabijheid van de zuivere vrijheid, het vertrouwen en liefde in God zou verliezen. Dit alles impliceerde ook indirect een leerproces voor zowel Belial als Michaël. Beide engelen moesten de mens leren kennen in zijn steeds evoluerende zijn, zoals hij geschapen werd naar het beeld van God en zoals hij viel naar het beeld van Belial. De dialoog tussen mens en engel werkte in beide richtingen enkel nog averechts. Michaël begreep dit en Belial zag dit niet. Kortom, het was onbegonnen werk voor eenderwelke engel en mens om zich hierin overeind te houden.

Alle hoop rustte op dat frêle, ontluikende stammetje in het kleine tuintje bij de grot, waar twee mensen woonden die meer dan wie ook beseften wat het woord liefde kon betekenen en die onnoemelijk veel leden onder wat het woord liefde door hun daad aan betekenis verloren had. Hun lijden was daarom maximaal en kon nooit erger worden voor eenderwelke nakomeling na hen. Als de oerouders van honderden generaties kinderen na hen waren ze onlosmakelijk verantwoordelijk voor honderden generaties tranen. Deze stromen van tranen zouden doorheen de tijd een constante vormen en hierover kon God als een mensgelijke, als een mensenzoon vrij over blijven beschikken zonder de vrijheid van de mens, Zijn tot en na de dood geliefde, op enige wijze in gevaar te brengen.

De boom van goed en kwaad stond ten tijde van Eden symbool voor het eeuwige leven van de mens in het goede, maar veranderde na de val van de mens in een symbool van het tijdelijke overleven van de mens in het kwade.
Zoals Belial de zure appels met alle mogelijke listen en middelen zou opdringen aan de mens, zo zou God genadevol de geheelde appel liefdevol aan de mens aanbieden telkens de mens als een kind nederig zoekend erom zou vragen.
In hun kamer van herinnering zal dit geschenk schitteren als het zuiverste goddelijke wit licht dat Belial doet sidderen van ontzag. En deze kaart zal in alle opzichten onuitwisbaar blijven in zijn geheugen en de mens blijvend doen herinneren aan zijn hoge afkomst uit het paradijselijke Eden.
De mythe Eden wordt verleden en Eden wordt nieuw heden.

"Veraf, als een volkomen parel, kan men de stad Gods zien liggen. Het is zo'n wonderbaarlijk gezicht, dat het lijkt als kon een kind haar bereiken binnen een zomerdag.
En een kind kan dat ook."

Oscar Wilde, De Profundis

Je kan dit boek verkrijgen:

1/ ter plaatse in de boekenkiosk van het
Orthodox klooster in de Peel
Gruttoweg 7
5725 RT Asten / Nederland
www.orthodoxasten.nl
0031493 560 421

2/ je kan deze uitgave ook online kopen op
www.edentrilogie.eu
alle inkomsten van deze uitgave gaan integraal naar de bouwplannen van het klooster

3/ je kan ook rechtstreeks de bouw van de nieuwe kapel steunen: Stichting 'Geboorte van de Moeder Gods' te Asten
onder vermelding van 'bouwfonds'.
De stichting heeft een ANBI-status.
IBAN-nummer: NL 64 TRIO 0390 3597 69
BIC / Swift nummer: TRIONL2U

Reflecties over dit boek kan je kwijt op:
contact@edentrilogie.eu

Het tweede deel van de Eden-trilogie
'Hij die mensen doodt', wordt verwacht 2023-2026.
Het derde deel van de Eden-trilogie
'Dichtbij, als een volkomen parel', zo het God belieft.